

Міністерство освіти і науки України
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка
Факультет педагогіки і психології
Кафедра спеціальної та інклюзивної освіти

Магістерська робота
на тему «ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ІГРОВИХ
МЕТОДИК В КОРЕКЦІЙНО-РОЗВИТКОВІЙ РОБОТІ З ДІТЬМИ
ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ІЗ ПОРУШЕННЯМИ ПІЗНАВАЛЬНОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ»

016 «Спеціальна освіта» (Інклюзивна освіта)

Студента групи змІО-2_10
Білецького Сергія Васильовича

НАУКОВИЙ КЕРІВНИК:
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри спеціальної та
інклюзивної освіти
Горішна Надія Мирославівна

РЕЦЕНЗЕНТ:
директор комунального закладу
Львівської обласної ради
«Багатoproфільний навчально-
реабілітаційний центр Святого
Миколая»
Цимбалюк Наталія Павлівна

Робота захищена з оцінкою:
Національна шкала _____
Кількість балів: ____ Оцінка: ECTS ____

Тернопіль – 2025

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ІГРОВИХ МЕТОДИК В КОРЕКЦІЙНО-РОЗВИТКОВІЙ РОБОТІ З ДІТЬМИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ІЗ ПОРУШЕННЯМИ ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	8
1.1. Сутність та значення інтерактивних ігрових методик в корекційно-розвитковій роботі з дітьми дошкільного віку.....	8
1.2. Психологічні особливості дітей дошкільного віку із порушеннями пізнавальної діяльності та їх врахування в корекційно-розвитковій роботі	20
1.3. Чинники використання інтерактивних ігрових методик в корекційно-розвитковій роботі з дітьми дошкільного віку із порушеннями пізнавальної діяльності.....	31
Висновки до першого розділу	41
РОЗДІЛ 2. ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ПРОГРАМА ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ІГРОВИХ МЕТОДИК В КОРЕКЦІЙНО-РОЗВИТКОВІЙ РОБОТІ З ДІТЬМИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ІЗ ПОРУШЕННЯМИ ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	43
2.1. Організаційно-педагогічні аспекти використання інтерактивних ігрових методик в корекційно-розвитковій роботі з дітьми дошкільного віку із порушеннями пізнавальної діяльності	43
2.2. Методичний інструментарій інтерактивних ігрових технологій в корекційно-розвитковій роботі з дітьми дошкільного віку із порушеннями пізнавальної діяльності.....	54
2.3. Аналіз та інтерпретація результатів використання інтерактивних ігрових методик в корекційно-розвитковій роботі з дітьми дошкільного віку із порушеннями пізнавальної діяльності	77
Висновки до другого розділу	92
ВИСНОВКИ.....	95
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	99
ДОДАТКИ.....	106

ВСТУП

Актуальність дослідження. У сучасному суспільстві особлива увага приділяється забезпеченню рівного доступу до якісної освіти для всіх категорій дітей, зокрема для дітей з особливими освітніми потребами. Однією з найбільш поширених форм порушення розвитку в дошкільному віці є порушення пізнавальної діяльності, які охоплюють широкий спектр проявів, пов'язаних із недорозвиненістю або нерівномірністю формування основних психічних процесів (сприймання, уваги, пам'яті, мислення, мовлення), зниженням пізнавальної активності, обмеженістю запасу уявлень про навколишній світ та недостатньою довільною регуляцією діяльності. Вони потребують організації системного психолого-педагогічного супроводу, який спрямований на корекцію і розвиток функцій, що зазнають ускладнень.

Зазначимо, що діти із порушеннями пізнавальної діяльності (ППД) характеризуються недостатньо сформованою мотиваційною сферою, низьким рівнем довільності поведінки, зниженими пізнавальними інтересами, труднощами в комунікації, що обумовлює необхідність використання спеціально організованих методик впливу. У цьому контексті особливої актуальності набувають ігрові методики як ефективний засіб корекційно-розвиткової роботи. Інтерактивна взаємодія передбачає залучення дитини до активної співпраці, обміну досвідом, розвитку комунікативних навичок, що є надзвичайно важливим для дітей із ППД. Ігрова діяльність, у свою чергу, є провідною у дошкільному віці, а отже, найприроднішою формою навчання, виховання та розвитку дитини. Ігрові методи дозволяють педагогам і психологам створювати сприятливе середовище для реалізації індивідуальних потреб кожної дитини, а також стимулювати її розвиток через захоплюючу та емоційно привабливу діяльність.

Особливе значення ігрові методики інтерактивного спрямування мають у контексті інклюзивної освіти, де важливо забезпечити ефективну взаємодію між дитиною з особливими потребами та її однолітками. Ігрова діяльність сприяє формуванню мовлення, розвитку мислення, пам'яті, уваги, моторики,

емоційної сфери. В умовах гри дитина вчиться спілкуватися, домовлятися, розв'язувати конфлікти, виконувати соціальні ролі, що позитивно впливає на її адаптацію до умов навчального середовища. При цьому існує велика кількість інтерактивних методів, які можуть бути адаптовані до потреб дітей із ППД. Серед них – дидактичні ігри, рольові ігри, ігри-драматизації, ігри на розвиток емоційного інтелекту, сенсорні ігри, рухливі ігри з правилами тощо. Особливої уваги заслуговують методики, що поєднують ігрову форму з елементами арт-терапії, казкотерапії, логопедичної корекції, нейропсихологічної стимуляції та ін.

Аналіз різних наукових досліджень показує, що необхідність удосконалення підходів до навчання та виховання дітей із ППД обумовлюється не лише сучасними вимогами до освітнього середовища, а й загальними тенденціями гуманізації та індивідуалізації освіти. У зв'язку з цим дослідження ефективності та специфіки використання інтерактивних ігрових методик у корекційно-розвитковій роботі є вкрай важливим як з наукової, так і з практичної точки зору. Вчені зазначають, що у цьому контексті інтерактивна гра стає не лише засобом впливу на дитину із ППД, а й інструментом збору важливої інформації, що дозволяє коригувати програму її індивідуального розвитку.

Відтак актуальність дослідження проблеми використання інтерактивних ігрових методик у роботі з дітьми дошкільного віку із порушеннями пізнавальної діяльності зумовлюється низкою чинників: збільшенням кількості дітей із ППД, потребою в ефективних методах корекції, необхідністю інтеграції дітей з особливими освітніми потребами в соціальне середовище, вимогами сучасної освіти до інноваційності та індивідуалізації підходів. Розробка та впровадження інтерактивних ігрових технологій сприяє не лише покращенню рівня розвитку дитини, але й підвищенню її готовності до навчання у школі та успішній соціалізації. Все це стало підставою для вибору теми кваліфікаційної роботи: **«Використання інтерактивних ігрових**

методик в корекційно-розвитковій роботі з дітьми дошкільного віку із порушеннями пізнавальної діяльності».

Мета дослідження – теоретичне обґрунтування та експериментальна перевірка ефективності використання інтерактивних ігрових методів у корекційно-розвитковій роботі з дітьми дошкільного віку з порушеннями пізнавальної діяльності.

Завдання дослідження:

1. Визначити сутність та значення інтерактивних ігрових методик в корекційно-розвитковій роботі з дітьми дошкільного віку.

2. Охарактеризувати психологічні особливості дітей дошкільного віку із порушеннями пізнавальної діяльності та їх врахування в корекційно-розвитковій роботі.

3. Розкрити чинники використання інтерактивних ігрових методик в корекційно-розвитковій роботі з дітьми дошкільного віку із порушеннями пізнавальної діяльності.

4. Охарактеризувати організаційно-педагогічні аспекти використання інтерактивних ігрових методик в корекційно-розвитковій роботі з дітьми дошкільного віку із порушеннями пізнавальної діяльності.

5. Розробити методичний інструментарій інтерактивних ігрових технологій в корекційно-розвитковій роботі з дітьми дошкільного віку із порушеннями пізнавальної діяльності.

6. Експериментально перевірити ефективність використання інтерактивних ігрових методик в корекційно-розвитковій роботі з дітьми дошкільного віку із порушеннями пізнавальної діяльності.

Об'єкт дослідження – корекційно-розвиткова робота з дітьми дошкільного віку з порушеннями пізнавальної діяльності.

Предметом дослідження є використання інтерактивних ігрових методик в корекційно-розвитковій роботі з дітьми дошкільного віку із порушеннями пізнавальної діяльності.

Методи дослідження: *теоретичні* – аналіз, синтез, класифікація, систематизація даних психолого-педагогічної і спеціальної літератури, що дало змогу визначити сутність та значення інтерактивних ігрових методик в корекційно-розвитковій роботі з дітьми дошкільного віку й розкрити чинники використання інтерактивних ігрових методик в корекційно-розвитковій роботі з дітьми дошкільного віку із порушеннями пізнавальної діяльності; *емпіричні* – анкетування фахівців спеціальної освіти для з'ясування стану використання інтерактивних ігрових методик в корекційно-розвитковій роботі з дітьми дошкільного віку із порушеннями пізнавальної діяльності; *експериментальні* – педагогічний експеримент (констатувальний, формувальний, контрольний етапи) – для перевірки ефективності методики використання інтерактивних ігрових методик в корекційно-розвитковій роботі з дітьми дошкільного віку із порушеннями пізнавальної діяльності; методи кількісної обробки даних – для проведення кількісного аналізу.

Експериментальна база дослідження – КЗ ЛОР «Багатопрофільний навчально-реабілітаційний центр Святого Миколая» (м. Львів). При цьому педагогічним експериментом на різних його етапах (констатувальному, формувальному і контрольному) охоплено 12 дітей дошкільного віку із порушеннями пізнавальної діяльності.

Теоретичне значення дослідження полягає у комплексному науково-практичному обґрунтуванні особливостей використання інтерактивних ігрових методик в корекційно-розвитковій роботі з дітьми дошкільного віку із порушеннями пізнавальної діяльності. Зокрема, визначено сутність та значення інтерактивних ігрових методик в корекційно-розвитковій роботі з дітьми дошкільного віку, показано психологічні особливості дітей дошкільного віку із порушеннями пізнавальної діяльності та їх врахування в корекційно-розвитковій роботі, розкрито чинники використання інтерактивних ігрових методик в корекційно-розвитковій роботі з дітьми дошкільного віку із порушеннями пізнавальної діяльності, охарактеризовано організаційно-педагогічні аспекти використання інтерактивних ігрових

методик в корекційно-розвитковій роботі з дітьми дошкільного віку із порушеннями пізнавальної діяльності.

Практичне значення дослідження визначено проведеною апробацією експериментальної методики використання інтерактивних ігрових методик в корекційно-розвитковій роботі з дітьми дошкільного віку із порушеннями пізнавальної діяльності, а також відповідним діагностичним інструментарієм, спрямованим на вивчення її результативності. Теоретичні і практичні результати проведеної роботи можуть використовувати фахівці спеціальної освіти у сучасних закладах дошкільної освіти. Також здобуті результати дослідження можуть використовувати викладачі закладів вищої освіти та студенти педагогічних спеціальностей.

Структура та обсяг дослідження. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, додатків, а також списку використаних джерел (79 позицій) і 3 додатків. Загальний обсяг роботи складає 122 сторінки друкованого тексту, а основний зміст дослідження викладено на 89 сторінках.

Розділ 1. Теоретичні аспекти використання інтерактивних ігрових методик в корекційно-розвитковій роботі з дітьми дошкільного віку із порушеннями пізнавальної діяльності

1.1. Сутність та значення інтерактивних ігрових методик в корекційно-розвитковій роботі з дітьми дошкільного віку

Необхідність вивчення інтерактивних ігрових методик у корекційно-розвитковій роботі з дітьми дошкільного віку зумовлена потребою у пошуку ефективних, науково обґрунтованих підходів до підтримки їх психічного, емоційного та соціального розвитку. У зв'язку з високим рівнем поширеності порушень розвитку у дітей дошкільного віку, зокрема порушень пізнавальної діяльності, постає завдання створення таких умов навчання і виховання, які б забезпечували активну участь дитини в освітньому процесі, формували в неї пізнавальну мотивацію, комунікативні навички та емоційну стабільність.

Зазначимо, що інтерактивні ігрові методики мають особливе значення в корекційно-розвитковій роботі з дітьми дошкільного віку, оскільки поєднують природну для цього віку форму діяльності з ефективними прийомами педагогічного та психологічного впливу. Як стверджує А. Бурова, «через гру дитина не лише здобуває знання і навички, а й активно розвиває мовлення, мислення, увагу, уяву, соціальну поведінку, що є надзвичайно важливим для подолання труднощів» [6, с. 8]. Інтерактивність, пише Н. Андрєєва, «забезпечує емоційне залучення дитини, стимулює її до спілкування, співпраці, прийняття рішень та самовираження, що сприяє формуванню позитивного ставлення до себе й оточення» [2, с. 21]. За словами Т. Дегтяренко, «завдяки різноманіттю інтерактивних ігрових підходів, створюються умови для індивідуалізації освітньо-корекційного процесу, адаптації його до особистісних потреб дитини та підвищення ефективності психолого-педагогічного супроводу» [16, с. 43].

У сучасній педагогіці, зокрема в сфері дошкільної освіти та корекційно-розвиткової роботи, важливим є чітке розуміння і співвідношення понять «інтерактивні», «ігрові» та «корекційні методики». Ці терміни часто вживаються разом, іноді навіть як синоніми, але насправді кожне з них має свою змістову специфіку, функціональне навантаження та сферу застосування. З огляду на це, їхнє узагальнення є не лише теоретично доцільним, а й практично необхідним для вибудовування ефективної системи роботи з дітьми дошкільного віку, особливо з тими, які мають порушення пізнавальної діяльності (ППД).

Так, розкриття поняття «інтерактивна методика» передбачає звернення до сучасних наукових джерел, у яких цей термін трактується як система методів і прийомів навчання чи виховання, що ґрунтується на активній взаємодії між учасниками освітнього процесу, їх співпраці, спільному пошуку рішень, емоційному залученні (наприклад, за О. Пометун, Л. Пироженко [23]). Ігрова методика, у свою чергу, визначається як педагогічна система, що використовує гру як основний інструмент розвитку, навчання і виховання дитини, де провідне місце займає використання ігрової мотивації, сюжетів, ролей і правил [43]. Поняття «корекційно-розвиткова робота» означає спеціально організовану діяльність, спрямовану на подолання відхилень у розвитку дитини, а також на стимулювання її особистісного, емоційного та когнітивного зростання [58].

Почнемо з визначення поняття «інтерактивні методики». У науковій літературі інтерактивність тлумачиться як організація процесу навчання або виховання, в якому ключову роль відіграє взаємодія між учасниками: педагогом і дитиною, а також між самими дітьми. Відповідно, інтерактивна методика – це така методика, що активізує цю взаємодію, залучає кожного учасника до діалогу, співпраці, колективного вирішення проблемних ситуацій [34]. Вона базується на принципах суб'єкт-суб'єктної взаємодії, тобто передбачає рівноправну участь усіх сторін. У дошкільній освіті інтерактивні методики набувають особливої актуальності, оскільки дозволяють реалізувати

освітній процес не як передавання знань, а як процес співтворчості, де дитина є активним учасником.

За словами Р. Пістун, інтерактивна методика виступає як сукупність педагогічних прийомів, форм і засобів, спрямованих на організацію активної, свідомої та емоційно залученої взаємодії між педагогом і дитиною, а також між самими дітьми. Основною метою такої методики є створення умов, за яких дитина виступає не пасивним слухачем, а активним учасником освітнього процесу. У центрі уваги знаходиться діалог, співпраця, обмін думками та спільне вирішення пізнавальних або ігрових завдань. Інтерактивні методики стимулюють розвиток критичного мислення, комунікативних навичок, рефлексії, сприяють формуванню позитивної самооцінки. У дошкільній освіті їх ефективність зумовлюється відповідністю принципам вікової психології та врахуванням індивідуальних особливостей розвитку дитини [55].

С. Крамаренко визначає інтерактивну методику як спеціально розроблену систему організації освітнього процесу, яка передбачає активну участь дитини у пізнавальній діяльності через моделювання життєвих ситуацій, використання ігрових форм, рольових взаємодій та роботи в парах або групах. На відміну від традиційних методів навчання, де домінує односторонній вплив педагога, інтерактивна методика будується на принципах співпраці та взаємної дії. Вона реалізується через вправи, ігри, проекти, обговорення, інтерактивні завдання, що потребують мислення, аналізу й участі. Такий підхід формує в дітей здатність до комунікації, логічного мислення, самостійного прийняття рішень. Особливо цінним є те, що інтерактивність дозволяє урізноманітнити навчання, зробити його цікавим, живим і результативним [34].

У контексті корекційно-розвиткової роботи, визначимо інтерактивну методику як педагогічну технологію, яка забезпечує залучення дітей з особливими освітніми потребами до активної взаємодії у процесі розвитку психічних функцій, комунікативної сфери та соціальної поведінки. Вона базується на принципах індивідуалізації, доступності, емоційної підтримки та

партнерської взаємодії. Для дітей із порушеннями пізнавальної діяльності інтерактивність є не лише засобом навчання, а й важливою умовою формування внутрішньої мотивації, довіри до оточення та позитивного ставлення до себе. Така методика допомагає долати бар'єри замкненості, пасивності, страху перед новим, активізує пізнавальну та емоційну сферу. Інтерактивна взаємодія через гру, спільне виконання завдань чи рольові ситуації стає джерелом корекції поведінки, розвитку мовлення, соціалізації та емоційного благополуччя дитини.

Поняття «ігрові методики» також має глибоке педагогічне підґрунтя. Гра є провідним видом діяльності в дошкільному віці, і саме через гру дитина пізнає навколишній світ, опановує мовлення, мислення, формує емоційно-вольову сферу та соціальні навички. Ігрова методика – це сукупність педагогічних прийомів, побудованих на використанні різних видів ігор як засобу розвитку та навчання. Ігри можуть бути дидактичними, сюжетно-рольовими, творчими, рухливими тощо. Особливість ігрової методики полягає в тому, що вона природним шляхом поєднує навчання й задоволення – дитина вчиться, не помічаючи цього, бо для неї головним є не результат, а процес.

Що стосується визначення сутності поняття «ігрова методика», то В. Лучук визначає її як систему педагогічних прийомів, засновану на використанні гри як провідного виду діяльності дитини дошкільного віку з метою навчання, виховання, розвитку. Вона базується на природній активності, інтересах і емоційному залученні дитини, що робить процес навчання більш доступним і ефективним [39]. Ігрові методики сприяють формуванню навчальної мотивації, розвитку пізнавальної активності, уяви, мовлення, мислення та уваги. Вони забезпечують гармонійне поєднання пізнавальних, емоційних і соціальних компонентів розвитку. Застосування ігрових методик у роботі з дітьми дає змогу враховувати вікові особливості та підтримувати інтерес до освітнього процесу.

3. Михайлова характеризує ігрову методику як цілісну систему впливу на психічний розвиток дитини через організовану ігрову діяльність, яка

включає елементи сюжетності, рольової взаємодії, уявної ситуації та правил. Вона створює умови для вільного самовираження, зниження внутрішньої напруги та формування емоційної стабільності. Ігрова методика є важливим інструментом розвитку емоційного інтелекту, самосвідомості, довільності поведінки та соціальної компетентності. З психологічної точки зору, гра як основа методики виконує функції розвитку, компенсації та корекції, що особливо актуально для дітей із порушеннями розвитку. Залучення дитини до гри стимулює її внутрішню активність, сприяє формуванню позитивного образу «Я» та налагодженню взаємин із дорослими й однолітками [47].

Ігрову методику в корекційно-розвитковій роботі визначимо як спеціально розроблений комплекс ігрових форм і прийомів, спрямованих на подолання труднощів у розвитку та навчанні дітей із порушеннями пізнавальної діяльності. Така методика дозволяє реалізовувати корекційні завдання в м'якій, доступній і привабливій для дитини формі. Завдяки грі створюється безпечне середовище, у якому дитина може виявляти ініціативу, пробувати нові моделі поведінки, удосконалювати мовлення, мислення, дрібну моторику, навички саморегуляції. Ігрові методики сприяють переходу від ситуативної до усвідомленої діяльності, формують здатність до довільного контролю. У цьому контексті гра є не лише розвагою, а й педагогічним інструментом, що поєднує навчання з терапією.

У свою чергу, термін «корекційні методики» найтісніше пов'язаний із роботою з дітьми, які мають труднощі у розвитку – когнітивному, мовленнєвому, емоційному або соціальному. Корекційна методика – «система дій, спрямованих на подолання, компенсацію або пом'якшення відхилень у розвитку, а також на формування тих функцій, які ще не досягли нормативного рівня» [57, с. 24]. У випадку дітей із ППД корекційні методики передбачають поетапне формування базових психічних процесів, розвиток елементарних навчальних навичок, емоційної стійкості, комунікативної компетентності. Такі корекційні методики застосовуються як індивідуально, так і в груповій

формі, при цьому часто у співпраці з психологами, логопедами, дефектологами.

В аспекті визначення сутності поняття «корекційно-розвиткова робота», О. Нагорна аналізує її як спеціально організований педагогічний процес, спрямований на усунення або пом'якшення відхилень у розвитку дитини, а також на стимулювання її повноцінного психічного, емоційного й інтелектуального становлення. У системі дошкільної освіти вона передбачає комплекс заходів, які реалізуються через індивідуальні та групові заняття, ігрові методики, спеціальні вправи та навчальні ситуації. Основна мета такої роботи – створення умов для розвитку потенційних можливостей дитини, з урахуванням її вікових та індивідуальних особливостей [49]. Особливе місце в цьому процесі посідає тісна взаємодія між педагогами, психологами, логопедами, батьками та дитиною. Корекційно-розвиткова робота забезпечує підготовку дитини до подальшого навчання, адаптації в довіллі та формування позитивної самооцінки.

З психологічної точки зору, Т. Сак визначає корекційно-розвиткову роботу як систему цілеспрямованих впливів, що реалізуються через психолого-педагогічні методи з метою формування, підтримки й розвитку емоційно-вольової, пізнавальної та соціальної сфер дитини, яка має труднощі у розвитку. Така робота враховує особливості психічного функціонування дитини, включаючи рівень розвитку мовлення, пам'яті, мислення, емоційної регуляції та міжособистісної взаємодії. У межах її застосовуються індивідуалізовані стратегії підтримки, що ґрунтуються на попередній психологічній діагностиці. Особливу роль відіграють методи ігрової терапії, арт-терапії, казкотерапії, сенсорної інтеграції та інші форми діяльності, які сприяють позитивним емоційним переживанням. Завдяки цьому забезпечується не лише корекція порушень розвитку, а й активізація внутрішніх ресурсів дитини [65].

Н. Гевадзяк узагальнює корекційно-розвиткову роботу як інтегровану діяльність, яка поєднує педагогічні, психологічні, логопедичні та соціальні

підходи з метою підтримки дитини з особливими освітніми потребами, зокрема із порушеннями пізнавальної діяльності. Вона передбачає цілеспрямований і систематичний вплив на основні психічні функції, порушення яких гальмують загальний розвиток і навчання дитини. Така робота реалізується через різні методи: від спеціально організованої гри до комплексних розвивальних програм, що сприяють формуванню важливих навичок. Особливістю є гнучкість методів, адаптованість до індивідуальних потреб дитини і моніторинг результатів. Корекційно-розвиткова діяльність спрямована не лише на подолання труднощів, а й на забезпечення гармонійного включення дитини в соціальне середовище та формування у неї відчуття успішності й емоційного благополуччя [15].

Важливо відзначити, що аналізовані поняття – «інтерактивні», «ігрові» та «корекційні методики» – не є відокремленими. Навпаки, у практиці сучасної дошкільної та спеціальної освіти вони переплітаються і взаємодіють. Наприклад, інтерактивна методика може бути ігровою за формою і водночас мати корекційну мету. Або ж ігрова методика, спрямована на розвиток мовлення, може містити елементи інтерактивної взаємодії між дітьми, що також надає їй корекційного ефекту. Таким чином, інтерактивність вказує на характер взаємодії у процесі, ігровий компонент – на форму організації діяльності, а корекційність – на її мету та спрямування. Співвідношення понять «інтерактивні», «ігрові» та «корекційні» методики дозволяє С. Тарасюк дійти висновку, що «ефективна корекційно-розвиткова діяльність із дітьми дошкільного віку має поєднувати елементи ігрової форми з принципами інтерактивності, забезпечуючи активну участь дитини у процесі, її залучення до взаємодії та самореалізації» [71, с. 11]. Таке узагальнення дає змогу обґрунтувати вибір інтерактивних ігрових технологій як ключового ресурсу для реалізації корекційно-розвиткових цілей у роботі з дітьми дошкільного віку із ППД.

Узагальнюючи, можна сказати, що інтерактивні методики відповідають на запитання «як взаємодіяти з дитиною» [23], ігрові методики – «в якій формі

це реалізувати», а корекційні методики – «з якою метою і на що саме впливати» [4]. У комплексі ці методи утворюють цілісну систему впливу, особливо ефективну у роботі з дітьми, які мають порушення пізнавальної діяльності. Важливо, що така інтеграція дозволяє будувати діяльність, що відповідає віковим та індивідуальним особливостям дитини, забезпечує її емоційне благополуччя, стимулює розвиток мотивації, соціальних зв'язків та когнітивних процесів.

Наприклад, під час використання інтерактивної ігрової вправи на розвиток мовлення педагог не лише залучає дитину до гри, а й цілеспрямовано впливає на фонематичний слух, активний словник чи граматичну правильність мовлення – тобто реалізує корекційні завдання. Аналогічно, гра у «магазин», «лікарню» або «дитячий садок» дозволяє не лише розвивати сюжетно-рольові навички, але й сприяти формуванню елементарних навичок самообслуговування, взаємодії, виконання ігрових правил, а це має пряме корекційне значення [10]. При цьому інтерактивність у таких іграх забезпечує гнучкість сценарію, розвиток мовлення, здатність домовлятися, регулювати поведінку та висловлювати свої думки.

Загалом найефективнішою в сучасній освітній практиці вважається така методика, яка поєднує інтерактивну побудову, ігрову форму та корекційну спрямованість. Саме така модель дозволяє реалізувати основні завдання корекційно-розвиткової роботи з дошкільниками із ППД: гармонізувати розвиток дитини, сформувати базові психічні функції, покращити емоційний стан та забезпечити успішну соціалізацію [22]. Узагальнюючи, можна стверджувати, що терміни «інтерактивні», «ігрові» та «корекційні методики» хоч і мають власну специфіку, в системі дошкільної корекційної роботи функціонують як взаємозалежні складові єдиного цілісного підходу до розвитку дитини із ППД.

Інтерактивні ігрові методики в корекційно-розвитковій роботі з дітьми узагальнимо як систему педагогічних та психологічних прийомів, що поєднує принципи активної взаємодії (інтерактивності) та ігрової діяльності з метою

подолання або пом'якшення порушень у розвитку дитини, стимулювання її пізнавальної, емоційної, мовленнєвої та соціальної активності. Ці методики передбачають залучення дитини до спільної діяльності з дорослими та однолітками, використання ігрових ситуацій, рольових і дидактичних ігор, що сприяють формуванню важливих психічних функцій, корекції поведінкових та емоційних труднощів. Вони створюють комфортне, безпечне середовище для навчання, виховання та розвитку, де дитина дошкільного віку відчуває підтримку, успіх і може самовиражатися. Інтерактивні ігрові методики є ефективним інструментом індивідуалізованого підходу, особливо в роботі з дітьми дошкільного віку із порушеннями пізнавальної діяльності, оскільки враховують їхні особливі потреби, вікові та особистісні особливості.

Інтерактивні ігрові методики в корекційно-розвитковій роботі з дітьми виконують різноманітні функції, сприяючи розвитку різних аспектів особистості дитини, особливо в умовах порушень пізнавальної діяльності. Вони є важливим інструментом не лише для навчання, але й для корекції, адаптації та соціалізації дітей, котрі мають труднощі у розвитку. Інтерактивні ігрові методики поєднують взаємодію, активну участь дитини та ігрову діяльність, що робить навчання більш захоплюючим і доступним. Важливо, що інтерактивні ігрові методики забезпечують дитині можливість активно включатися в пізнання, надаючи їй роль не пасивного спостерігача, а активного учасника навчання.

Одна з основних функцій інтерактивних ігрових методик полягає в стимулюванні пізнавальної активності дитини. Завдяки інтерактивності та грі, дитина вчиться через досвід, здійснює самостійну діяльність, розвиває логічне мислення, спостережливість, уяву. Гра є природним способом пізнання навколишнього світу, тому вона надає дитині можливість не тільки здобувати знання, а й формувати вміння та навички, які є основою для майбутнього навчання. Залучаючи дітей до активних ігор, педагог сприяє розвитку когнітивних процесів, таких як пам'ять, увага, здатність до абстрактного мислення, що особливо важливо для дітей із порушеннями пізнавальної

діяльності, де ці процеси можуть бути уповільнені або не розвинуті на належному рівні [39].

Іншою важливою функцією інтерактивних ігрових методик є корекція емоційно-вольової сфери дитини. Завдяки ігровим елементам, діти мають можливість переживати емоції в безпечному довіллі, навчатися контролювати свої почуття, виявляти терпимість, співчуття до інших, вчитися саморегуляції. Ігри, що передбачають виконання певних правил і завдань, допомагають дітям розвивати вміння контролювати свої імпульси, зосереджуватися на виконанні задач і долати труднощі. Вони також сприяють формуванню здатності до співпраці з іншими дітьми, розвитку емпатії, відчуття відповідальності за власні вчинки. Для дошкільників із ППД, які можуть мати труднощі у саморегуляції, інтерактивні ігрові методики є важливим інструментом для навчання поведінковим і соціальним нормам через повторення в ігровій формі [48].

Не менш важливою функцією інтерактивних ігрових методик є розвиток комунікативних навичок. Через гру діти вчаться спілкуватися, виражати свої думки та почуття, активно взаємодіяти з іншими, враховуючи соціальні норми та етикет. Спільні ігри стимулюють розвиток мовлення, розширюють словниковий запас, допомагають формувати граматичні структури мови. Вони створюють ситуації, в яких дитина може практикувати мовлення в реальних або умовних ситуаціях, навчатися взаємодіяти з іншими учасниками, знаходити спільні рішення. Це особливо важливо для дітей з порушеннями мовленнєвого розвитку, оскільки в ігрових ситуаціях вони можуть набути мовних навичок у легкій спосіб, що значно знижує стрес і сприяє кращому засвоєнню матеріалу [61].

Інтерактивні ігрові методики також виконують функцію соціалізації дітей. Вони дозволяють дітям вчитися взаємодіяти з іншими, знаходити компроміси, вирішувати конфлікти, робити вибір, що є основою для здорової соціальної адаптації. Ігри створюють ситуації, в яких діти можуть навчатися будувати взаєностосунки, бути частиною колективу, виконувати певні ролі та

обов'язки, що сприяє формуванню соціальних навичок. Через рольові ігри дитина може спробувати себе в різних соціальних ролях, відчувати себе частиною певної групи, розуміти значення соціальних норм та взаємодії в колективі. Для дітей із ППД, у яких можуть бути труднощі з соціалізацією, інтерактивні ігри є надзвичайно важливими для того, щоб вони могли «потренувати» соціальні взаємодії в умовах, що надають відчуття безпеки та підтримки [29].

Також важливу роль в інтерактивних ігрових методиках відіграє їх корекційна функція, яка спрямована на подолання відставання у розвитку. Ігри, побудовані на інтерактивних методах, дають можливість дітям працювати над певними порушеннями розвитку, такими як поганий розвиток дрібної моторики, недостатній рівень когнітивних навичок чи мовлення. За допомогою гри дитина може без стресу працювати над проблемними сферами, поступово покращуючи їх. Використовуючи індивідуалізовані підходи та спеціально розроблені ігрові завдання, педагог має змогу здійснювати цілеспрямований корекційний вплив, підтримуючи розвиток дитини і допомагаючи їй подолати труднощі [25].

Не можна оминати й функцію мотиваційного впливу, яку виконують інтерактивні ігрові методики у роботі з дітьми із ППД. Завдяки елементам гри діти зацікавлені у процесі навчання, що стимулює їх активність та бажання досягати поставлених цілей. Ігрові методики часто включають елементи змагання, досягнення результатів, що підтримують у дітей інтерес до діяльності і стимулюють розвиток внутрішньої мотивації. Діти прагнуть досягти успіху, а через гру вони можуть отримувати позитивні емоції від власних досягнень, що зміцнює їхню віру в себе та свої можливості [43].

І, нарешті, інтерактивні ігрові методики виконують функцію формування і забезпечення позитивного емоційного клімату. Оскільки гра є природною та захоплюючою для дітей, вона дозволяє створювати атмосферу комфорту і підтримки, що важливо для дітей, які мають труднощі у розвитку. Ігрові методики дозволяють мінімізувати стресові ситуації, роблячи навчання

приємним і не таким напруженим, що особливо важливо для дітей, які потребують корекції психоемоційного стану [53].

Узагальнимо, що інтерактивні ігрові методики в корекційно-розвитковій роботі з дітьми дошкільного віку мають суттєве значення завдяки своїй здатності поєднувати навчання, розвиток та корекцію через активну взаємодію і гру. Вони сприяють всебічному розвитку дітей, покращуючи когнітивні, мовленнєві, емоційні та соціальні навички, що є важливими для їхнього адаптування в соціумі та подолання труднощів у розвитку. Ігрові методики дозволяють дітям не лише здобувати нові знання та навички, але й формувати позитивне ставлення до навчання, що робить цей процес цікавим та захоплюючим. Завдяки інтерактивним елементам, діти вчаться співпрацювати, взаємодіяти з іншими, а також працювати над подоланням труднощів, не відчуючи стресу, що забезпечує ефективнішу корекцію. Таким чином, інтерактивні ігрові методики є важливим інструментом у роботі з дітьми дошкільного віку, особливо з тими, хто потребує додаткової уваги в процесі розвитку, оскільки вони дають можливість індивідуального підходу та підтримки на кожному етапі навчання і розвитку.

Отже, інтерактивні ігрові методики в корекційно-розвитковій роботі з дітьми дошкільного віку є важливим і ефективним інструментом для розвитку, корекції та соціалізації дітей, особливо тих, які мають порушення пізнавальної діяльності. Вони поєднують активну взаємодію, емоційне залучення та ігрові елементи, що сприяють розвитку когнітивних, мовленнєвих, емоційних та соціальних навичок. Завдяки ігровому й інтерактивному підходу діти із ППД отримують можливість активно вивчати навколишній світ, формувати корисні вміння та стосунки, долати труднощі в безпечному та комфортному середовищі. Це дозволяє створити ефективну корекційну програму, що відповідає віковим та індивідуальним потребам дитини, забезпечуючи їй підтримку в її розвитку.

1.2. Психологічні особливості дітей дошкільного віку із порушеннями пізнавальної діяльності та їх врахування в корекційно-розвитковій роботі

Вивчення психологічних особливостей дітей дошкільного віку із порушеннями пізнавальної діяльності є важливим аспектом корекційно-розвиткової роботи, оскільки розуміння цих особливостей дозволяє розробити ефективні методики та стратегії для підтримки розвитку таких дітей. Діти із ППД мають специфічні потреби у формуванні когнітивних, емоційних, мовленнєвих і соціальних навичок, що потребують індивідуального підходу. Врахування цих особливостей під час корекційної роботи є необхідним для створення відповідних умов, які забезпечать успішний розвиток дитини, покращення її соціалізації та адаптації в суспільстві. Тільки через детальне вивчення психічних і поведінкових характеристик дітей із ППД можна адекватно коригувати порушення та надавати ефективну підтримку в процесі навчання та розвитку.

Зазначимо, що діти дошкільного віку із ППД мають специфічні потреби, які вимагають індивідуального підходу до виховання та навчання [3]. Це порушення розвитку виявляється в різних аспектах психічної діяльності, включаючи інтелектуальну, мовленнєву, емоційну та соціальну сфери [15]. Порушення пізнавальної діяльності часто проявляється у сповільненому формуванні пізнавальних процесів, таких як пам'ять, увага, мислення, а також у труднощах з мовленням, моторною координацією та соціальними навичками. Діти із ППД можуть мати обмежений словниковий запас, складнощі з правильною побудовою речень, а також проблеми з адаптацією до нових соціальних ситуацій, що ускладнює соціалізацію та їхнє спілкування з однолітками та дорослими [58].

Порушення пізнавальної діяльності може значно впливати на здатність таких дітей до навчання і засвоєння навичок, необхідних для повсякденного життя. Вони можуть мати труднощі в організації своєї діяльності, дотриманні правил та самоконтролі, а також у виконанні складніших завдань. Порушення

емоційної саморегуляції у таких дітей часто проявляється в емоційній нестабільності, труднощах із вираженням та розпізнаванням емоцій, що може призводити до поведінкових труднощів. Проте, завдяки своєчасному корекційному втручанню та застосуванню спеціалізованих методик, таких як інтерактивні ігрові методики, можна значно покращити їхні навички та допомогти їм успішно адаптуватися до навколишнього середовища [10].

Діти дошкільного віку із ППД мають ряд психологічних особливостей, які суттєво впливають на їхнє навчання, розвиток та взаємодію з довкіллям. Однією з основних проблем є низький рівень пізнавальної активності. Ці діти можуть мати сповільнений темп засвоєння нової інформації, що проявляється у труднощах із запам'ятовуванням, розумінням і використанням нових знань і навичок. Вони можуть потребувати більше часу для осмислення навчального матеріалу та повторення завдань, щоб засвоїти базові концепції. Це часто стає причиною не тільки затримки розвитку когнітивних процесів, але й уповільнення здатності до аналізу та абстрактного мислення. В результаті, ці діти можуть відставати від своїх однолітків у розвитку таких важливих навичок, як логічне мислення, порівняння, узагальнення та синтез інформації [58].

Також характерною особливістю дітей із ППД є затримка розвитку мовлення. Зокрема, у дітей спостерігаються значні труднощі у формуванні та розвитку мовних навичок, що виражається в обмеженому словниковому запасі, порушеннях граматичної структури та низькій здатності до розуміння та використання складних мовних конструкцій. Вони можуть не розуміти або погано відтворювати складні пропозиції, часто стикаються з труднощами в побудові осмислених висловлювань. Мовлення дітей із ППД зазвичай є обмеженим, що ускладнює їхню комунікацію з однолітками та дорослими. Це може призводити до труднощів у соціалізації, оскільки мовленнєва здатність є основним засобом для встановлення контактів та взаємодії з довкіллям. Через низький рівень мовленнєвого розвитку, діти із ППД часто не можуть виразити свої думки, почуття чи бажання, що спричиняє емоційне напруження [69].

Іншою значною проблемою дітей дошкільного віку із ППД є порушення уваги. Такі діти часто мають труднощі з концентрацією уваги на пізнавальних завданнях, можуть легко відволікатися на зовнішні фактори, навіть якщо такі фактори не мають безпосереднього відношення до навчання чи гри. Така нестабільність уваги часто призводить до короткого часу зосередження на одному завданні. Вони можуть не завершувати початі завдання, залишаючи їх незавершеними, що ускладнює процес навчання та розвитку. Діти із ППД можуть мати проблеми з організацією своїх дій, плануванням етапів виконання завдань і навіть з установленням пріоритетів у своїй діяльності. Це негативно впливає на формування навичок самоконтролю, дисципліни та здатності до планування, що вкрай важливо для успішного навчання і розвитку. Крім того, такі труднощі з концентрацією уваги можуть призводити до розвитку тривожних станів, фрустрації та зниження самооцінки дитини із ППД [77].

Діти дошкільного віку із ППД часто стикаються з порушенням моторної координації, що виявляється у труднощах виконання рухових завдань, маніпулювання предметами, а також в обмеженій здатності до координації великих і дрібних рухів. Діти з такими порушеннями часто мають проблеми з виконанням таких простих завдань, як ходьба по лінії, розфарбовування або використання ножиць, що може заважати фізичному розвитку. Це також впливає на здатність до самостійного виконання навичок самообслуговування, таких як одягання, прийом їжі, а також на загальну активність. Порушення у розвитку моторики можуть привести до того, що дитина буде мати складнощі у фізичній активності, зокрема в заняттях спортом чи інших рухових іграх, що, в свою чергу, може вплинути на її самооцінку і загальну адаптацію [60].

Емоційна нестабільність є ще однією характерною рисою дітей із ППД. Ці діти часто демонструють підвищену емоційну чутливість, що виявляється в надмірних реакціях на навіть незначні події. Перепади настрою можуть бути різкими та важкими для передбачення, що ускладнює взаємодію з ними. Вони можуть бути схильні до тривоги, агресії або відчаю у відповідь на стресові

ситуації, що є результатом їхньої нездатності ефективно регулювати свої емоції. Більш того, порушення саморегуляції емоцій може призвести до імпульсивних і непродуманих вчинків, що робить їх поведінку менш контрольованою та передбачуваною. Такі емоційні перепади можуть мати негативний вплив на розвиток соціальних навичок і взаємодії з іншими дітьми та дорослими. Це також може стати причиною соціальної ізоляції, оскільки однолітки можуть не розуміти або уникати дітей з нестабільними емоційними реакціями [69].

У дітей із ППД спостерігаються труднощі в соціальній адаптації, вони часто мають проблеми із встановленням та підтримкою взаємодії з іншими дітьми та дорослими. Це може проявлятися у замкнутості, труднощах з ініціюванням або підтримкою розмови, а також в неприйнятних реакціях на соціальні стимули. Наприклад, дитина може не розуміти соціальних норм або правил, таких як чергування під час гри чи спільне виконання завдань. Вона може не здогадуватися про бажання чи потреби інших людей, що веде до порушення соціальних зв'язків і взаємодії. Такі проблеми можуть виражатися у відсутності друзів, труднощах в організації спільних ігор або конфліктах з однолітками. Більш того, діти можуть реагувати на соціальні стимули занадто агресивно або надмірно сором'язливо [3].

Однією з особливостей дітей із ППД є обмежена здатність до узагальнення та абстрактного мислення. Діти із порушеннями пізнавальної діяльності можуть мати значні труднощі з переходом від конкретних уявлень до абстрактних понять. Наприклад, вони можуть стикатися з труднощами при спробах об'єднати подібні об'єкти в одну категорію або зробити узагальнення на основі окремих фактів. Це обмежує їх здатність формулювати загальні висновки або знаходити зв'язки між різними ситуаціями. Така обмеженість в мисленні ускладнює вирішення складних завдань, прийняття рішень та адаптацію до змінних умов. Діти часто мають уявлення, яке залишається конкретним і локальним, без можливості побачити ширші взаємозв'язки або припустити нові варіанти вирішення ситуації [10]. Це обмеження може стати

причиною труднощів у засвоєнні навчальних матеріалів і в розвитку когнітивних здібностей.

Ще однією психологічною особливістю дітей із ППД є знижена адаптація до нових умов. Діти часто мають проблеми з адаптацією до нових ситуацій, змін у навколишньому середовищі, що може викликати у них тривожність, страх або навіть агресивні реакції. Зміни в розпорядку дня, нове середовище, нові люди або ситуації можуть викликати у дітей почуття стресу та невизначеності. Вони часто не можуть швидко адаптуватися до нових вимог і не завжди розуміють, чому необхідно змінювати свою поведінку в різних умовах. У відповідь на ці зміни діти можуть проявляти стресові реакції, такі як заперечення, істерики або агресію. Більш того, цей процес адаптації може бути ще важчим для дітей, якщо зміни відбуваються раптово або без належної підготовки. Відсутність гнучкості у поведінці та мисленні може стати серйозною перешкодою для подальшої соціалізації та навчання. Тому важливо створювати для таких дітей сприятливі умови для поступової адаптації до змін, що дозволяє знизити рівень тривожності та полегшити процес інтеграції в нове середовище [16].

І, нарешті, недостатній рівень самообслуговування є характерною рисою дітей із ППД. Порухення пізнавальної діяльності часто супроводжується труднощами в розвитку навичок самообслуговування, таких як одягання, харчування, догляд за собою. Це може проявлятися у тому, що дитина не здатна самотійно одягатися або роздягатися, може не вміти користуватися столовими приборами або мити руки без сторонньої допомоги. Діти з такими проблемами часто потребують постійної підтримки з боку дорослих навіть у простих повсякденних справах. Це, в свою чергу, обмежує їх незалежність і сприяє розвитку залежності від інших людей. Труднощі в освоєнні базових навичок самообслуговування можуть також впливати на емоційний стан дитини, викликаючи в неї почуття фрустрації або зниження самооцінки [29]. Якщо ці проблеми не вирішувати, вони можуть стати причиною соціальної ізоляції, адже діти можуть соромитися своєї нездатності виконувати звичні

повсякденні завдання, що впливає на їхню взаємодію з однолітками та дорослими.

Окрім того, дітям з порушеннями пізнавальної діяльності властиві труднощі в розумінні соціальних норм і правил, що можуть призвести до непорозуміннь у взаємодії з іншими дітьми. Вони можуть не завжди правильно тлумачити наміри і вчинки однолітків, що спричиняє конфлікти та складнощі в комунікації. Наприклад, дитина з порушеннями пізнавальної діяльності може не зрозуміти, чому інші діти не хочуть грати з нею або чому їхня поведінка викликає відчуження, що посилює почуття ізоляції та непорозуміння. Діти із ППД часто мають обмежену здатність до узагальнення, що ускладнює їхнє розуміння соціальних ситуацій, де важливо вміти «читати» соціальні сигнали – емоції та мотивації інших дітей. Це проявляється у важкості сприйняття складних соціальних ситуацій, таких як гра з правилами, колективна діяльність або взаємодія в групі. Ровесники з типовим розвитком можуть швидко зрозуміти, як взаємодіяти в групі, дотримуватися черги, брати участь у спільній грі, що для дітей із порушеннями пізнавальної діяльності є проблемою, оскільки вони можуть бути схильні до порушення правил, імпульсивних вчинків чи невміння чекати своєї черги. Це може призвести до того, що інші діти не хочуть грати з ними, бо їхня поведінка сприймається як занадто агресивна чи нав'язлива [7].

Слід враховувати, що діти із ППД можуть мати труднощі в розвитку комунікативних навичок. Їхній словниковий запас зазвичай обмежений, що ускладнює вираження думок і почуттів. Вони можуть використовувати прості або не зовсім точні фрази, що створює труднощі в порозумінні з іншими дітьми [11]. Наприклад, дитина може сказати щось, що інші діти не можуть зрозуміти й інтерпретувати неправильно. Це може викликати відчуження з боку ровесників, оскільки дитина не може ефективно виразити свої наміри чи бажання в групі.

Порушення емоційної саморегуляції, характерні для дітей із порушеннями пізнавальної діяльності, також ускладнюють їхню взаємодію з

іншими дітьми. Такі діти можуть мати перепади настрою, відчувати сильний стрес у нових ситуаціях, що призводить до агресії чи істерик. Вони можуть не завжди контролювати свої імпульсивні реакції, що викликає непередбачуваність їхньої поведінки. Це створює складнощі у спілкуванні з ровесниками, оскільки діти можуть не знати, як правильно реагувати на стресові ситуації чи конфлікти. Інші діти можуть відчувати страх чи непевність, коли мають справу з такою поведінкою, що також сприяє соціальній ізоляції та нерозумінню [22].

Психологічні особливості дітей із порушеннями пізнавальної діяльності, такі як недостатній рівень розвитку моторики або порушення візуального сприймання, також можуть спричиняти труднощі в групових іграх. Наприклад, дитина може мати проблеми з виконанням рухових завдань або не справлятися з іграми, що вимагають координації та фізичної взаємодії. Це може стати причиною того, що інші діти не хочуть брати її до гри, оскільки її поведінка не відповідає загальним стандартам гри. Такі діти можуть бути менш активними під час фізичних ігор, що викликає розчарування або відчуження з боку ровесників [36].

Ігрова діяльність є важливим аспектом розвитку дітей дошкільного віку з порушеннями пізнавальної діяльності. Гра для них є не лише способом проведення часу, а й важливим засобом розвитку пізнавальних, емоційних, соціальних та моторних навичок. Однак ігрова діяльність дітей із ППД має свої особливості, що значною мірою обумовлено соціальною ситуацією розвитку. Перша важлива особливість полягає в тому, що ці діти часто мають значні труднощі у виконанні ігор, що потребують складних когнітивних навичок. Вони можуть мати деякі проблеми з запам'ятовуванням правил гри, їх дотриманням або інтерпретацією. Це зумовлюється тим, що у дітей із ППД спостерігаються порушення в короткотривалій пам'яті та зниження здатності до абстрактного мислення, що ускладнює їм виконання завдань, пов'язаних з уявленням та плануванням дій у грі [46].

Окрім того, діти з порушеннями пізнавальної діяльності часто мають труднощі в розвитку соціальних навичок під час гри. Вони можуть не зовсім розуміти соціальні правила і норми, що вимагаються в колективній діяльності. Це проявляється у труднощах з дотриманням черги, навичками співпраці, обміну іграшками та іншими формами соціальної взаємодії. Такі діти можуть бути більш імпульсивними, що призводить до порушення правил гри, агресії або конфліктів з іншими дітьми. Наприклад, замість того, щоб дочекатися своєї черги, дитина може порушити правила або захопити чужу іграшку, що викликає негативну реакцію з боку ровесників. Такі порушення можуть заважати їм брати участь у колективних іграх, що створює бар'єри для їх соціалізації [57].

Ігрова діяльність дітей із ППД характеризується певними труднощами в плануванні і організації гри. Діти можуть не розуміти, як організувати гру, обрати її тему чи планувати послідовність дій. Вони можуть часто втрачати інтерес до гри через нездатність утримувати увагу на одній діяльності протягом тривалого часу, що є характерним для цих дітей. Порушення уваги, властиві дітям із порушеннями пізнавальної діяльності, призводять до того, що вони не можуть фокусуватися на грі або змінюють її правила в процесі, не розуміючи, чому це не відповідає загальним нормам. Це може створювати труднощі у групових іграх, де важливо взаємодіяти з іншими учасниками.

Окрім цього, в ігровій діяльності таких дітей спостерігаються труднощі з моторною координацією. Діти можуть мати порушення в розвитку дрібної та великої моторики, що ускладнює виконання завдань, які потребують точних рухів або взаємодії з предметами. Наприклад, їм важко маніпулювати дрібними предметами, будувати конструкції або виконувати рухи, що вимагають координації. Це створює додаткові труднощі в ігрових ситуаціях, де необхідно дотримуватися точності або швидко реагувати на зміни. Для таких дітей важливіше, ніж для їхніх ровесників, отримати додаткову допомогу в освоєнні моторних навичок, що дозволить їм успішніше брати участь у грі [68].

Діти з порушеннями пізнавальної діяльності часто мають обмежену здатність до емоційної саморегуляції, що також позначається на їхній ігровій діяльності. Вони можуть важко переживати невдачі або зіпсовану гру, що часто призводить до фрустрації або агресії. Наприклад, якщо гра не йде за планом або якщо інші діти не дотримуються правил, це може викликати сильні емоційні реакції. Дитина може розплакатися або проявити небажані поведінкові реакції, що ускладнює її взаємодію з іншими дітьми та порушує хід гри. Такі емоційні спалахи можуть бути спричинені тим, що діти не здатні контролювати свої емоції або не розуміють, чому інші діти реагують на ситуацію так чи інакше.

Врахування психологічних особливостей дітей із ППД є важливою умовою для успішної корекційно-розвиткової роботи. Знання особливостей розвитку таких дітей мають значний вплив на вибір методів і підходів до роботи з ними, а також на організацію освітнього процесу. Оскільки діти із порушеннями пізнавальної діяльності часто мають труднощі з пізнавальною діяльністю, а саме з увагою, пам'яттю та сприйманням, корекційно-розвиткова робота повинна бути побудована з урахуванням цих труднощів. Перш за все, важливо забезпечити індивідуальний підхід до кожної дитини, оскільки рівень затримки розвитку може варіюватися. Це означає, що вчителі та вихователі повинні підбирати завдання, які відповідають можливостям і потребам кожної дитини, поступово ускладнюючи їх за умови стабільного прогресу [75].

Однією з найбільших проблем, з якими стикаються діти із порушеннями пізнавальної діяльності, є труднощі з мовленням. Врахування цієї особливості є важливим при проведенні занять, оскільки багато дітей мають обмежений словниковий запас або порушення граматичної структури мови. Вчителі повинні використовувати спеціальні методики, що сприяють розвитку мовлення, зокрема методи мовленнєвих ігор, використання карток, сюжетних малюнків і різноманітних інструкцій для кращого засвоєння мовних конструкцій. Ігрові ситуації можуть стати важливим інструментом стимулювання мовного розвитку, оскільки через гру діти можуть краще

запам'ятовувати нові слова, вивчати правила побудови речень і використовувати мовлення у практичних ситуаціях.

Психологічна особливість, яка також потребує уваги, – це порушення уваги у дітей з порушеннями пізнавальної діяльності. Зазвичай ці діти мають обмежену здатність до тривалої концентрації на одному завданні, часто відволікаються, не здатні утримувати увагу на важливих елементах гри або навчального процесі. Тому, в рамках корекційно-розвиткової роботи, варто застосовувати методи, які сприяють розвитку концентрації уваги. Це можуть бути спеціальні вправи для тренування уваги, короткі ігри з чіткими правилами, поступове збільшення часу для виконання завдань. Важливо також використовувати візуальні або слухові сигнали, які допомагають дітям фокусуватися на завданні [57].

Ще одна важлива особливість – це низький рівень пізнавальної активності у дітей з порушеннями пізнавальної діяльності. Сповільнений темп засвоєння нової інформації у таких дітей зумовлює певні труднощі в освітньому процесі. Корекційно-розвиткові заняття повинні бути побудовані таким чином, щоб давати дітям час на розуміння і засвоєння нових знань. Важливо використовувати ігрові методики, які зацікавлюють дітей і мотивують їх до виконання завдань. У таких ігрових ситуаціях вони можуть розвивати свої когнітивні навички, вчитися новому через взаємодію з предметами, іншими дітьми та дорослими. Педагог повинен бути готовим до того, що діти потребують більше часу для виконання завдань, тому варто враховувати їхній темп розвитку, не поспішати і давати можливість закріпити нові навички поступово.

Не менш важливим є врахування емоційної нестабільності дошкільників з порушеннями пізнавальної діяльності. Вони часто переживають труднощі в саморегуляції емоцій, що призводить до різких перепадів настрою. Тому в корекційно-розвитковій роботі важливо створювати підтримуюче, спокійне середовище, де дитина зможе навчитися контролювати свої емоції та адекватно реагувати на зміни ситуації. Дорослі повинні допомагати дітям

виражати свої почуття через гру або різноманітні творчі заняття, що дозволить зменшити емоційну напругу і навчити їх самоконтролю. Також важливо застосовувати методи емоційного самовираження через мистецтво, музику, танець, щоб допомогти дитині виявляти свої почуття та знижувати рівень стресу [1].

Корекційно-розвиткові заняття для дітей із порушеннями пізнавальної діяльності повинні також сприяти розвитку соціальних навичок, оскільки багато дітей із цією проблемою мають труднощі в установленні контактів з іншими дітьми, у них спостерігаються порушення соціальної адаптації. Важливо, щоб у процесі навчання вони мали можливість взаємодіяти з ровесниками, вивчати правила спільної діяльності, ділитися іграшками, дотримуватися черги. Це допомагає розвивати соціальні навички, що надалі сприяють успішній інтеграції дитини в колектив і суспільство. Для цього можна використовувати методику рольових ігор, групових завдань, а також створювати ситуації, де дитина повинна взаємодіяти з іншими дітьми [38].

Окремо варто відзначити важливість використання індивідуалізованих методів корекційної роботи. Кожна дитина із ППД має свої особливості розвитку, тому важливо підбирати завдання та методи, які відповідають її індивідуальним потребам. Для цього педагог повинен мати достатній рівень знань щодо психологічних і фізичних можливостей дітей з порушеннями пізнавальної діяльності. Врахування цих факторів дозволяє побудувати ефективний процес навчання і розвитку, де дитина може проявити свої сильні сторони і покращити слабкі. Також корекційно-розвиткова робота з дітьми із ППД потребує системного підходу, тісної співпраці педагогів, психологів і батьків [8]. Лише спільними зусиллями можна створити оптимальні умови для розвитку таких дітей, забезпечити їм можливість досягати успіху в навчанні та соціалізації, а також підвищити їхню самооцінку та психологічне благополуччя.

Отже, психологічні особливості дітей дошкільного віку із порушеннями пізнавальної діяльності мають значний вплив на їх навчання, соціалізацію та

загальний розвиток. Труднощі з пізнавальною активністю, порушення мовлення, уваги, моторної координації, емоційною регуляцією та соціальною адаптацією потребують особливого підходу в корекційно-розвитковій роботі. Успішна корекційна діяльність має враховувати індивідуальні потреби кожної дитини, включаючи адаптовані методи навчання, ігрові форми роботи та емоційну підтримку. Тільки комплексний і чуйний підхід до таких дітей дозволяє створити умови для їхнього гармонійного розвитку, сприяючи не лише покращенню їхніх знань і навичок, а й поліпшенню соціальних та емоційних аспектів їхнього життя.

1.3. Чинники використання інтерактивних ігрових методик в корекційно-розвитковій роботі з дітьми дошкільного віку із порушеннями пізнавальної діяльності

Вивчення чинників, що впливають на використання інтерактивних ігрових методик в корекційно-розвитковій роботі з дітьми із ППД, є важливим етапом для забезпечення ефективності корекційного процесу. Інтерактивні ігрові методики, що поєднують навчання та гру, мають значний потенціал для розвитку пізнавальних, соціальних та емоційних навичок дітей із порушеннями пізнавальної діяльності. Врахування особливостей цих дітей, таких як порушення мовлення, уваги, моторної координації та емоційної регуляції, дозволяє коригувати підхід до вибору методик, що сприяють більш ефективному засвоєнню нових знань і навичок. Тому виявлення низки чинників, які визначають ефективність інтерактивних ігрових методик, є необхідним для створення оптимальних умов навчання і розвитку дітей дошкільного віку з особливими освітніми потребами.

Зазначимо, що необхідність використання інтерактивних ігрових методик у корекційно-розвитковій роботі з дітьми дошкільного віку із порушеннями пізнавальної діяльності зумовлена специфікою їхнього

пізнавального й емоційного розвитку. Ці діти «потребують особливих умов для засвоєння знань, формування навичок спілкування, саморегуляції, а також розвитку мислення, уваги, мовлення та дрібної моторики. Інтерактивні методики, що поєднують гру з навчанням і корекційним впливом, стимулюють активність дитини, викликають позитивні емоції, сприяють включенню в спільну діяльність і створюють умови для природного засвоєння нового матеріалу» [10, с. 82]. Завдяки емоційно насиченому, доступному для сприйняття змісту інтерактивні ігрові технології допомагають долати бар'єри та підвищують мотивацію до участі в заняттях.

Крім того, інтерактивні ігрові методики «дозволяють педагогам гнучко враховувати індивідуальні особливості кожної дитини, створюючи ситуації успіху, що надзвичайно важливо для дітей з особливими освітніми потребами» [15, с. 3]. У процесі гри «діти вчаться співпрацювати, дотримуватись правил, розв'язувати проблеми та виражати власні думки, що сприяє їхній соціалізації та адаптації в колективі» [2, с. 21]. Завдяки інтерактивності «діти із ППД залучаються до активної діяльності, що значно ефективніше впливає на розвиток психічних процесів» [16, с. 203]. Тому використання інтерактивних ігрових методик є необхідним засобом корекційного впливу, який забезпечує комплексний розвиток дітей дошкільного віку із ППД.

Використання інтерактивних ігрових методик у корекційно-розвитковій роботі з дітьми дошкільного віку із порушеннями пізнавальної діяльності вимагає врахування чинників, що безпосередньо впливають на ефективність корекційно-педагогічного впливу. Одним із важливих чинників є індивідуальні особливості психічного розвитку кожної дитини. Діти з порушеннями пізнавальної діяльності є неоднорідною групою, де кожен має власний рівень сформованості мовлення, уваги, мислення, уяви, пам'яті, емоційної регуляції та соціальних навичок. Саме тому інтерактивні ігрові методики не можуть бути універсальними – їх добір та структура мають відповідати конкретним можливостям і потребам дитини. Наприклад, якщо дитина із ППД має значно знижений рівень мовленнєвого розвитку, доцільно

застосовувати ігри, що супроводжуються візуальною підтримкою (малюнками, картками, мімікою, жестами), а також короткими й чіткими мовленнєвими інструкціями [18].

Пізнавальні особливості дитини також впливають на вибір методик. Діти із затримкою розвитку часто мають труднощі з абстрактним мисленням, тому навчальний матеріал повинен бути максимально конкретизованим, наочним і близьким до життєвого досвіду. Інтерактивні методики повинні ґрунтуватися на принципі поетапного ускладнення – від простого до складного, з постійною опорою на дії в реальному середовищі. Так, дитина легше засвоїть нові поняття, якщо вони будуть вплетені в гру, де вона зможе маніпулювати предметами, імітувати побутові ситуації, повторювати знайомі дії в новому контексті. Водночас, якщо рівень емоційної зрілості дитини є низьким, важливо уникати надмірно збуджуючих ігор, які можуть викликати фрустрацію або агресивні реакції. У такому разі краще зосередитися на спокійних, ритмічних і передбачуваних формах роботи, що сприяють формуванню саморегуляції [25].

Ще одним важливим аспектом є соціальний розвиток дитини. Якщо дитина демонструє труднощі у взаємодії з однолітками, погано розуміє правила спільної діяльності, не вміє ділитися або чекати черги, необхідно включати в корекційно-розвиткову програму ігри, спрямовані на розвиток соціальних умінь. Це можуть бути сюжетно-рольові ігри, командні завдання, парна діяльність, де дитина вчитиметься встановлювати контакт, висловлювати прохання, реагувати на дії інших [35]. Такий підхід не лише покращує комунікативні навички, але й сприяє адаптації в колективі, що є вкрай важливим для дітей із ППД.

Наступним важливим чинником є характер і вираженість порушень пізнавальної діяльності. Від цього залежить глибина пізнавальних, емоційних і поведінкових труднощів, а отже – складність і структура методик, які можуть бути застосовані. У випадках, коли збережені базові передумови до спільної діяльності, дитина може включатися в колективну гру з незначною допомогою

дорослого, поступово навчаючись діяти за правилами. У таких ситуаціях інтерактивні методики можуть мати більш самостійний характер, передбачати участь у групній роботі і включати елементи змагання, що додатково підсилюють мотивацію. За більш виражених порушень пізнавальної діяльності необхідні постійна підтримка дорослого, чітка структурованість діяльності, багаторазове повторення інструкцій, демонстрація зразків поведінки та спрощення змісту ігрової ситуації.

Тип затримки, зумовлений порушеннями пізнавальної діяльності, наприклад, психомовленнєва чи психоемоційна – також відіграє важливу роль у доборі методик. Дітям з порушенням мовлення слід пропонувати мовленнєво-активні ігри з опорою на візуальний матеріал, тоді як дітям з емоційною нестабільністю – ігри, що допомагають розпізнавати, називати та регулювати емоції. У разі, коли ППД супроводжується порушеннями моторики, інтерактивні методики мають містити елементи сенсомоторного розвитку: пальчикові ігри, ігри з крупами, мозаїкою, конструктором та ін. [46].

Залежно від труднощів дітей, педагог обирає й рівень власної участі у грі. При глибоких порушеннях дорослий часто виступає не лише організатором, а й активним учасником, який моделює поведінку, озвучує дії дитини, допомагає з виконанням простих інструкцій. У таких випадках інтерактивні методики виконують не тільки навчальну, а й компенсаторну функцію – вони заміщають ті форми діяльності, які дитина не може реалізувати самостійно [54].

Також необхідно враховувати динаміку розвитку дитини із ППД. Те, що на першому етапі корекційної роботи потребувало значної допомоги, згодом може виконуватись самостійно. Тому інтерактивні ігрові методики мають бути гнучкими, здатними адаптуватися до змін у стані дитини, її успіхів і тимчасових регресій. Систематичне спостереження за дитиною, аналіз її реакцій та результатів дозволяє педагогу вчасно змінювати акценти в роботі, вводити нові форми гри або, навпаки, повертатися до більш простих [3].

Окрім того, рівень розвитку ігрової діяльності значною мірою впливає на те, як дитина зможе включатися в інтерактивну гру. У дітей із порушеннями пізнавальної діяльності гра часто має елементарний або ситуативний характер, коли дитина діє переважно з предметами за типом маніпуляції, не включаючи уяву або сюжетну складову. Це означає, що педагогові важливо спочатку оцінити, на якому етапі розвитку ігрової діяльності перебуває дитина: чи здатна вона імітувати дії дорослого, чи розуміє правила гри, чи може виконувати роль у простому сюжеті, чи бере участь у спільній діяльності з однолітками.

У дітей із порушеннями пізнавальної діяльності часто спостерігається недостатній рівень уяви, труднощі з відтворенням рольових дій та з розумінням і прийняттям ігрової ситуації. Тому педагог повинен підбирати такі інтерактивні методики, які відповідатимуть реальним можливостям дитини, поступово розвиваючи її здатність до сюжетної та символічної гри. Наприклад, замість складної сюжетно-рольової гри «лікар і пацієнт», дитині можна запропонувати просту гру «годуємо ляльку», де вона зможе наслідувати дію дорослого, використовуючи реальні предмети. Лише після формування базових ігрових навичок можна переходити до більш ускладнених форм гри [15].

Окремої уваги заслуговує здатність дитини до співпраці в грі. Інтерактивна методика передбачає взаємодію – як з дорослими, так і з іншими дітьми. Якщо дитина не вміє чекати черги, не реагує на партнера по грі або не може виконувати інструкції спільно з кимось, то інтерактивність гри втрачається. У таких випадках доцільно починати з індивідуальних форм гри з дорослим, моделювати соціальні ситуації, навчати правил комунікації, і лише згодом переходити до парної або групової взаємодії. Поступове розширення форми гри дозволяє дитині адаптуватися до складніших умов і розвивати навички співпраці, що позитивно впливає на її соціальну адаптацію [21].

Наступний надзвичайно важливий чинник – мотиваційна готовність дитини до навчання через гру. Якщо дитина не зацікавлена в грі, не виявляє бажання брати участь у запропонованій діяльності, її залучення до навчального процесу стає значно складнішим. Часто діти із порушеннями пізнавальної діяльності мають знижену пізнавальну активність і слабо виражену навчальну мотивацію. Тому педагог повинен створювати ситуації, які викликають у дитини інтерес і задоволення, пропонувати зрозумілі, доступні, емоційно привабливі ігрові завдання, що відповідають її актуальному рівню розвитку.

Варто зазначити, що мотивація у дошкільників із порушеннями пізнавальної діяльності нерідко буває ситуативною – вони можуть захопитися новим предметом, але швидко втратити до нього інтерес. У зв'язку з цим інтерактивні методики мають бути динамічними, різноманітними за формою, змістом і матеріалом. Педагог повинен часто змінювати види діяльності, чергувати фізичну й пізнавальну активність, включати елементи несподіванки, емоційно забарвлені ситуації та казкових героїв. Це сприяє підтриманню уваги дитини й утримує її в навчальній взаємодії [3].

Крім того, педагог має навчити дитину отримувати задоволення від процесу навчання. Для цього важливо створювати ситуації успіху, де дитина зможе легко виконати завдання і відчувати себе успішною. Позитивна оцінка, заохочення, підтримка – усе це формує в дитини позитивне ставлення до занять і підвищує мотивацію до подальшої діяльності. Ігрова діяльність повинна бути не лише розвивальною, а й емоційно приємною, що забезпечує формування стійкого інтересу до пізнання і взаємодії [27].

Також слід враховувати індивідуальні уподобання дитини. Одні діти люблять активні ігри з рухомими елементами, інші – спокійні маніпулятивні дії з предметами або творчість. Орієнтуючись на ці уподобання, педагог може адаптувати інтерактивні методики так, щоб вони максимально відповідали внутрішнім потребам дитини. Це дозволяє не лише підвищити

ефективність корекційної роботи, а й забезпечити позитивний емоційний фон, який є основою для успішного навчання дітей з особливостями розвитку [38].

Серед чинників використання інтерактивних ігрових методик у корекційно-розвитковій роботі чільне місце займає здатність дитини із ППД до взаємодії з дорослими та однолітками. У дошкільному віці діти з нормотиповим психічним розвитком поступово опановують навички спілкування, спільної гри, здатність домовлятися, вислуховувати інших, дотримуватися правил. Проте діти із порушеннями пізнавальної діяльності часто демонструють низький рівень соціальної компетентності. Вони можуть уникати контактів з однолітками, не розуміти мовленнєвих чи мімічних сигналів, ігнорувати правила гри, конфліктувати або взагалі не вміти взаємодіяти з іншими. Саме тому перед педагогом постає завдання ретельно оцінити ступінь соціальної зрілості дитини перед застосуванням тієї чи іншої інтерактивної методики [50].

Для дітей із ППД, які лише починають опановувати навички комунікації, доцільним буде використання індивідуальних інтерактивних ігор з дорослим. У таких заняттях педагог виступає і в ролі партнера по грі, і в ролі моделі соціальної поведінки, і як емоційна підтримка. Дитина навчається наслідувати, відповідати на звернення, реагувати на дії іншого, дотримуватися простих інструкцій. Лише після формування базових умінь можна переходити до парної або групової діяльності з однолітками. Важливо, щоб цей перехід був поступовим і не викликав тривоги чи протесту у дитини [65].

Коли дитина із ППД здатна підтримувати спільну діяльність з іншими дітьми – навіть на елементарному рівні – педагог може використовувати групові інтерактивні методики. Вони є надзвичайно корисними для розвитку соціальної взаємодії, навчання співпраці, розвитку мовлення та формування емоційного інтелекту. Групові ігри з чіткими правилами, обміном ролями, спільними завданнями сприяють формуванню комунікативних навичок і позитивного соціального досвіду. Проте педагог має бути готовим до того, що в груповій взаємодії можуть виникати труднощі: конфлікти, відмова від участі,

емоційні зриви. Тому важливо створити безпечне, підтримувальне середовище, в якому кожна дитина почуватиметься комфортно. Велику роль тут відіграє емоційна чуйність дорослого, його здатність «читати» невербальні сигнали дитини, вчасно реагувати на її потреби, допомагати їй знайти шляхи до взаємодії [75].

Важливим чинником є матеріально-технічне забезпечення. Без наявності якісного розвивального та дидактичного ігрового матеріалу реалізація інтерактивних методик ускладнюється або стає неможливою. Дітям дошкільного віку із порушеннями пізнавальної діяльності потрібні яскраві, привабливі, сенсорно насичені матеріали, які стимулюють пізнавальну активність, підтримують інтерес до гри, спонукають до навчального дослідження та взаємодії. Доцільно використовувати як традиційні настільні ігри, конструктори, предметні картинки, так і сучасні засоби – інтерактивні панелі, планшети, аудіовізуальні матеріали. Наприклад, мультимедійні презентації з рухомими персонажами, звуками, анімацією можуть значно підвищити рівень залучення дитини до гри [79]. Але важливо пам'ятати, що будь-яке технічне обладнання має бути не самоціллю, а інструментом, який підтримує навчання й розвиток, адаптованим до особливостей конкретної дитини.

Крім ігрових матеріалів, важливим є і простір, у якому відбуваються заняття. Він має бути безпечним, зручним, гнучким до зміни форм і видів діяльності. Для інтерактивної гри потрібні зони для руху, місця для настільних занять, окремі куточки для індивідуальної роботи. Просторове середовище повинно стимулювати дитину до активної участі, але не перевантажувати її. Надмірна кількість предметів, шум, недостатнє освітлення або неорганізований простір можуть заважати концентрації та спричиняти дезорганізацію поведінки у дітей з порушеннями розвитку. Матеріально-технічне забезпечення також включає засоби альтернативної і додаткової комунікації, які стають необхідними для дітей із вираженими порушеннями мовлення. Це можуть бути піктограми, жести, комунікативні карти, які

дозволяють дитині висловлювати бажання, вибирати вид діяльності, взаємодіяти з дорослими й однолітками [69].

На ефективність використання інтерактивних ігрових методик у корекційно-розвитковій роботі з дітьми дошкільного віку із порушеннями пізнавальної діяльності особливе місце займає участь батьків у корекційному процесі. Сім'я є першим і найважливішим середовищем розвитку дитини, і саме вдома закладаються базові навички, які потім удосконалюються в дошкільному закладі. Для дітей із порушеннями пізнавальної діяльності надзвичайно важливою є стабільна, підтримувальна атмосфера в родині, яка сприяє формуванню безпечного емоційного фону, мотивації до навчання та розвитку базових умінь. Якщо батьки активно залучені до процесу корекції, вони можуть продовжувати закріплення отриманих на заняттях навичок у повсякденному житті дитини, створюючи єдину освітньо-розвивальну траєкторію [46].

Батьківська підтримка відіграє важливу роль у впровадженні для дітей із ППД інтерактивних ігрових методик. Якщо родина розуміє важливість гри як основного засобу розвитку дитини, то вона буде більше схильна включати інтерактивні елементи у щоденне спілкування. Це можуть бути прості настільні ігри, сюжетно-рольові ігри вдома, використання мультимедійних освітніх програм чи спільні прогулянки з елементами навчальної гри. Така активність батьків сприяє не лише закріпленню знань і навичок, отриманих у спеціалістів, а й налагодженню емоційного зв'язку між дитиною і дорослим.

Водночас варто зазначити, що не всі батьки володіють необхідними знаннями або ресурсами для повноцінної участі в корекційно-розвитковій роботі. Деякі родини можуть недооцінювати значення гри, інші – не мати часу або не розуміти особливостей розвитку дитини із ППД. У цьому контексті важливою є консультативна та просвітницька робота педагогів, психологів і логопедів, які можуть навчити батьків використовувати ігрові методики вдома, пояснити особливості розвитку дитини із ППД, надати конкретні поради та розробити потрібні рекомендації [31].

Важливим чинником є рівень сформованості навичок саморегуляції у дитини. Для того, щоб інтерактивна методика була ефективною, дитина повинна мати певну ступінь самостійності та здатності до контролю власної поведінки. Діти дошкільного віку із порушеннями пізнавальної діяльності часто мають труднощі з елементарними діями – одягатися, їсти, прибирати іграшки, користуватися туалетом. Також дітям із ППД може бути складно дотримуватися інструкцій, зосереджуватися на одному завданні, дочекатися своєї черги у грі. Тому перед початком впровадження складних інтерактивних ігор слід поступово формувати у дітей навички самообслуговування через гру. Наприклад, гра «Збираємося на прогулянку» може стати способом навчити дитину одягатися. Також ігри з послідовністю дій, наприклад «Що робимо спочатку?», допомагають засвоїти логіку щоденних процедур. Через ігрову діяльність діти засвоюють нові моделі поведінки легше та охочіше, ніж у прямій інструкції чи нав'язуванні [36].

Особливої уваги заслуговує саморегуляція дітей із ППД, яка виступає передумовою для успішної інтерактивної взаємодії, адже дитина повинна вміти контролювати свої емоції, чекати, слухати співрозмовника, дотримуватися черговості. Якщо перелічені вміння не сформовані, інтерактивна гра може перетворитися на некеровану поведінкову реакцію з проявами небажаної поведінки, гіперактивності або уникання. Формування саморегуляції у дітей із ППД варто починати з простих, коротких, чітко структурованих ігор, поступово ускладнюючи завдання. Для цього підходять рухливі ігри з правилами, рольові ігри з обмеженим набором дій, настільні ігри з чергуванням ходів тощо. [42].

Слід враховувати, що інтерактивні методики потребують від дитини із ППД не лише когнітивної, але й поведінкової зрілості. Якщо дитина не може утримати увагу протягом навіть кількох хвилин, не розуміє структури гри або не приймає допомогу дорослого, вона не зможе повноцінно включитися в навчальну діяльність. Саме тому важливо оцінювати не лише рівень інтелектуального розвитку, а й сформованість поведінкових і побутових

навичок [57]. У процесі корекційної роботи вказані навички слід формувати паралельно з використанням інтерактивних ігрових методик.

Отже, ефективне використання інтерактивних ігрових методик у корекційно-розвитковій роботі з дітьми дошкільного віку із порушеннями пізнавальної діяльності можливе лише за умови комплексного врахування низки важливих чинників. До них належать індивідуальні особливості психічного розвитку дитини, тип і ступінь ППД, рівень сформованості ігрової діяльності та мотиваційної готовності до навчання через гру. Важливими є здатність дитини до взаємодії з однолітками й дорослими, наявність відповідного матеріально-технічного забезпечення, високий рівень професійної підготовки педагогів, сприятливе психолого-педагогічне середовище та активна участь батьків в освітньо-корекційному процесі. Окрему роль відіграє сформованість базових навичок самообслуговування та саморегуляції, адже саме вони забезпечують можливість повноцінної участі дитини в інтерактивній грі. Комплексний підхід до врахування зазначених чинників дозволяє максимально адаптувати корекційні методики до потреб кожної дитини із ППД, сприяючи її розвитку.

Висновки до першого розділу

1. Інтерактивні ігрові методики в корекційно-розвитковій роботі з дітьми дошкільного віку є ефективним інструментом для розвитку, корекції та соціалізації дітей, особливо тих, які мають порушення пізнавальної діяльності. Вони поєднують активну взаємодію, емоційне залучення та ігрові елементи, що сприяють розвитку когнітивних, мовленнєвих, емоційних та соціальних навичок. Завдяки ігровому й інтерактивному підходу діти із ППД отримують можливість активно вивчати навколишній світ, формувати корисні вміння та стосунки, долати труднощі та працювати в безпечному та комфортному середовищі.

2. Психологічні особливості дітей дошкільного віку із порушеннями пізнавальної діяльності мають значний вплив на їх навчання, соціалізацію та загальний розвиток. Труднощі з пізнавальною активністю, емоційною регуляцією та соціальною адаптацією, порушення мовлення, уваги, моторної координації потребують особливого методичного підходу в корекційно-розвитковій роботі. Успішна корекційна діяльність має враховувати індивідуальні потреби кожної дитини, включаючи адаптовані методи навчання, ігрові форми роботи та емоційну підтримку. Тільки комплексний і чуйний підхід до таких дітей дозволяє створити умови для їх гармонійного розвитку, сприяючи не лише покращенню знань, а й поліпшенню соціальних аспектів життя.

3. Розкрито чинники використання інтерактивних ігрових методик в корекційно-розвитковій роботі з дітьми дошкільного віку із порушеннями пізнавальної діяльності: індивідуальні особливості психічного розвитку дитини, тип і ступінь ППД, рівень сформованості ігрової діяльності та мотиваційної готовності до навчання через гру. Важливими є здатність дитини до взаємодії з однолітками й дорослими, наявність відповідного матеріально-технічного забезпечення, високий рівень професійної підготовки педагогів, сприятливе психолого-педагогічне середовище та участь батьків в освітньо-корекційному процесі. Окрему роль відіграє сформованість навичок самообслуговування.

Розділ 2. Експериментальна програма використання інтерактивних ігрових методик в корекційно-розвитковій роботі з дітьми дошкільного віку із порушеннями пізнавальної діяльності

2.1. Організаційно-педагогічні аспекти використання інтерактивних ігрових методик в корекційно-розвитковій роботі з дітьми дошкільного віку із порушеннями пізнавальної діяльності

Успішне впровадження інтерактивних ігрових методик у корекційно-розвиткову роботу з дітьми дошкільного віку із порушеннями пізнавальної діяльності неможливе без визначення організаційно-педагогічних аспектів цього процесу, які визначають умови, форми, принципи та підходи до організації корекційного середовища, забезпечують системність і цілеспрямованість впливу на розвиток дитини. З огляду на складність проявів ППД у дошкільників, необхідно враховувати як індивідуальні особливості дітей, так і вимоги до педагогічної взаємодії, структури занять, добору ігрових технологій, а також до матеріально-технічного і кадрового забезпечення. Комплексне вивчення цих аспектів дозволяє створити модель корекційно-розвиткової роботи, орієнтовану на розкриття потенціалу дитини та її поступову соціальну адаптацію.

Зазначимо, що необхідність врахування організаційно-педагогічних аспектів у процесі використання інтерактивних ігрових методик у корекційно-розвитковій роботі з дітьми дошкільного віку із порушеннями пізнавальної діяльності зумовлена потребою забезпечити цілісність, системність та ефективність педагогічного та корекційного впливу. Оскільки така робота «має бути спрямована не лише на подолання порушення у розвитку, а й на створення умов для активної участі дитини в освітньому процесі, важливо

організувати її на основі обґрунтованих положень» [61, с. 63]. Правильне планування, відповідний підбір форм і методів взаємодії, створення сприятливого середовища є передумовами успішної реалізації корекційних цілей через інтерактивну гру.

Так, одним з основних аспектів корекційно-розвиткової роботи з дітьми дошкільного віку із порушеннями пізнавальної діяльності є індивідуалізація навчання, адже кожна дитина має свої унікальні особливості розвитку. Враховуючи різні ступені порушень пізнавальної діяльності, індивідуальний підхід до кожного вихованця дозволяє максимально адаптувати методики навчання до його реальних потреб та можливостей. Це означає, що вихователь має коригувати як складність ігрових завдань, так і темп їх виконання, щоб кожна дитина могла досягти успіху у процесі гри, що є важливим фактором для розвитку її пізнавальних і соціальних навичок. Врахування індивідуальних потреб також передбачає врахування рівня розвитку мовлення, емоційної сфери, моторики, що дозволяє правильно вибирати інтерактивні ігри та методики [70].

Для дітей із порушеннями мовлення доцільно використовувати ігри, що стимулюють мовленнєву активність, наприклад гру «Чарівний мішечок», у якій дитина має вгадати предмет за його описом. Такі ігри сприяють розвитку словникового запасу та навичок правильного використання вербального мовлення. Для дітей із труднощами в моторному розвитку можна застосовувати ігри на розвиток дрібної та великої моторики, як, наприклад, «Кубики» або «Лабіринт», де діти мають виконувати прості рухи для досягнення результату. Важливо, щоб ці ігри були простими і зрозумілими для дітей, щоб забезпечити максимальну участь у процесі. Індивідуальний підхід вимагає, щоб педагог враховував не лише психічні, а й фізичні труднощі дитини, адаптуючи вправи під її здатності до виконання. Також слід розуміти, що кожна дитина має різний рівень соціалізації, тому потрібно проводити ігри, що допоможуть їй працювати в команді або, навпаки, стимулювати до індивідуальних досягнень.

Індивідуалізація також охоплює корекцію емоційного розвитку дитини, де важливо враховувати її здатність до саморегуляції, емоційного вираження і сприйняття інших. Врахування цих чинників під час вибору ігрових методик допомагає створити сприятливу атмосферу для самовираження, що сприяє розвитку емоційного інтелекту дитини. Для цього підходять такі інтерактивні ігри, як «Емоційна мозаїка» або «Пантоміма», де діти мають змогу через гру виявляти різні емоції та навчатися їх розрізняти у собі та в інших. Такий підхід не тільки підвищує самооцінку дітей, а й допомагає їм краще розуміти соціальні взаємодії, що є надзвичайно важливим для їхньої подальшої адаптації в соціумі.

Структурування корекційного процесу також є важливим організаційно-педагогічним аспектом у використанні інтерактивних ігрових методик в корекційно-розвитковій роботі з дітьми дошкільного віку із порушеннями пізнавальної діяльності. Це забезпечує чітке планування етапів навчання та розвитку, що дозволяє адаптувати корекційні методики до індивідуальних особливостей дитини. Поступове введення нових методик відповідно до розвитку дитини допомагає створити комфортні умови для засвоєння нових навичок, що є необхідним для успішної корекції ППД. Завдяки структурованому підходу, кожна дитина отримує необхідний рівень підтримки, що дозволяє уникнути перевантаження інформацією та надмірних вимог [76].

Зокрема, першим етапом корекційного процесу є діагностика та вивчення індивідуальних особливостей дитини, що дозволяє визначити її сильні сторони та області, які потребують корекції. Залежно від результатів діагностики, вихователь чи корекційний спеціаліст визначає мету і завдання роботи, що можуть включати покращення мовленнєвого розвитку, моторики, емоційної сфери або соціальної адаптації. Наприклад, якщо дитина має труднощі в мовленнєвому розвитку, на першому етапі можуть бути використані ігри, що сприяють формуванню базових мовленнєвих навичок,

такі як «Звуки і слова» або «Казкові персонажі», де діти повинні повторювати слова, формувати звуки і вивчати прості конструкції.

Другим етапом є поступове ускладнення завдань. Це може бути введення більш складних ігор, що сприяють розвитку вищих когнітивних функцій, таких як пам'ять, увага та абстрактне мислення. Наприклад, «Інтелектуальні лабіринти» або «Магазин знань», де дитина повинна вирішувати логічні задачі або виконувати рольові завдання, що стимулюють її до більш глибокого сприймання і розуміння навколишнього світу. Поступове введення нових ігор дозволяє дитині звикати до нових форм роботи, підвищує її мотивацію та інтерес до навчання, що є важливим для успішного корекційного процесу.

Третім етапом є перехід до комплексних інтерактивних вправ, які поєднують різні методики в одному занятті. Такі вправи сприяють розвитку різних аспектів пізнавальної діяльності, включаючи мовленнєвий розвиток, когнітивні навички, моторні вміння і соціальну взаємодію. Наприклад, інтегровані ігри, як «Мандри по світу», де діти за допомогою розвивальних ігор навчаються не тільки розпізнавати предмети та явища, а й застосовувати знання в конкретних ситуаціях. Такі ігри вимагають активної участі в процесі, дозволяючи поєднувати різні види діяльності, що забезпечує розвиток дитини в комплексному вигляді [76].

Структурування корекційного процесу також включає коригування занять на основі спостережень і зворотного зв'язку з дитиною із ППД. Важливо постійно оцінювати, як дитина реагує на ігри та завдання, як вона засвоює матеріал, і при необхідності коригувати темп навчання. Це дозволяє своєчасно виявляти труднощі і оперативно змінювати методику роботи, зберігаючи інтерес дитини до навчання. Для цього педагоги використовують методи моніторингу розвитку дитини через бесіди з батьками або іншими фахівцями, що дозволяє створити повну картину про її стан та успіхи в процесі корекційної роботи [77].

Одним із важливих аспектів структурування корекційного процесу є створення сприятливого середовища для розвитку дитини із ППД. Це може бути як фізичне, так і психологічне середовище. Використання корекційних інтерактивних ігор, таких як «Розвивальна кімната» чи «Емоційні персонажі», що передбачають активну взаємодію з дорослими та однолітками, дозволяє створити атмосферу підтримки та розвитку, де дитина відчуває себе комфортно і безпечно. Такий підхід забезпечує максимальний ефект від використання інтерактивних ігрових методик у корекційно-розвитковій роботі з дітьми дошкільного віку із ППД, гарантуючи їх ефективність і результативність [2].

Різноманіття форм організації ігрової діяльності є наступним важливим організаційно-педагогічним аспектом використання інтерактивних ігрових методик у корекційно-розвитковій роботі з дітьми дошкільного віку із порушеннями пізнавальної діяльності. Застосування різних форм організації діяльності дозволяє ефективно працювати з дітьми, враховуючи їх індивідуальні особливості та потреби. Для дітей із ППД важливо створювати умови, що дозволяють їм проявляти себе у різних ситуаціях, розвивати навички саморегуляції, комунікації та співпраці. Індивідуальна форма роботи дозволяє зосередитись на конкретних труднощах дитини, коригувати її особливості розвитку, тоді як колективна робота допомагає дітям вчитися взаємодіяти, розвивати соціальні навички та почуття відповідальності.

Індивідуальна форма роботи в рамках інтерактивних ігрових методик часто застосовується при вирішенні конкретних корекційних завдань. Наприклад, при роботі з мовленням використовуються індивідуальні заняття з іграми, такими як «Назви предмет» або «Підбери пару», де кожна дитина із ППД може працювати на своєму рівні розвитку, покращуючи лексичний запас та граматичні навички. Індивідуальний підхід дозволяє максимально врахувати темп засвоєння матеріалу і особливості пізнавальних процесів дитини, що є важливим для успішної корекції. Окрім того, під час індивідуальних занять вихователь може зосередити увагу на розвитку

когнітивних процесів дитини, таких як пам'ять, увага, сприймання, що дуже важливо для дітей із ППД [7].

Колективна форма роботи, в свою чергу, має важливе значення для розвитку соціальних навичок дітей із ППД. Для них важливо вчитися взаємодіяти з іншими, адже вони часто мають труднощі з комунікацією та розумінням соціальних норм. Інтерактивні ігри, орієнтовані на групову взаємодію, сприяють розвитку цих навичок. Наприклад, ігри «Командні завдання», де дітям потрібно разом вирішувати певні завдання або «Групова будівля», де кожен учасник має свою роль і повинен діяти відповідно до плану, допомагають дітям навчатися працювати в команді, враховувати думку інших, досягати спільних цілей. Такі ігри створюють сприятливі умови для розвитку емпатії, співчуття, поваги до думки інших, а також вміння слухати та розуміти своїх однолітків [23].

Також важливою є комбінація індивідуальних і колективних форм роботи. Наприклад, починаючи заняття з індивідуальних ігор, де кожна дитина працює над подоланням індивідуальних труднощів, можна поступово залучати дітей до спільної діяльності. Задіяти групову гру, таку як «Склади картину», де кожен учасник додає свою частину, а потім разом обговорюють результат. Це дозволяє одночасно працювати над розвитком як індивідуальних навичок, так і соціальних компетентностей. Взаємодія в групі стимулює дітей із ППД до активнішої участі, розвиває комунікаційні навички та вчить працювати в колективі.

Різноманіття форм організації діяльності дітей із ППД також вимагає від педагога гнучкості у виборі методик і технік. У процесі корекційно-розвиткової роботи з дітьми дошкільного віку із порушеннями пізнавальної діяльності важливо вміти адаптувати заняття під конкретні потреби дітей, змінюючи типи ігор, кількість учасників, правила та етапи виконання завдань. Наприклад, у деяких випадках доцільно почати з простих індивідуальних вправ, а вже потім поступово впроваджувати елементи групової роботи, якщо це відповідає розвитку дитини. Дитина може спочатку працювати

індивідуально над певними завданнями, а потім, набираючись досвіду, бути включеною в групову взаємодію, що забезпечить плавний перехід до складніших завдань [15].

Ігри, орієнтовані на розвиток соціальних навичок дітей із ППД, можуть включати в себе також елементи драматизації, де діти разом з педагогом або однолітками створюють ситуації, що допомагають їм вивчати соціальні ролі і правила поведінки. Ігри «Сім'я» або «Магазин» є чудовими прикладами рольових ігор, де дитина із ППД може проявити себе в певній соціальній ситуації, вчитися взаємодії з іншими, відчувати себе частиною групи і працювати над ефективними соціальними стосунками [21].

Створення стимулюючого середовища для дітей із ППД є важливим організаційно-педагогічним аспектом використання інтерактивних ігрових методик в корекційно-розвитковій роботі. Для ефективного навчання та розвитку таких дітей необхідно створити середовище, яке буде підтримувати їх інтерес до діяльності, сприяти емоційному включенню в процес і допомагати в розвитку пізнавальних і соціальних навичок. Простір, в якому проводяться заняття, повинен бути не тільки функціональним, але й мотивуючим, викликати у дітей бажання брати участь в іграх та інших видах діяльності. Врахування індивідуальних потреб кожної дитини із ППД допомагає сформувати сприятливу атмосферу, що буде сприяти успішній корекційно-розвитковій роботі.

Слід враховувати, що інтерактивні ігрові методики вимагають наявності відповідного матеріального забезпечення, яке дозволить дітям повністю зануритися в освітній процес. Простір для таких занять повинен бути яскравим, цікавим та безпечним, щоб дитина почувала себе комфортно і була готова до активної участі. Стимулююче середовище включає не тільки фізичні елементи, як ігрові матеріали, дидактичні ігри, кубики, картки, розвивальні ігри, а й емоційні аспекти – атмосферу підтримки, доброзичливості і взаєморозуміння. Важливо, щоб кожна дитина мала можливість працювати в

середовищі, яке дає їй позитивні емоції і забезпечує відчуття безпеки та значущості своєї участі [2].

Ігровий процес є центральним елементом навчання дітей дошкільного віку, особливо дітей із ППД. Для стимулювання активності важливо використовувати різні інтерактивні ігри, що сприяють розвитку не тільки пізнавальних навичок, але й емоційної сфери та соціальної адаптації. Одним із прикладів є гра «Веселий будиночок», де діти працюють разом, розподіляючи ролі і виконуючи завдання, що допомагає не тільки вчити їх працювати в команді, а й розвивати мовлення і навички спілкування. У цьому випадку організація простору передбачає створення умов для легкого пересування, вільного доступу до необхідних матеріалів і можливості вільно взаємодіяти з іншими дітьми [6].

Важливим елементом стимулюючого середовища для дітей із ППД є застосування мультимедійних технологій та ігрових засобів. Наприклад, використання інтерактивних дошок чи планшетів дає змогу створити ще більш привабливі умови для дітей, особливо тих, хто має труднощі з концентрацією уваги. Інтерактивні ігри, як-от «Вгадай, хто я?», надають можливість дітям за допомогою сенсорних елементів та зображень працювати над розвитком уваги, пам'яті, уяви та мовлення. Такі ігри мають важливе значення для розвитку когнітивних здібностей дітей із ППД і забезпечують яскравий стимул для подальшої участі в корекційному процесі [20].

Крім того, організація стимулюючого середовища включає створення умов для емоційного розвитку дітей. Урахування вікових особливостей та індивідуальних потреб дозволяє вибирати методи роботи, які будуть відповідати емоційному стану дітей і допоможуть їм долати стрес чи невпевненість. Ігри, які передбачають емоційне вираження, як «Розкажи емоцію» або «Театр емоцій», сприяють розвитку емоційної чутливості дітей, допомагають їм краще розуміти власні почуття та вчитися розпізнавати емоції оточуючих. Важливо, щоб у процесі гри діти мали змогу виразити свої емоції

через рух, міміку чи малюнки, що сприяє розвитку їхнього емоційного інтелекту [31].

Не менш важливим є створення умов для фізичного розвитку дітей із ППД. Оскільки вони часто мають труднощі з координацією рухів, важливо створювати середовище, яке б мотивувало до активного руху та розвитку моторних навичок. Використання ігор типу «Доріжка», де дітям потрібно пересуватися по черзі через різні перешкоди, сприяє розвитку не тільки фізичних, але й когнітивних і соціальних навичок. Подібні ігри також допомагають дітям із ППД навчатися зосереджуватися на завданні, розвивати увагу і навчатися планувати свої дії [2].

Для успішної організації стимулюючого середовища важливо, щоб педагог підтримував доброзичливу атмосферу та створював умови для розвитку довіри. Педагог має бути чутливим до потреб дитини із ППД, уміти забезпечити позитивний емоційний фон та заохочувати активну участь у процесі. Підтримка з боку дорослого є важливою умовою розвитку позитивної мотивації до навчання і соціалізації в умовах соціального довкілля [38].

Створення стимулюючого середовища також має на меті розвиток самообслуговування та саморегуляції. Ігри типу «Я можу сам!» дозволяють дітям на практиці освоювати навички самостійності, що важливо для їхнього розвитку та адаптації в соціумі. Кожна гра повинна бути спланована таким чином, щоб заохочувати дітей до дії, спонукати їх до виявлення ініціативи та самостійності в межах завдань, що ставляться перед ними.

Важливим організаційно-педагогічним аспектом ефективного використання інтерактивних ігрових методик в корекційно-розвитковій роботі з дітьми дошкільного віку із порушеннями пізнавальної діяльності є комбінування останніх. Оскільки діти із ППД мають індивідуальні особливості психічного розвитку, що потребують комплексного підходу до навчання, використання комбінації інтерактивних, ігрових, арт-терапевтичних та інших методик є необхідним для досягнення максимальних результатів.

Поєднання різних методів дозволяє впливати на різні аспекти розвитку дитини одночасно, що дає можливість для більш гнучкої і ефективної корекції [43].

Інтерактивні методики сприяють активному залученню дітей із ППД до навчального процесу, забезпечують розвиток когнітивних та соціальних навичок. Ігрові методики дозволяють створити умови для розвитку емоційної сфери, навичок взаємодії з іншими дітьми та дорослими, а також забезпечують можливість для прояву творчих здібностей. Наприклад, такі інтерактивні ігри, як «Пограймо в магазин», «Друзі на прогулянці», «Театр тіней» дозволяють дітям не лише взаємодіяти в групі, а й активно включатися в процес навчання через гру. Ігри розвивають мовлення, уяву, пам'ять, увагу та соціальні навички, що є необхідними для адаптації в колективі [54].

Арт-терапевтичні підходи дозволяють активно працювати з емоційною сферою дітей, що особливо важливо для дітей із порушеннями пізнавальної діяльності. Завдяки використанню таких методів, як малювання, ліплення, музика, діти можуть виразити свої емоції, зняти стрес, розвинути дрібну моторику та уяву. Використання арттерапевтичних методик у поєднанні з інтерактивними іграми дає змогу досягти комплексного ефекту, коли ігрові елементи допомагають дітям зосереджуватися на завданнях, а арттерапія забезпечує емоційну підтримку та стимулює креативність [79].

Використання електронних, цифрових, інформаційно-комунікаційних технологій в корекційно-розвитковій роботі з дітьми дошкільного віку із ППД також займає важливе місце. Інтерактивні дошки, планшети, комп'ютерні програми для дітей є сучасними інструментами, які дозволяють зробити навчальний процес цікавим і доступним. Ігри на планшетах, такі як «Пошук пар», «Малюй і вгадай», дозволяють дітям в ігровій формі розвивати логічне мислення, просторову уяву, а також покращують здатність до саморегуляції, зберігаючи увагу на завданнях. Крім того, мультимедійні технології дозволяють адаптувати навчальні матеріали до індивідуальних потреб кожної дитини, даючи можливість поступово підвищувати складність завдань відповідно до її розвитку [29].

Інтеграція методик вимагає від педагогів уміння комбінувати різні підходи і адаптувати їх до потреб конкретної групи дітей. Це включає в себе не лише використання різних ігрових методик, але й поєднання їх з елементами психотерапії, корекційних вправ та індивідуальних підходів до кожної дитини. Важливо, щоб педагог не лише знав різні методики, але й умів правильно їх поєднувати для досягнення найкращих результатів у розвитку дитини. Врахування темпу засвоєння матеріалу, індивідуальних особливостей дітей, а також їхніх інтересів та емоційного стану дозволяє створювати навчальну програму, яка буде максимально ефективною [40].

Застосування інтерактивних ігрових методик в поєднанні з арттерапевтичними підходами дозволяє дітям із ППД не лише засвоювати базові навички, такі як рахунок, читання, мовлення, але й покращувати соціальні, емоційні та мотиваційні аспекти. Комбінування різних методик дає змогу працювати не тільки над окремими аспектами розвитку, але й надавати дитині можливість для гармонійного розвитку, що сприяє формуванню позитивного образу себе, підвищенню рівня самоповаги та соціальної адаптації.

Слід враховувати, що ігрові заняття, що поєднують елементи різних методик, є корисними для дітей із ППД. Наприклад, комбінація інтерактивних ігор, таких як «Логічні лабіринти», «Пазли», «Друзі з різних країн», разом із арттерапією – малюванням або ліпленням фігур, дозволяє дітям розвивати різні психічні функції одночасно. Цей комплексний підхід забезпечує не лише навчання, але й психологічну підтримку, що є необхідним для таких дітей, які потребують постійної емоційної уваги і розвитку [47].

Отже, організаційно-педагогічні аспекти використання інтерактивних ігрових методик в корекційно-розвитковій роботі з дітьми дошкільного віку із порушеннями пізнавальної діяльності включають індивідуалізацію навчання, що враховує специфіку кожної дитини, дозволяє підібрати найбільш ефективні методики та темпи засвоєння матеріалу; структурування корекційного процесу, яке допомагає здійснювати поступове введення нових

вправ і методик, що забезпечує доступність і зрозумілість для дітей; різноманіття форм організації діяльності, включаючи індивідуальні та колективні форми роботи, що дає можливість дітям проявляти себе в різних ситуаціях і розвивати соціальні навички через інтерактивні ігри; створення стимулюючого середовища, яке мотивує дітей до участі в ігрових заняттях; інтеграція різних методик і технологій, таких як арт-терапія, інтерактивні ігри та мультимедійні засоби, дозволяє комплексно працювати з різними аспектами розвитку дітей із ППД.

2.2. Методичний інструментарій інтерактивних ігрових технологій в корекційно-розвитковій роботі з дітьми дошкільного віку із порушеннями пізнавальної діяльності

Необхідність підвищення ефективності корекційно-розвиткової роботи з дітьми дошкільного віку із порушеннями пізнавальної діяльності передбачає розробку інтерактивних ігрових технологій. Інтерактивні ігрові методики є надзвичайно ефективним інструментом для розвитку пізнавальних, мовленнєвих, емоційних та соціальних навичок, особливо у дітей з ППД, оскільки вони дозволяють зробити процес навчання більш доступним, цікавим і результативним. Розробка методичних підходів і технологій, що базуються на інтерактивних іграх, є важливою умовою для підвищення ефективності корекційної роботи, сприяючи не тільки розвитку дітей, а й покращенню взаємодії з педагогами та однолітками, а також створенню комфортного і підтримуючого освітнього середовища.

Зазначимо, що методичний інструментарій інтерактивних ігрових технологій є надзвичайно важливим у корекційно-розвитковій роботі з дітьми із ППД. Використання інтерактивних ігор дозволяє створювати сприятливе середовище для розвитку пізнавальних, мовних, соціальних та емоційних навичок дітей, а також сприяє покращенню їхніх моторних та когнітивних

функцій. Ігри, орієнтовані на різні аспекти розвитку, допомагають дітям із ППД освоювати нові вміння через активну участь та взаємодію з іншими дітьми. Сюжетно-рольові ігри, музично-рухові ігри, сенсомоторні інтерактивні ігри, розвивальні ігри, а також ігри з розвитку мовлення, терапевтичні, соціально-комунікативні та мультимедійні інтерактивні ігри дають можливості для індивідуальної та групової роботи, що дозволяє враховувати особливості кожної дитини та працювати над корекцією конкретних труднощів розвитку.

Для підвищення ефективності використання інтерактивних ігрових технологій в корекційно-розвитковій роботі з дітьми дошкільного віку із порушеннями пізнавальної діяльності враховували наступне.

1. Сюжетно-рольові ігри сприяють розвитку уяви, мовлення та соціальної взаємодії. Для їх успішного використання необхідно створити безпечне і стимулююче середовище, яке дозволяє дітям відчувати себе в ролі інших людей чи персонажів. Важливо, щоб педагог пропонував дітям із ППД ситуації, які відповідатимуть їхньому рівню розвитку та інтересам. Наприклад, в грі «Лікарня» дитина може виконувати роль лікаря, пацієнта чи медсестри, що сприяє розвитку мовлення, соціальних навичок і емоційної регуляції. Педагог допомагає дітям правильно розподіляти ролі та сприяє розвитку діалогу між учасниками. Важливо підтримувати діалог, надавати правильні підказки та направляти гру в потрібне русло.

2. Музично-рухові ігри вимагають створення активного, емоційно насиченого середовища. Важливим є правильний вибір музичних композицій, що відповідатимуть емоційному настрою дітей і сприятимуть розвитку координації рухів. Для гри «Музичні стільці» необхідно організувати простір таким чином, щоб діти могли вільно рухатися, реагувати на зміну музики і спільно виконувати завдання. Педагог повинен заохочувати дітей до активної участі та допомагати в разі необхідності, наприклад, коли дитина не може знайти стілець через свою недостатню рухливість. Важливо, щоб ці ігри були

доступні для дітей з різними рівнями розвитку моторики, що дозволяє коригувати їхні здібності в ігровій формі.

3. Сенсомоторні інтерактивні ігри з маніпуляцією предметами є важливими для розвитку дрібної моторики та когнітивних навичок. Для цих ігор необхідно використовувати різноманітні матеріали, якими легко маніпулювати, наприклад, лего-конструктори, пазли або спеціально підібрані предмети для ліплення. Важливо забезпечити можливість групової роботи, оскільки взаємодія між дітьми сприяє розвитку комунікативних та координаційних навичок. Педагог, працюючи з малими групами, має заохочувати дітей до співпраці, допомогти вирішити труднощі у процесі гри та сприяти розвитку уяви. Наприклад, у грі «Музей у коробці» діти разом створюють об'єкти, а потім презентують їх один одному, що розвиває навички колективної діяльності та підтримує емоційну близькість.

4. Розвивальні інтерактивні ігри, такі як «Парні картинки» або «Меморі», сприяють розвитку пам'яті та здатності концентрувати увагу. Педагог має створити умови, в яких діти можуть зосередитися на завданні, стимулюючи їх до виконання вправ у малих групах. Важливо дотримуватися індивідуального підходу до кожної дитини, враховуючи її здатність до концентрації та пам'яті. Дітям з порушеннями пізнавальної діяльності слід надавати більше часу для виконання завдань, використовувати підказки та заохочувати їх до повторення інформації, щоб закріпити знання.

5. Інтерактивні ігри з розвитку мовлення мають вплив на покращення мовленнєвих навичок дітей. Педагог повинен стимулювати розвиток мовлення через активну участь дитини в діалогах, розвитку словникового запасу та корекцію вимови. Наприклад, у грі «Вгадай, хто я?» дитина описує об'єкт, використовуючи прості слова, що розвиває її здатність до формулювання речень. Педагог має надавати підтримку, допомагати дитині коректно висловлювати свої думки, а також заохочувати її до активної участі в групових іграх.

6. Терапевтичні ігри використовуються для роботи із емоційними труднощами дітей. У таких іграх діти можуть виразити свої почуття через малювання або ліплення. Для успішного проведення таких ігор педагог має створити атмосферу безпеки та прийняття, де дитина буде вільно виражати свої емоції. Ігри типу «Малюємо емоції» дозволяють дітям зрозуміти свої почуття та навчитися їх виражати через творчість. Педагог повинен бути уважним до дитячих переживань і допомагати у вирішенні емоційних проблем.

7. Соціально-комунікативні ігри сприяють розвитку навичок співпраці, вирішення конфліктів та обміну ідеями. Педагог повинен створювати ситуації, у яких діти мають взаємодіяти один з одним, наприклад, виконуючи завдання у групах. Важливо навчити дітей чергуватися в іграх, ділитися ідеями та висловлювати свої думки. В іграх типу «Колесо взаємодії» діти навчаються розуміти і приймати думки інших, що є необхідним для їх соціальної адаптації.

8. Мультимедійні інтерактивні ігри є важливим інструментом для розвитку пізнавальних та мовленнєвих навичок. Використання планшетів та комп'ютерів дозволяє залучити дітей до виконання завдань, які поєднують звук, зображення і текст. Педагог повинен контролювати процес використання мультимедійних технологій, щоб уникнути надмірної залежності від техніки та забезпечити баланс між фізичною та віртуальною активністю [1; 4; 7; 12; 15; 34; 41; 67 та ін.].

Так, на заняттях з корекційно-розвиткової роботи з дітьми дошкільного віку із порушеннями пізнавальної діяльності активно використовували сюжетно-рольові ігри як ефективний інструмент розвитку мовлення, уяви, емоційної сфери та соціальних навичок. Наприклад, під час гри «Лікарня» дітям пропонувалося побути лікарем, медсестрою або пацієнтом. Перед початком гри педагог демонстрував медичні інструменти-іграшки, пояснював їх призначення, а також моделював ситуацію: «У нас є пацієнт – ведмедик. У нього болить живіт. Хто буде лікарем?». Одна з дівчат, Марічка, охоче погодилася бути лікарем. Вона одягла халат, взяла стетоскоп, підійшла до

ведмедика і сказала: «Доброго дня! Я лікар Марічка. Що у вас болить?» У цей момент педагог підказував: «Запитай, коли почав боліти живіт». Інші діти були медсестрами: вони подавали іграшкові медикаменти, записували «призначення» у зошит.

На іншому занятті з дітьми використовували гру «Магазин». Тут основним завданням було розвивати комунікативні навички, вміння ставити запитання та відповідати на них, тренувати лічбу, впізнавання предметів. У класі розмістили столи з різними «товарами»: фрукти, овочі, одяг, іграшки. Один з хлопців, Богдан, був продавцем, а решта дітей – покупцями. Вони підходили і говорили: «Добрий день! Я хочу купити яблуко. Скільки воно коштує?» Продавець відповідав: «П'ять гривень. Ви будете платити готівкою?» У процесі гри діти вчилися рахувати, звертатися один до одного за допомогою, дотримуватися черги, не перебивати співрозмовника.

Під час гри «Мій дім» діти відтворювали ситуації з домашнього життя: приготування їжі, прибирання, догляд за домашніми тваринами. Це сприяло розвитку навичок самообслуговування, соціальної поведінки, формуванню емоційних зв'язків. Наприклад, дівчинка Аня готувала «вечерю» для свого «брата» (іграшкового зайчика) і говорила: «Зайчику, сідай їсти супчик!». Педагог коригував мовлення, додаючи: «Скажи: зайчику, я зварила тобі смачний суп. Скуштуй його!». Заняття завжди починалися з налаштування дітей на гру: педагог пояснював, що сьогодні вони гратимуть у певну роль, показував предмети, що відповідають темі, пропонував дітям обрати ролі. Потім діти включалися у процес, за підтримки дорослого. Після гри проводилося коротке обговорення: «Що вам найбільше сподобалося? Що ви робили як лікар?»

Крім мовленнєвого і соціального розвитку, сюжетно-рольові ігри дозволяли розвивати емоційну сферу. Наприклад, під час гри «День народження» одна дитина була іменинником, а решта – гостями. Всі вчилися висловлювати привітання, ділитися позитивними емоціями, чекати своєї черги. Коли хлопчик Саша не хотів ділитися «тортиком», педагог спокійно

втрутився: «Саша, у нас свято, давай пригадаємо – як ми поведимось на святі?» Це допомагало регулювати імпульсивну поведінку. Також використовували гру «Пошта», де діти виготовляли листівки, обирали одержувача їх і грали в поштаря. Це стимулювало розвиток соціальних навичок, формування змістовного мовлення. В одній з таких ігор хлопчик Артем сказав: «Я написав бабусі листа: “Бабусю, я тебе люблю”». Це викликало щиру емоційну реакцію в групі.

На заняттях сюжетно-рольові ігри не лише розвивали мовлення, соціальні навички, уяву й емоційну сферу, але й забезпечували комплексний вплив на психічний розвиток дитини із ППД. Важливим було попереднє обговорення теми, демонстрація ролей, мовленнєве супроводження, підтримка з боку дорослого, спільне обговорення результатів. Завдяки таким іграм корекційно-розвиткова робота стає для дітей цікавою, емоційно насиченою та ефективною.

На заняттях з корекційно-розвиткової роботи з дітьми дошкільного віку із порушеннями пізнавальної діяльності також активно використовували музично-рухові ігри як ефективний інструмент розвитку координації, емоційного сприймання та соціальної взаємодії. Ці ігри сприяють розвитку моторики, уваги, пам'яті та емоційної сфери дітей. Одна з таких ігор – «Танцюємо разом». Перед початком заняття педагог підготував простір, прибрав зайві предмети та розмістив м'які килимки для безпеки дітей. Він пояснив дітям, що сьогодні вони будуть танцювати під різні музичні твори. «Коли звучатиме весела музика, ми будемо рухатися швидко, а коли повільна – повільно», – сказав педагог.

Діти, слухаючи перші звуки музики, почали рухатися відповідно до її ритму. Педагог спостерігав за їхніми рухами, коригуючи їх, коли це було необхідно. Наприклад, коли одна з дівчаток, Евеліна, почала рухатися занадто швидко під повільну музику, педагог ніжно сказав: «Евелінко, давай спробуємо рухатися повільніше, як черепаха». Евелінка посміхнулася і сповільнила свої рухи, намагаючись наслідувати запропонований образ. Після

кількох уривків педагог запропонував дітям зіграти у гру «Музичні стільці». Він розставив стільці в коло, пояснив правила: «Коли музика звучить, ходимо навколо стільців. Коли музика зупиняється, ми повинні швидко сісти на стілець». Діти з радістю погодилися.

Під час гри педагог уважно стежив за тим, щоб усі діти мали можливість сісти на стілець і не відчували стресу через можливість залишитися без місця. Після кількох раундів гри педагог зупинив музику і запропонував дітям обговорити, як вони себе почували під час гри. «Як ви думаєте, чому важливо слухати музику і рухатися разом?» – запитав він. Один з хлопчиків, Давид, відповів: «Ми разом танцюємо і радіємо». Педагог підтвердив: «Так, коли ми рухаємося разом, ми відчуваємо радість і підтримку один від одного». Завдяки таким заняттям діти не лише розвивають свої фізичні навички, а й вчать взаємодіяти з іншими, слухати та розуміти музику, виражати свої емоції через рухи. Музично-рухові ігри стають важливим елементом корекційно-розвиткової роботи, сприяючи розвитку дітей із порушеннями пізнавальної діяльності.

На заняттях з корекційно-розвиткової роботи з дітьми дошкільного віку із порушеннями пізнавальної діяльності активно використовували й сенсомоторні інтерактивні ігри як ефективний інструмент розвитку дрібної моторики, когнітивних навичок та соціальної взаємодії. Ці ігри сприяють розвитку уваги, пам'яті, уяви та емоційної сфери дітей. Одна з таких ігор – «Музей у коробці». Перед початком заняття педагог підготував коробки з різними предметами: камінці, шишки, гудзики, тканини, пір'я. Він пояснив дітям, що вони будуть «експонатами» музею, а їх завдання – описати кожен предмет, використовуючи всі органи чуття. «Це камінчик. Він гладкий і холодний», – сказала одна з дівчаток, Вероніка. Інший хлопчик, Данило, взяв шишку і додав: «Це шишка. Вона тверда і колюча». Педагог заохочував дітей до детальних описів, стимулюючи їхню уяву та розвиток зв'язного мовлення. Після обговорення кожного предмета діти разом створювали «музей» на столі, розташовуючи різні предмети за категоріями: «Природа», «Тканини»,

«Маленькі речі». Це сприяло розвитку класифікації, логічного мислення та вміння працювати в групі.

Ще однією популярною грою була «Конструктор». Діти працювали в парах або трійках, складаючи з лего-конструкторів різні об'єкти: будинки, машини, тварин. Педагог ставив завдання: «Побудуйте будинок для ляльки» або «Зробіть машину, яка може рухатися». Діти обговорювали між собою, як краще виконати завдання, що сприяло розвитку комунікативних навичок та вміння працювати в команді. Під час гри педагог спостерігав за процесом, надаючи допомогу лише за необхідності. Наприклад, коли одна з дівчаток, Єлизавета, не могла з'єднати деталі конструктора, педагог сказав: «Подивися, як я з'єдную ці частини. Тепер спробуй зробити так само». Це допомогло дитині зрозуміти принцип з'єднання деталей та самостійно виконати завдання. Після завершення побудови діти презентували свої конструкції групі, пояснюючи, що вони створили і чому саме так. Це сприяло розвитку мовлення, впевненості в собі та вміння презентувати свою роботу. Такі заняття не лише розвивають дрібну моторику та когнітивні навички, але й сприяють формуванню позитивного ставлення до навчання, розвитку самостійності та впевненості в своїх силах у дітей із ППД.

На заняттях з корекційно-розвиткової роботи з дітьми дошкільного віку із порушеннями пізнавальної діяльності активно використовували також розвивальні інтерактивні ігри як ефективний інструмент тренування у них здатності концентруватися на завданнях, запам'ятовувати та повторювати інформацію. Ці ігри сприяють розвитку уваги, пам'яті, мовлення та соціальної взаємодії. Одна з таких ігор – «Парні картинки». Перед початком заняття педагог підготував набір карток з однаковими зображеннями, розклав їх на столі лицьовою стороною вниз. Він пояснив дітям, що вони будуть шукати пари однакових карток. «Коли ти відкриєш картку, спробуй запам'ятати, де вона лежить», – сказав педагог. Діти по черзі перевертали дві картки, намагаючись знайти пари. Коли пара була знайдена, педагог заохочував дитину: «Молодець, ти знайшов пару!» Якщо пари не було, педагог нагадував:

«Запам'ятай, де лежать ці картинки, можливо, наступного разу ти їх знайдеш». Це сприяло розвитку пам'яті та уваги у дітей.

Ще однією популярною грою була «Меморі». Ця гра також полягала в пошуку пар однакових карток, але з більш складними зображеннями. Педагог розклав картки на столі та запропонував дітям знайти пари. «Подивись уважно, де лежить картка з лисичкою, а де з ведмедиком», – пояснив педагог. Діти уважно шукали пари, що сприяло розвитку їхньої концентрації та зорової пам'яті. Після кількох раундів гри педагог зупинив заняття і запропонував дітям обговорити, як вони себе почували під час гри. «Як ви думаєте, чому важливо запам'ятовувати, де лежать картки?» – запитав він. Один з хлопчиків, Денис, відповів: «Тому що так ми можемо знайти пари». Педагог підтвердив: «Так, коли ми запам'ятовуємо, ми можемо швидше знаходити пари і вигравати». Завдяки таким заняттям діти не лише розвивають свої когнітивні навички, а й вчаться працювати в команді, слухати та розуміти один одного. Розвивальні інтерактивні ігри ставали важливим елементом корекційно-розвиткової роботи, сприяючи гармонійному розвитку дітей із порушеннями пізнавальної діяльності.

У корекційно-розвитковій роботі з дітьми дошкільного віку із порушеннями пізнавальної діяльності інтерактивні ігри з розвитку мовлення були важливим інструментом для покращення мовленнєвих навичок, збагачення словникового запасу та формування вміння вести діалог. Ці ігри сприяють розвитку комунікативних умінь, уваги, пам'яті та соціальної взаємодії. Одна з таких ігор – «Вгадай, хто я?». Перед початком заняття педагог підготував картки з зображеннями різних тварин: kota, собаки, пташки. Він пояснив дітям, що вони будуть по черзі описувати тварину, не називаючи її, а інші повинні вгадати, про кого йде мова. «Я маю хвіст, люблю муркотіти і ловити мишей», – сказала одна з дівчаток, Катя. Інші діти уважно слухали і після короткої паузи відповіли: «Кіт!» Педагог захопив дітей: «Молодець, ти добре описала kota!». Після кількох раундів гри педагог запропонував дітям обговорити, як вони себе почували під час гри. «Як ви

думаєте, чому важливо описувати тварин?» – запитав він. Один з хлопчиків, Артем, відповів: «Тому що так ми вчимося говорити про різні речі». Педагог підтвердив: «Так, коли ми описуємо, ми вчимося більше говорити і розуміти один одного».

Ще однією популярною грою була «Візьми те, що...». Ця гра полягала в тому, що педагог давав дітям вказівки, і вони повинні були виконати їх, беручи відповідні предмети. «Візьми те, що червоне», – сказав педагог. Діти швидко знайшли червону іграшку та принесли її. Педагог продовжив: «Тепер візьми те, що м'яке». Діти обрали м'яку іграшку і принесли її. Педагог заохочував дітей: «Молодці, ви уважно слухаєте і швидко виконували завдання». Після кількох раундів гри педагог зупинив заняття і запропонував дітям обговорити, як вони себе почували під час гри. «Як ви думаєте, чому важливо слухати і виконувати вказівки?» – запитав він. Один з хлопчиків, Денис, відповів: «Тому що так ми вчимося слухати і робити те, що нам кажуть». Педагог підтвердив: «Так, коли ми слухаємо і виконуємо, ми вчимося працювати разом». Завдяки таким заняттям діти не лише розвивають свої мовленнєві навички, а й вчаться взаємодіяти з іншими, слухати та розуміти один одного. Інтерактивні ігри з розвитку мовлення стають важливим елементом корекційно-розвиткової роботи, сприяючи гармонійному розвитку дітей із порушеннями пізнавальної діяльності.

У корекційно-розвитковій роботі з дітьми дошкільного віку із порушеннями пізнавальної діяльності терапевтичні ігри займали важливе місце, оскільки вони дозволяють дітям виражати свої емоції та почуття через творчість. Це особливо актуально для дітей, які мають труднощі в усному вираженні своїх переживань і емоцій. Ігри такого типу дають можливість дітям, використовуючи матеріали для ліплення чи малювання, висловити те, що складно описати словами. Це допомагає покращити емоційну регуляцію та сприяє розвитку психічного здоров'я. Наприклад, під час заняття «Малюємо емоції» діти працюють з кольорами, щоб зобразити різні емоції. Педагог пояснює: «Сьогодні ми будемо малювати свої емоції. Давайте подумаємо, як

виглядає смуток. Який колір може бути у смутку?». Дитина, яка працює з педагогом, обирає темніший колір і малює маленьку фігуру, що позначає її переживання. Потім педагог запитує: «А як виглядає радість? Який колір можна використати для радості?». Діти обирають яскраві кольори, як жовтий чи зелений, малюють веселі малюнки.

Зазначимо, що корекційні заняття є чудовим способом для дітей виявляти і розуміти свої емоції. Педагог також може використати додаткові запитання, щоб спонукати дитину до глибшого аналізу своїх переживань: «Чи відчуваєш ти радість, коли граєш з друзями? А що допомагає тобі почуватись краще, коли ти сумуєш?». Такі питання дозволяють дітям усвідомлювати свої емоційні стани та знаходити способи їх регулювання.

Другою популярною терапевтичною грою є «Ліпимо з пластиліну». Ця гра дозволяє дітям працювати з текстурами та формами, а також виражати свої емоції через ліплення. Під час заняття педагог пропонує дітям створити щось, що допоможе їм розслабитися або заспокоїтися. Гра «Ліпимо з пластиліну» може включати створення форм і фігур, які відображають певні емоції або стани. Наприклад, дітям пропонується зробити маленьку фігурку, яка зображує щастя, або створити «камінь для смутку», щоб виразити переживання. Завдання наступне: «Сьогодні ми будемо ліпити. Я хочу, щоб ви зробили з пластиліну те, що допоможе відчути себе краще. Подумайте, які форми ви хочете створити?». Діти, обираючи матеріали, зазвичай починають працювати з пластиліном з великим задоволенням. Педагог уважно спостерігає за їхнім процесом і, за потреби, пропонує додаткові інструкції, запитуючи: «Що ти хочеш зробити з пластиліну? Яка форма тобі здається приємною?» Це дозволяє дитині не тільки виразити свої почуття, а й навчитися контролювати і змінювати емоційний стан.

Протягом інтерактивної ігрової діяльності було важливо, щоб педагог створював атмосферу довіри, в якій дитина із ППД відчувається комфортно і не соромиться показувати свої почуття. Педагог надавав дітям простір для самовираження та підтримував їхні емоційні реакції. Наприклад, після того, як

дитина створить свій малюнок чи фігурку, педагог може запитати: «Як ти почуваєшся, коли дивишся на свою роботу?» Це допомагає дитині із ППД краще розуміти свої емоції і навчитися працювати з ними.

У корекційно-розвитковій роботі з дітьми дошкільного віку із порушеннями пізнавальної діяльності соціально-комунікативні ігри відігравали важливу роль у формуванні навичок взаємодії з іншими людьми. Вони сприяють розвитку таких важливих соціальних компетенцій, як обмін ідеями, чергування в іграх, здатність до спільного виконання завдань, а також вирішення конфліктів у групі. У цих іграх дитина вчиться бути частиною колективу, розуміти правила соціальної взаємодії та розвивати емпатію. Один із прикладів соціально-комунікативної гри, яка активно використовувалась на заняттях, – це «Колесо взаємодії». У цій грі діти навчаються слухати один одного, чергуватися і виконувати завдання, що стосуються їхніх власних переживань та ідей. Для цієї гри використовуються картки з різними запитаннями або завданнями, наприклад: «Розкажи, як ти провів свій день», «Поділися своєю улюбленою іграшкою з другом» або «Покажи, як ти радієш». Кожен з учасників гри по черзі тягне картку, відповідає на питання і ділиться своїми думками. Після того, як дитина відповіла, вона передає картку наступному гравцеві. Ця гра дозволяє дітям не лише навчитися слухати, а й виражати свої емоції, думки і почуття, а також здобути досвід соціальної взаємодії, що є важливим для розвитку їхніх комунікативних навичок.

Під час одного з таких занять, Соломія, коли її черга дійшла до відповіді на питання «Як ти радієш?», вирішила продемонструвати свої емоції через рухи. Вона потяглася до картки, подивилася на питання, і почала радісно танцювати. Педагог підтримав ініціативу і запропонував дітям повторити рухи, на що всі учасники з радістю відреагували. Після того, як діти завершили танець, педагог звернувся до них з питанням: «А як ви ще можете показати радість?». Діти відповіли по черзі, одна з дівчаток показала, як вона аплодує, інший хлопчик – як сміється. Це дозволило дітям обмінятися своїми

способами вираження емоцій, що сприяло розвитку не тільки соціальних, а й емоційних навичок.

Ще однією важливою грою були «Командні завдання». Вона дозволяє дітям працювати в групах, виконуючи певні завдання, що потребують співпраці і взаємодії. Для виконання цих завдань діти об'єднуються в пари або малі групи та разом шукають рішення для завдання. Завдання можуть бути різними: від складання простих конструкцій з кубиків до виконання логічних вправ, які потребують спільної роботи. Наприклад, завданням може бути «Побудуйте будинок із кубиків так, щоб він був стійким». У цьому випадку діти обирають відповідні елементи конструктора, разом обговорюють, що саме вони будуть будувати, і поступово складають будівлю. Під час такого заняття педагог спостерігає за процесом, даючи вказівки лише тоді, коли діти потребують допомоги. Педагог також підкреслює важливість співпраці: «Якщо ви будете працювати разом, то у вас все вийде». Це завдання допомагає дітям не лише навчатися працювати в групі, а й розвивати навички взаємодії, приймати думку інших, а також вирішувати конфлікти, якщо вони виникають. Наприклад, під час виконання завдання одна з груп почала сваритися, як правильно розставити елементи конструктора. Педагог втрутився, запропонувавши знайти компроміс, запитавши: «Що ми можемо зробити, щоб усім було зручно? Який варіант підходить кожному?». Це питання змусило дітей задуматися над тим, як вони можуть взаємодіяти без конфліктів і прийти до спільного рішення. В результаті діти знайшли компроміс і успішно завершили завдання.

Ігри типу «Командні завдання» дають дітям можливість розвивати навички спільної діяльності, навчають розподіляти ролі і відповідальність в групі, що є важливим елементом розвитку соціальних навичок. Вони допомагають дітям не лише працювати разом, а й вирішувати проблеми, шукати шляхи виходу з конфліктних ситуацій. У процесі таких ігор діти вчаться дотримуватися черги, враховувати інтереси інших, співпрацювати для досягнення спільної мети. Важливо, що ці ігри можуть адаптуватися до різних

рівнів розвитку дітей. Для дітей з більш серйозними порушеннями розвитку, педагог може зменшити складність завдань або запропонувати простіші варіанти командних ігор. Це дозволяє кожній дитині, незалежно від її індивідуальних особливостей, брати участь у групових формах діяльності і розвивати свої соціальні навички.

Використання мультимедійних інтерактивних ігор у корекційно-розвитковій роботі з дітьми дошкільного віку із порушеннями пізнавальної діяльності було важливим етапом у їхньому навчанні та розвитку. Такі ігри, які включають в себе звук, зображення та текст, створюють візуально привабливу та інтерактивну атмосферу, яка заохочує дітей до активної участі у навчанні. Це дає можливість здійснювати корекцію та стимулювання пізнавальних та мовленнєвих навичок дітей за допомогою технологій, що дають змогу зацікавити дитину та тримати її увагу. На заняттях активно використовували мультимедійні інтерактивні ігри, які допомогли дітям покращити здатність до концентрації, тренувати пам'ять і розвивати логічне мислення. Наприклад, на одному з таких занять використовувалася програма на планшетах, де діти виконували завдання, пов'язані з тренуванням уваги і пам'яті. Програма виглядала так: на екрані з'являлися різні картки з малюнками, а дитина повинна була запам'ятати, де була розміщена певна картинка, і потім знайти пару або ідентичний малюнок. Завдання було різної складності, що дозволяло адаптувати гру під конкретний рівень розвитку кожної дитини.

Наприклад, під час заняття одна з дітей, Марійка, зосереджено дивилася на екран, де з'являлися картки з фруктами. Завданням було запам'ятати, на яких картках знаходяться яблука та груші, а потім знайти їх пару. Марійка обережно натискала на екран і хвалилася результатами, коли їй вдавалося знаходити правильну пару. В кінці заняття педагог з нею поговорив про те, як вона запам'ятала, які картинки були на картках, і яка картинка була першою, що з'явилася. Така гра дозволяє не лише тренувати пам'ять, а й розвивати здатність до концентрації та покращувати увагу.

Іншим прикладом використання мультимедійних інтерактивних ігор є комп'ютерна програма для розвитку логічного мислення. Діти грали в гру, де потрібно було зібрати картинки в правильній послідовності або вибрати найбільш доцільний об'єкт для завершення завдання. Програма, наприклад, могла показувати малюнок сонечка, і дитина мала вибрати правильний елемент для нього, наприклад, хмаринку. Подібні ігри тренують здатність дітей із ППД аналізувати ситуацію, робити вибір і розвивати навички, пов'язані з логікою і розумінням послідовності дій. Наприклад, під час гри педагог допоміг Андрію вибрати правильні картинки. Андрій розглядав малюнки на екрані і запитав: «А чому сонечко з хмаркою?». Педагог: «Це тому, що сонечко може ховатися за хмаркою, це логічно, так?» Андрій уважно подумав і погодився, вибравши правильну картинку. Подібна взаємодія сприяє розвитку не тільки логічного мислення, а й навичок соціальної взаємодії через комунікацію з педагогом.

Для тренування мовленнєвих навичок в інтерактивних іграх також використовували програми, що сприяють розвитку мовлення, слухового сприймання та лексичного запасу. Ігри, в яких потрібно було співвідносити слова з картинками або слухати й відгадувати різні звуки, стали дуже популярними серед дітей. Наприклад, однією з таких ігор була гра на запам'ятовування слів та їх значень. Діти слухали, як вимовляється слово, і підбирали відповідну картинку. Це сприяло розвитку не лише слухової уваги, а й активного словникового запасу. На занятті з Марійкою вона натискала на малюнок і чула слово: «Собака». Потім педагог запитав: «А що це за тваринка? Як вона гавкає?». Марійка відповіла: «Гав-гав», після чого педагоги похвалили її за правильну відповідь, підкресливши важливість правильного запам'ятовування слів і їх застосування в повсякденному житті. Взаємодія з інтерактивною програмою допомогла Марійці запам'ятати нові слова і навчила їх правильно вимовляти.

Ігри з використанням мультимедійних технологій сприяють підтриманню постійного емоційного залучення дітей в освітній процес

завдяки яскравим, динамічним зображенням, звуковим ефектам та анімаціям. Вони також стимулюють у дітей мотивацію до навчання та сприяють розвитку важливих когнітивних навичок. Оскільки такі ігри можуть бути адаптовані до різних рівнів розвитку, педагог може коригувати складність завдань і підлаштовувати програму під індивідуальні потреби дитини. Застосування мультимедійних інтерактивних ігор дозволяло створити активну і захоплюючу атмосферу на заняттях, де кожна дитина має змогу розвивати важливі пізнавальні та мовленнєві навички в комфортному та мотивуючому середовищі.

В рамках корекційно-розвиткової роботи з дітьми дошкільного віку із порушеннями пізнавальної діяльності, активно використовували інтерактивні ігрові методики для розвитку соціальних, емоційних та когнітивних навичок дітей. Завдяки цьому змогли не тільки зменшити залежність дітей від соціальної підтримки, а й стимулювати їх до активної участі в групових активностях, що значно підвищило їх упевненість у собі та сприяло розвитку самостійності.

Однією з перших вправ, яку проводили, була «Знайомство». Метою цієї гри було сформувати довільну поведінку та вміння вільно розповідати про себе. Діти, виконуючи вправу, «ховалися» в будиночках, склавши руки над головою, і на запитання психолога, хто в цьому будиночку живе, діти називали своє ім'я. Далі ми пропонували дітям відповісти на додаткові питання, наприклад: «Що ти любиш?» або «Що ти не любиш?». В результаті цієї вправи діти ставали більш відкритими і почувалися більш комфортно в групі, що сприяло розвитку їх соціальних навичок.

Наступною ігровою вправою, яку проводили, була «Потяг». Вона спрямована на формування навичок соціальної взаємодії в групі. У цій грі діти ставали один за одним і йшли, поклавши руки на плечі того, хто стояв попереду. Психолог, що виконував роль машиніста, вів «потяг» в різних напрямках, змінюючи темп руху. Діти адаптувалися до цих змін, навчаючись бути більш гнучкими у взаємодії з іншими дітьми. Завершення гри, коли всі

діти падали на підлогу, викликало у них позитивні емоції, а обговорення після гри допомогло з'ясувати, чи відчували вони незручність або незадоволення під час виконання вправи. Це також дало можливість коригувати їх соціальну поведінку в групі.

Іншою цікавою та ефективною інтерактивною ігровою вправою, яку ми проводили, було «Пташеня», що допомагала дітям із ППД опановувати свої емоції і розвивати здатність до саморегуляції. У процесі гри діти уявляли, що тримають в руках маленьке пташеня, повільно складаючи долоні, аби «зігріти» його своїм диханням. Психолог допомагав дітям із ППД контролювати свої емоції, навчав їх бути спокійними та зібраними. Після того, як «пташеня» злетіло, діти відчували емоційне полегшення і радість, що допомагало їм покращити емоційну стабільність.

Для розвитку саморефлексії і самооцінки використовували ігрову інтерактивну вправу «Дерево». У цій вправі діти навчалися уявляти себе як сильне дерево, яке тримається на міцному корінні. Під час вправи діти відчували свою внутрішню силу та гнучкість, уявляючи, як вітер розгойдує їхні гілки, але не ламає їх. Завдяки цій вправі діти розвивали здатність бути стійкими до емоційних труднощів та негативних впливів. Після виконання вправи діти малювали своє дерево, що допомагало візуалізувати свої емоційні переживання.

В роботі з дітьми дошкільного віку із порушеннями пізнавальної діяльності використовували й інтерактивні ігрові методики, які сприяли розвитку соціальних, емоційних та когнітивних навичок. Зокрема, проводили гру «Команда», метою якої було формування відчуття єдності в групі та осмислення свого місця в ній. Під час цієї гри діти взяли за руки та відчували зв'язок один з одним, рухаючись по колу. Ведучий пропонував змінювати положення рук, тим самим підсилюючи взаємозв'язок між учасниками. В кінці діти закривали очі і передавали дотик, що сприяло розвитку їх сенсорних навичок і здатності до координації з іншими. Також проводили гру «Добра тварина», яка допомогла дітям зрозуміти важливість спільних зусиль та

емоційної синхронізації. В ході гри діти уявляли себе частинами однієї тварини, разом виконували дихальні вправи, робили кроки в одному ритмі, що посилювало їх здатність до колективної взаємодії та взаєморозуміння. Ведучий створював атмосферу гармонії, що сприяло розвитку емоційної стабільності та відчуття єдності.

Ще одну гру, яку активно використовували, це «Яке ім'я потяга», метою якої було підвищення впевненості дітей у собі та розвиток слухового сприйняття. Діти по черзі виконували роль потяга, називаючи свої імена та плескаючи в долоні. Ведучий проводив гру, обираючи наступний потяг, і діти активно взаємодіяли один з одним. Ця вправа допомагала дітям не тільки покращити навички комунікації, а й навчатися слухати та поважати один одного. В грі «Дізнайся з голосу» одна дитина знаходилася в центрі кола з закритими очима, а інші діти по черзі підходили і вимовляли її ім'я. Дитина повинна була визначити, хто її кличе, що допомагало розвитку уважності та слухового сприйняття. Після гри проводили обговорення, під час якого діти мали можливість поділитися своїми враженнями і висловити почуття, що виникли під час виконання завдання.

У корекційній роботі також використовували казку «Заєць – хваста», щоб продемонструвати дітям важливість розуміння власних можливостей. Під час виконання завдання діти втілювали ролі зайця та ворони, що допомогло їм усвідомити, як важливо правильно оцінювати свої сили та вчитися підтримувати один одного. Після виконання рольових вправ проводили обговорення, де діти висловлювали свої емоції і почуття, розмірковували над поведінкою героїв і обговорювали, як можна допомагати іншим без зайвих образ та самовихвалянь.

Однією з ефективних інтерактивних ігор була гра «Доторкнися до...», яка сприяла розвитку уваги, швидкості реакції та соціальної взаємодії. Ведучий пропонував дітям зорієнтуватися на колір, який він називає, і миттєво знайти цей колір на одязі своїх товаришів. Ця вправа не тільки розвивала

сенсорне сприйняття, а й допомагала дітям навчатися взаємодіяти з однолітками, реагувати на командні вказівки та орієнтуватися в просторі.

Для розвитку творчих здібностей та уяви дітей, використовували також гру-вправу, що базувалася на казці «Засць-хваста». Ведучий пропонував дітям відтворити виразну позу і міміку героя казки. Діти уявляли себе сміливим зайцем, що стоїть на пеньку, не боїться вовка та виголошує пісні або вірші. Така рольова вправа дозволяла дітям відчувати себе впевненими, підвищувати самооцінку та розвивати міміку і рухову координацію. Після виконання завдання психолог обговорював з дітьми їхні улюблені казки та враження від виконаної вправи, що сприяло розвитку навичок самовираження та емоційної виразності.

Окрім того, використовували ігрову вправу, яка дозволяла дітям уявити, що вони зустріли чарівника, який може перетворити їх на казкових персонажів. Діти мали змогу малювати ці образи у своїх альбомах, а потім разом з психологом обговорювали, що спільного є у них із цими героями. Ця ігрова вправа не тільки розвивала творчість і уяву, але й допомагала дітям краще розуміти себе та свої емоції, а також навчала встановлювати зв'язок між особистими якостями та характеристиками казкових персонажів.

Для розвитку соціальних навичок та взаємодії з соціальним оточенням використовували інтерактивну гру «Крамничка», яка сприяла формуванню у дітей розуміння власних характеристик та вміння працювати над собою. У цій грі діти уявляли себе покупцями в чарівному магазині, де вони могли обміняти певні риси свого характеру. Наприклад, якщо дитина вважала, що в неї забагато тривоги, вона могла «позбутися» цієї риси в обмін на більше терпіння або впевненості. Психолог допомагав дітям усвідомити важливість таких рис і визначити, що кожна людська риса є цінною. Це заняття сприяло розвитку самоусвідомлення та навичок соціальної адаптації.

Ігрова вправа «Літак» допомагала дітям сформувати своє ставлення до оточуючих людей. Під час цієї гри діти обирали, кого б вони хотіли взяти в подорож на літаку, і вирішували, хто з них буде пілотом, стюардесою, а хто

займе місце на задньому сидінні. Важливим аспектом цієї вправи було обговорення, чому дитина обрала саме таких людей для подорожі, а також як вона розподіляє ролі серед інших учасників. Ця гра допомагала дітям навчатися взаємоповазі, розумінню соціальних ролей і ставленню до інших людей у колективі. Ведучий за допомогою цього завдання міг краще зрозуміти, кого діти вважають найбільш значущими у своєму оточенні, і в подальшому допомогти їм укріплювати важливі соціальні зв'язки.

Такі інтерактивні ігрові вправи використовували для розвитку соціальних, емоційних та когнітивних навичок дітей із ППД, що дозволяло покращувати їх взаємодію з оточуючими, розвивати впевненість у собі та підтримувати емоційну рівновагу. Через ігри, обговорення та рольові вправи діти могли відчувати себе частиною колективу, зрозуміти важливість взаємної підтримки та навчитися адаптуватися до соціальних норм. Всі ці вправи дозволяли дітям з порушеннями пізнавальної діяльності відчувати себе успішними та здатними до розвитку, сприяючи їх емоційному та соціальному прогресу.

Вважаємо, що успішне використання інтерактивних ігрових технологій у корекційно-розвитковій роботі з дітьми дошкільного віку із порушеннями пізнавальної діяльності можливе лише за умови правильного підходу до організації та проведення ігор, створення безпечного і стимулюючого середовища, а також індивідуального підходу до кожної дитини. При цьому ефективне використання інтерактивних ігрових технологій в корекційно-розвитковій роботі з дітьми дошкільного віку із порушеннями пізнавальної діяльності вимагало дотримання низки педагогічних умов, які забезпечують максимальну ефективність цього процесу.

Перша педагогічна умова використання цих ігор – створення комфортного середовища. Це середовище має бути сприятливим для дитини, що дозволяє їй відчувати себе в безпеці та вільно виражати свої емоції. Для дітей із порушеннями пізнавальної діяльності дуже важливою є підтримка та заохочення педагога, оскільки вони можуть відчувати невпевненість у своїх

силах. Ігрові технології, які використовуються в корекційно-розвитковій роботі, повинні бути орієнтовані на розвиток емоційної сфери дитини, її самовираження і самопочуття [77].

Індивідуальний підхід – ще одна необхідна умова успішного впровадження інтерактивних ігрових технологій. Кожна дитина має свій рівень розвитку, і педагог повинен враховувати її потреби та здібності. Наприклад, у разі використання сенсомоторних ігор, таких як леґо-конструктори або пазли, педагог має бути готовим надати підтримку, допомогти в маніпулюванні об'єктами і контролювати рівень складності завдань, щоб не спричиняти у дитини розчарування або втому. Індивідуальний підхід дозволяє коригувати навчальні завдання та методи залежно від та психоемоційного стану дитини [2].

Активна взаємодія між педагогом і дитиною із ППД – важлива умова ефективності корекційно-розвиткової роботи. При цьому педагог має не тільки організовувати ігри, але й активно брати участь у процесі, направляючи дитину, заохочуючи її до виконання завдань, коригуючи її помилки і підтримуючи позитивне сприйняття діяльності. Наприклад, у сюжетно-рольових іграх, таких як «Лікарня» чи «Магазин», педагог повинен моделювати ситуації, які стимулюють розвиток соціальних навичок, заохочувати дітей до активної участі в діалозі, допомагати їм виражати свої думки [71].

Не менш важливою педагогічною умовою є правильний підбір ігор і завдань, що відповідають індивідуальним особливостям дітей із порушеннями пізнавальної діяльності. Ігри повинні бути побудовані таким чином, щоб кожна дитина мала змогу працювати на власному рівні, отримуючи позитивні емоції від виконаних завдань. Ігри, такі як «Парні картинки», «Меморі», чи «Знайди пару», повинні включати елементи на запам'ятовування, що є важливими для розвитку когнітивних навичок, а також бути простими за структурою, щоб дитина не відчувала надмірного стресу [64].

Також важливу роль відіграє така педагогічна умова, як планування та варіативність діяльності. Для ефективного використання інтерактивних ігрових технологій педагог повинен планувати кожне заняття, враховуючи інтереси та особливості дітей. Чітке планування допомагає забезпечити поступовий перехід від одного виду діяльності до іншого, а також дає змогу організувати індивідуальні та групові завдання, що відповідають потребам кожної дитини. Наприклад, у грі «Музичні стільці» для дітей із порушеннями пізнавальної діяльності можна спростити правила, дозволяючи більше часу для пошуку стільця або змінюючи темп музики, щоб уникнути стресу [1].

Колективна взаємодія – одна з важливих педагогічних умов, оскільки вона сприяє розвитку соціальних навичок у дітей. У процесі спільної гри діти навчаються співпрацювати, вирішувати конфлікти, обирати правильне рішення для виконання завдання. В іграх на соціальну взаємодію, таких як «Колесо взаємодії» чи «Командні завдання», педагог допомагає дітям навчатися працювати в групі, що особливо важливо для розвитку комунікативних і соціальних навичок [58].

Регулярність і систематичність також є необхідною педагогічною умовою. Відповідно, використання інтерактивних ігор повинно бути систематичним, з регулярними заняттями, що дозволяє досягти кращих результатів у розвитку дітей. Кожне заняття повинно бути логічно побудоване і мати певну мету, наприклад, розвиток мовлення, моторики або емоційної регуляції [61].

Заохочення та підтримка позитивного досвіду є ще однією важливою педагогічною умовою для підтримки мотивації дітей. Педагог має активно заохочувати кожну дитину, відзначати навіть незначні досягнення, що підвищує рівень впевненості та бажання продовжувати навчання. Ігри, як «Ліпимо з пластиліну», надають дітям можливість створювати, виражати свої емоції, що також важливо для емоційного розвитку [43].

Необхідно враховувати, що педагогічний супровід інтерактивної гри є важливим аспектом успішної роботи. Педагог не лише спостерігає за

процесом гри, але й активно впливає на нього, даючи рекомендації, підтримуючи правильну поведінку та допомагаючи дітям у разі потреби. Це особливо важливо під час виконання розвивальних ігор, таких як «Меморі» або «Знайди пару», де діти повинні зосереджуватися та пам'ятати завдання [36].

Підсумовуючи, можна зазначити, що педагогічні умови для використання інтерактивних ігрових технологій в корекційно-розвитковій роботі з дітьми дошкільного віку із порушеннями пізнавальної діяльності включають створення безпечного, підтримуючого середовища, індивідуальний підхід, правильний підбір ігор, активну взаємодію педагога з дитиною, планування та систематичність занять, а також заохочення до досягнень дітей. Педагог має забезпечити оптимальні умови для розвитку кожної дитини, надаючи їй можливість успішно виконувати завдання в комфортному темпі.

Отже, використання інтерактивних ігор дозволяє створювати сприятливе середовище для розвитку пізнавальних, мовленнєвих, соціальних та емоційних навичок дітей, а також сприяє покращенню їхніх моторних та когнітивних функцій. Ігри, орієнтовані на різні аспекти розвитку, допомагають дітям із ППД освоювати нові вміння через активну участь та взаємодію з іншими дітьми та педагогами. Сюжетно-рольові, музично-рухові, сенсомоторні інтерактивні, розвивальні, ігри з розвитку мовлення, терапевтичні, соціально-комунікативні та мультимедійні інтерактивні ігри дають можливості для індивідуальної та групової роботи, що дозволяє працювати над корекцією конкретних труднощів розвитку. Важливою перевагою цих технологій є їх здатність залучати дитину до активної взаємодії, що, в свою чергу, покращує її соціалізацію та адаптацію в колективі. Застосування інтерактивних ігор в корекційно-розвитковій роботі дає змогу не лише коригувати психоемоційний стан дитини, а й сприяти розвитку її самовираження та творчих здібностей. За допомогою ігор діти можуть

виражати свої емоції, працювати над вирішенням конфліктів, навчатися співпрацювати в групі, що є важливим етапом їхнього соціального розвитку.

2.3. Аналіз та інтерпретація результатів використання інтерактивних ігрових методик в корекційно-розвитковій роботі з дітьми дошкільного віку із порушеннями пізнавальної діяльності

Методику використання інтерактивних ігрових методик було апробовано під час корекційно-розвиткової роботи з дітьми дошкільного віку із порушеннями пізнавальної діяльності. Така робота проводилася нами на базі КЗ ЛОР «Багатопрофільний навчально-реабілітаційний центр Святого Миколая» (м. Львів) і тривала 3 місяці. В експериментальному дослідженні взяли участь 12 дітей дошкільного віку із ППД. Основною метою дослідження було визначення ефективності застосування інтерактивних ігрових методик у корекційно-розвитковій роботі з ними.

Для дослідження ефективності методики використання інтерактивних ігрових методик в корекційно-розвитковій роботі з дітьми дошкільного віку із порушеннями пізнавальної діяльності, було використано діагностичні методики, спрямовані на вивчення загального рівня пізнавального розвитку дітей та стану сформованості їхніх пізнавальних (когнітивних) процесів».

Спочатку для вивчення ефективності використання інтерактивних ігрових методик в корекційно-розвитковій роботі з дітьми дошкільного віку із ППД провели діагностику загального пізнавального розвитку дитини. В якості діагностичного інструментарію використали схему бесіди з дитиною, яка виступає цілісним інструментом комплексної оцінки пізнавального, соціального й мовленнєвого розвитку дитини із ППД. Ця діагностична методика базується на поетапному вивченні ключових сфер дитячого

сприйняття та мислення через вербальну взаємодію, що дозволяє виявити не лише фактичні знання, а й рівень осмислення, логіки, комунікативної зрілості дітей із ППД [58].

Перший блок схеми – уявлення про себе та найближче соціальне оточення – передбачає виявлення здатності дитини орієнтуватися в елементарних особистих даних (ім'я, прізвище, вік) та в розрізненні понять «родина», «родичі», «сусіди». Для дітей із ППД саме ця частина є важливою з точки зору формування соціальної ідентичності та усвідомлення себе як частини спільноти. Нерідко в дітей спостерігається труднощі в узагальненні понять або плутанина в ролях і статусах родичів, що дає підстави для подальшої корекційної роботи.

Другий блок – уявлення про час – охоплює здатність орієнтуватися в частинах доби, послідовності подій, а також уявлення про тривалість. Діти з ППД часто не мають сформованих часових категорій, що позначається на плануванні дій, розумінні причинно-наслідкових зв'язків і структурі мислення загалом. Цей компонент бесіди дає змогу виявити недоліки в часовій орієнтації та вказати на потребу в розвитку часових уявлень через гру, наочність і практичну діяльність.

Третій блок – уявлення про явища природи – перевіряє знання дитини про пори року, погодні явища, їх ознаки та зв'язки з повсякденним життям. Це важливий індикатор загального рівня елементарної наукової грамотності дитини, її досвіду спостереження, вміння описувати побачене. Діти з ППД можуть знати окремі ознаки (наприклад, сніг – взимку), але не вміють їх узагальнювати чи пов'язувати з поведінкою людей і природними процесами.

Четвертий блок – орієнтація дітей із ППД у просторі – охоплює розуміння і використання просторових понять («вгорі», «внизу», «праворуч», «ліворуч», «ближче», «далі»). Просторова дезорієнтація часто спостерігається в дітей із ППД, що негативно впливає на розвиток моторики, орієнтації в навколишньому середовищі, виконання інструкцій і навичок самообслуговування. Даний етап бесіди дозволяє виявити рівень просторового

мислення та обрати відповідні шляхи для його розвитку через ігрові вправи та рухову активність.

У цілому, аналіз цієї схеми бесіди демонструє її комплексний характер та ефективність як діагностичного інструменту. Вона дозволяє педагогам отримати структуровану інформацію про рівень сформованості важливих когнітивних і соціальних навичок, визначити «зони найближчого розвитку» та побудувати індивідуальну траєкторію корекційно-розвиткової роботи з дитиною із ППД. Результати вивчення рівнів загального розвитку дітей дошкільного віку із порушеннями пізнавальної діяльності за результатами бесіди з дітьми представлені на рис. 2.1.

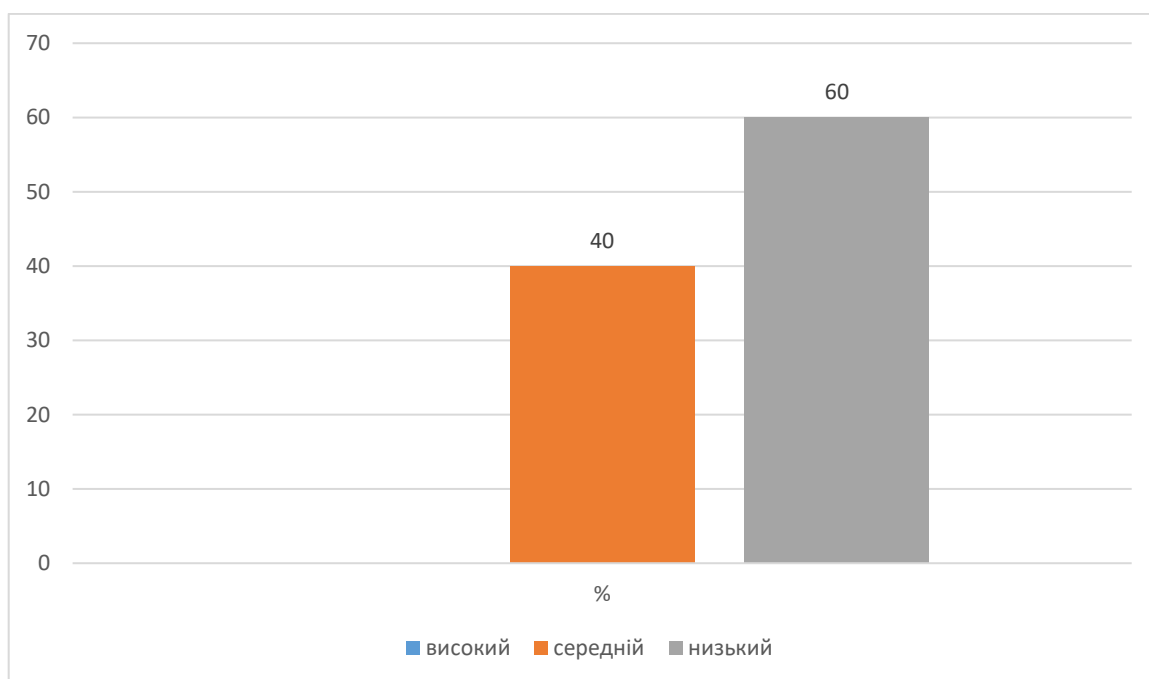

Рис. 2.1. Рівні загального пізнавального розвитку дітей дошкільного віку із порушеннями пізнавальної діяльності (%)

Згідно з результатами бесіди, 60% дітей дошкільного віку із порушеннями пізнавальної діяльності мали низький рівень загального пізнавального розвитку, 40% – середній, і жодна дитина не досягла високого рівня розвитку. Виявлено, що значна частина дітей дошкільного віку із ППД мала труднощі в розумінні мовлення, вербальному самовираженні, та частіше

використовували невербальні засоби комунікації, такі як жести. Проблеми з вербальним мовленням впливали на здатність дітей дошкільного віку із порушеннями пізнавальної діяльності до саморегуляції, у деяких спостерігалися прояви агресії, замкнутість, тривожність.

У межах дослідження ефективності використання інтерактивних ігрових методик у корекційно-розвитковій роботі з дітьми із ППД застосовували також адаптовані діагностичні інструменти, спрямовані на вивчення особливостей розвитку уваги та сприймання. Зокрема, використовували три основні методики: «Піраміда», «Кубики Кооса» та «Коректурна проба» [59].

Так, методика «Піраміда» дозволяла оцінити вміння сприймати просторові відношення, орієнтуватися у формі, кольорі, розмірі предметів, а також перевірити рівень довільної уваги під час відтворення зразка. У контексті ігрового підходу завдання реалізовувалися у формі побудови конструкцій з ігрових елементів, що давало змогу не лише перевірити точність виконання, а й спостерігати за рівнем інтересу до діяльності. Методика «Піраміда» передбачала використання набору кольорових кілець, які слід розмістити на вертикальній основі за розміром та кольором. Її застосування дало можливість оцінити низку важливих показників пізнавального розвитку. Насамперед досліджувалася дрібна моторика, тобто спритність рук дитини, точність виконання рухів, координація, а також здатність узгоджувати рухові дії з когнітивними процесами. Важливим показником стала здатність дітей правильно оцінювати величину предметів, виконуючи інструкції типу: «Одягни спочатку велике кільце, потім менше, а потім найменше». Цей етап дослідження дозволив визначити рівень сформованості сенсорних здібностей і диференціацію за розміром. Також діти виконували завдання на розпізнавання кольору: «Дай червоне кільце», що дозволяло встановити ступінь розвитку колірного сприйняття. Методика дозволила оцінити пізнавальні можливості, зокрема вміння орієнтуватися у послідовності предметів, рахувати елементи («Покажи перше кільце», «Покажи третє кільце»), а також усвідомлювати кількість об'єктів: «Дай мені два кільця»,

«Дай чотири кільця». Вміння дитини координувати рухи рук і пальців, співвідносити їх із інтелектуальними операціями, визначати величину та шукати відповідні предмети свідчить про певний рівень сформованості схеми тіла.

Отримані результати дослідження рівнів розвитку дрібної моторики, сенсорних й пізнавальних здібностей дітей дошкільного віку із порушеннями пізнавальної діяльності подано на рис. 2.2-2.3.

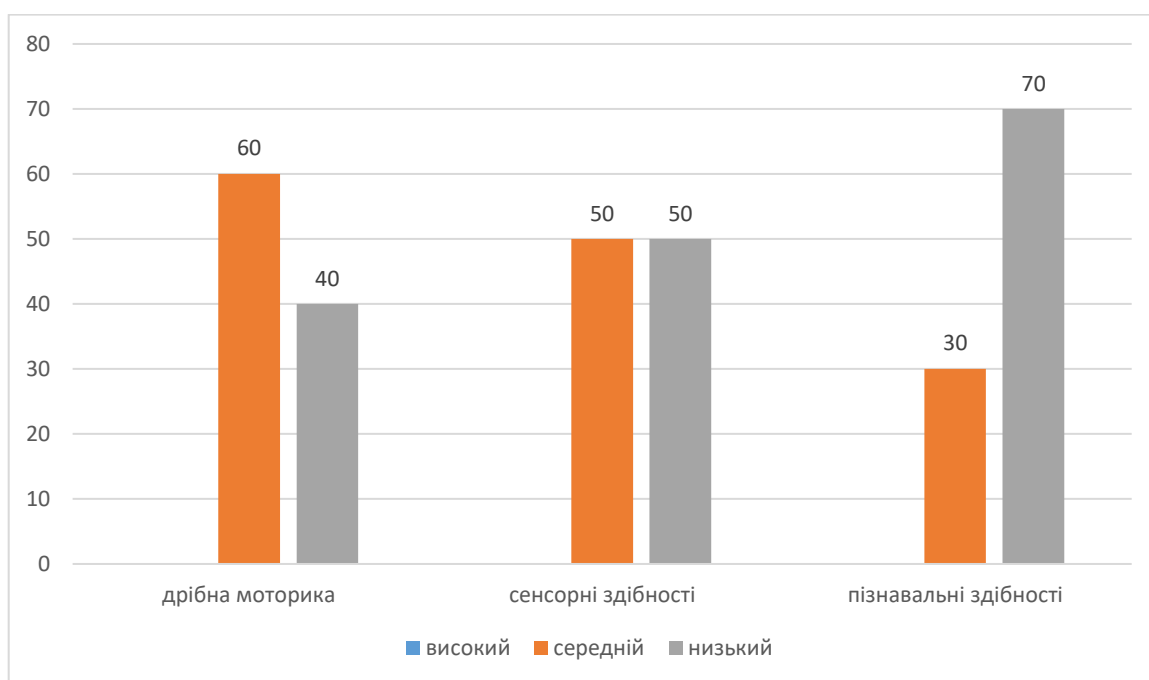

Рис. 2.2. Рівні розвитку дрібної моторики, сенсорних і пізнавальних здібностей дітей дошкільного віку із порушеннями пізнавальної діяльності (%)

Як бачимо, 60% дітей із ППД продемонстрували середній рівень розвитку дрібної моторики, тоді як 40% – низький. Щодо сенсорного розвитку, 50% дітей дошкільного віку із ППД показали середній рівень, а 50% – низький. Пізнавальні здібності дітей із ППД характеризувались більш диференційованим розподілом: 30% дітей із ППД продемонстрували середній рівень, 70% – низький.

Аналіз отриманих даних свідчить, що діти, які продемонстрували середній рівень сформованості дрібної моторики, сенсорних і пізнавальних навичок, були тими, хто періодично позитивно реагував на допомогу з боку дорослого, а також охоче приймали заохочення. Під час дослідження також були виявлені труднощі, які заважають ефективному виконанню завдань. Зокрема, у дітей виявлялися порушення моторики: незграбність, слабка координація рухів, неточність дій. Вони часто не могли співвіднести розміри та кольори предметів, що вказувало на недосконалість сенсорного сприйняття. Крім того, такі діти мали труднощі із зосередженням уваги. Потрапляння у поле зору нових предметів викликало відволікання і переривання виконання завдань. Для утримання уваги необхідні були постійні стимули: словесне спрямування, контроль та підтримка з боку дорослого. Спостереження показали, що діти із ППД мали знижену самостійність і недостатній рівень самоконтролю. Виконання завдань за зразком і без зразка практично не відрізнялося, оскільки дітям було важко проаналізувати зразок і порівняти з ним власну роботу. У результаті це ускладнювало розвиток навичок самоперевірки і корекції власних дій. Водночас прості завдання, які не потребували тривалого запам'ятовування інструкції, виконувалися дітьми із ППД охоче, вони демонстрували задоволення від успіху.

У дослідженні пізнавальної сфери дітей дошкільного віку із порушеннями пізнавальної діяльності особлива увага приділяється формуванню здатності до просторового орієнтування. Для оцінки цих компонентів пізнавальної діяльності було використано методику «Кубики Кооса», яка є одним із найефективніших інструментів діагностики просторових уявлень у дітей. Методика передбачає використання 16 кубиків, сторони яких мають однакове кольорове забарвлення: червону, синю, жовту, білу, біло-червону та жовто-синю. Завдання дитини полягає у тому, щоб за допомогою цих кубиків відтворити запропоновану схему, орієнтуючись на колірні поєднання і правильне розміщення елементів у просторі. Вправу використовували для діагностики просторового мислення, вміння

співвідносити частини й ціле, формування зорово-моторної координації. Завдання подавалися в ігровій формі, що дозволяло знизити тривожність і сприяти вільнішій поведінці дитини. Важливим діагностичним критерієм виступала якість зосередженості, самостійність у розв'язанні завдання, а також реакція на допомогу з боку дорослого. У дослідженні використовувались схеми, що складалися з чотирьох кубиків, оскільки саме цей рівень складності виявився оптимальним для дітей із порушеннями пізнавальної діяльності [17].

Отримані результати дослідження рівнів здатності до просторового орієнтування дітей дошкільного віку із ППД подано на рис. 2.3.

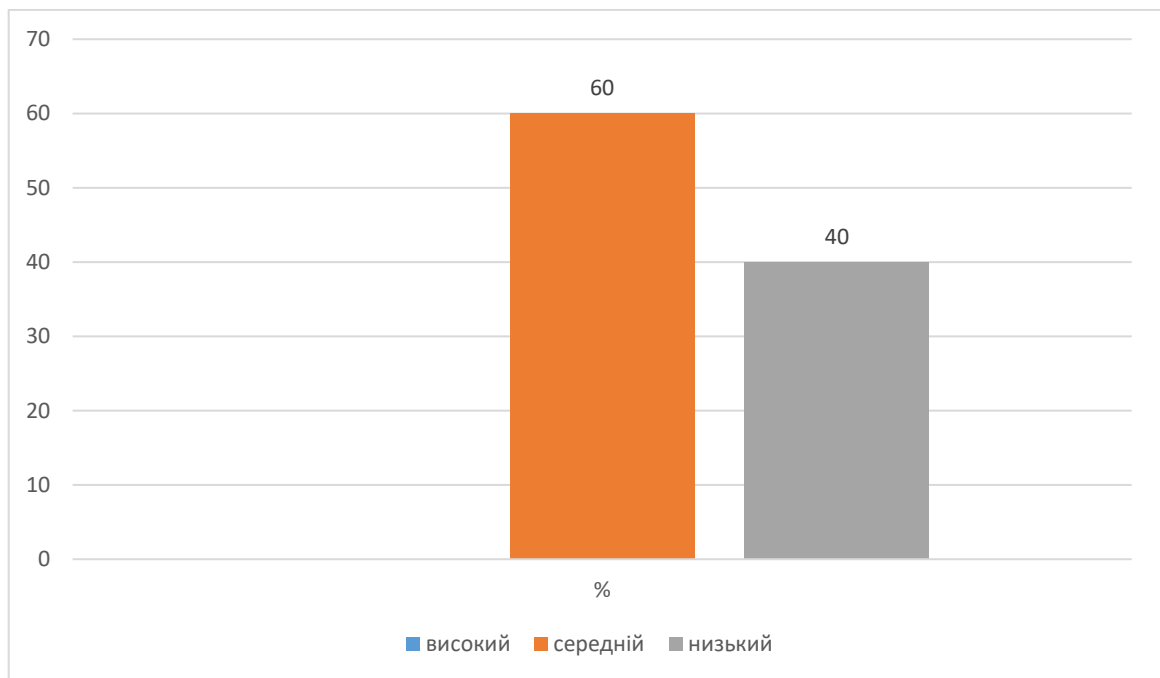

Рис. 2.3. Рівні розвитку здатності до просторового орієнтування у дітей дошкільного віку із порушеннями пізнавальної діяльності (%)

За результатами виконання завдань методики «Кубики Кооса» виявлено, що лише 60% дітей із ППД продемонстрували середній рівень здатності до просторового орієнтування. 40% дошкільників із ППД показали низький рівень. Високого рівня не продемонстрував жоден з учасників. Це свідчить, що для більшості дітей із ППД характерні труднощі у виконанні завдань,

пов'язаних із просторовою організацією дій, орієнтуванням у розміщенні об'єктів відносно один одного, а також формуванням внутрішнього плану дій. У них переважають несформовані або частково сформовані навички просторового орієнтування, що обмежує їх пізнавальну активність, впливає на якість міжособистісного спілкування, знижує довільність поведінки та обмежує комунікативні можливості. У багатьох дітей із ППД відмічається низька здатність до планування власних дій у просторі, що виявляється у труднощах під час побудови зображення за схемою, заміні когнітивних операцій пробами і помилками. Це супроводжується труднощами у вербальному супроводі власної діяльності: діти із ППД не можуть пояснити, що саме вони роблять або чому так виконали завдання. У багатьох випадках така мовленнєва невизначеність компенсується афективною реакцією – діти роздратовано реагують на невдачу, знеохочуються або демонструють уникнення діяльності.

Методика «Коректурна проба» давала змогу оцінити розподіл у дітей із ППД і концентрацію уваги. У традиційному варіанті методика передбачає роботу з монотонними таблицями символів, але в нашому дослідженні адаптували її під ігровий формат із використанням яскравих візуальних матеріалів, зображень об'єктів, близьких дитині з ППД. Це дозволяло не лише фіксувати швидкість і точність виконання завдання, а й вивчати динаміку стійкості уваги. Відомо, що діти із ППД зосереджуються на яскравих, рухомих або нових об'єктах, і ця здатність тісно пов'язана з емоційним інтересом до зовнішнього середовища.

Отримані результати дослідження рівнів розподілу і концентрації уваги у дітей дошкільного віку із ППД подано на рис. 2.4.

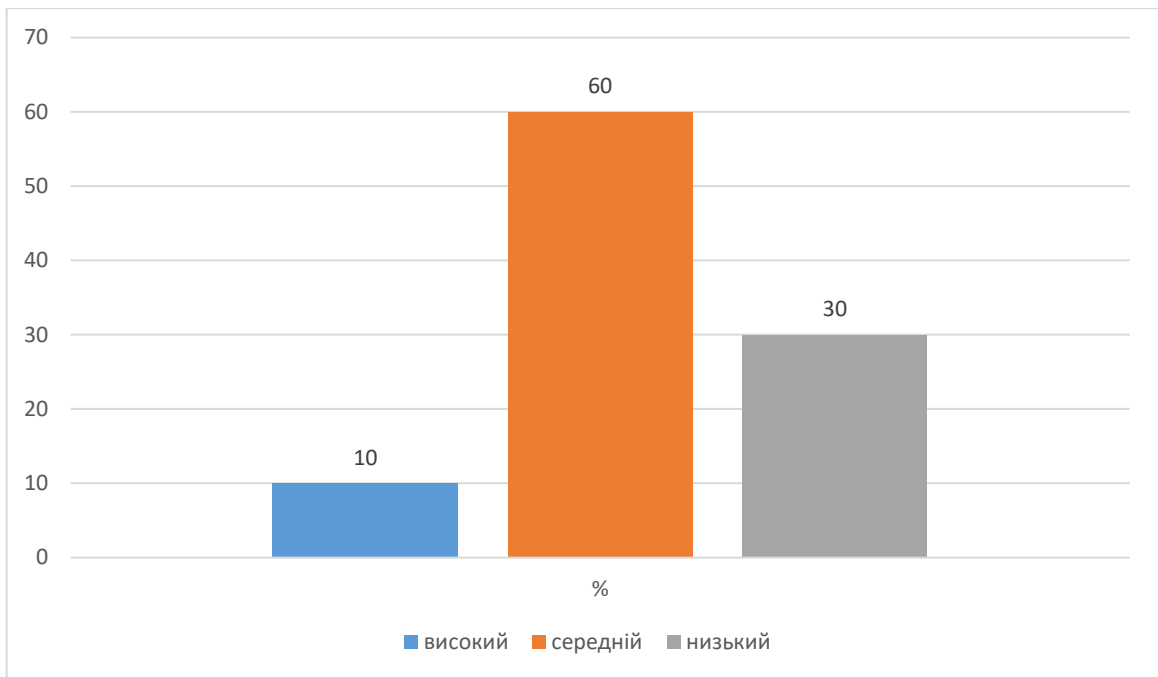

Рис. 2.4. Рівні розподілу і концентрації уваги у дітей дошкільного віку із порушеннями пізнавальної діяльності (%)

Як видно з результатів, 30% дітей показали низький рівень розвитку розподілу і концентрації уваги, 60% – середній, а 10% – високий, що свідчить про загальну недостатню сформованість довільної уваги в обстежуваній групі дітей. Низький рівень уваги у дітей виявлявся у тому, що вони швидко втрачали інтерес до завдання, відволікалися на сторонні подразники, не могли самостійно повернутися до роботи після перерви, часто плутали символи, які потрібно було знаходити. Такі діти краще реагували на яскраві сенсорні стимули, а їх увага ставала стійкішою у ситуаціях, коли завдання супроводжувалося тактильними відчуттями, маніпуляціями з іграшками або вербальним заохоченням з боку дорослого. Діти із середнім рівнем уваги демонстрували здатність певний час утримувати увагу на завданні, однак потребували постійного контролю, повторення інструкцій і стимулювання. Вони могли повернутися до виконання після коротких відволікань, проте загальна продуктивність була невисокою.

У межах вивчення пізнавального розвитку дітей дошкільного віку із порушеннями пізнавальної діяльності проводили діагностику інтелектуальної

діяльності. Спочатку обстежували особливості схематичного мислення за допомогою тесту Когана. Діти повинні були систематизувати картки за двома сенсорними еталонами – кольором і формою. Дослідження показало, що діти з порушеннями пізнавальної діяльності мають значні труднощі в одночасному оперуванні кількома ознаками, у них виявлялася нездатність до цілісного сприймання, помітні проблеми з класифікацією фігур, особливо при незначних відмінностях у зовнішньому вигляді. Зокрема, спостерігалася плутанина кольорів, що вказує на недостатню точність сенсорного аналізу. Усі діти виконали завдання лише на 40%, що свідчить про низький рівень сформованості відповідної когнітивної операції. У якісному розподілі результатів тесту Когана виявлено три основні групи: 40% дітей розподілили фігури лише за кольором, 30% змогли частково згрупувати елементи за формою, тоді як 30% не змогли виконати завдання взагалі, не виділивши жодної ознаки класифікації.

Наступним кроком було дослідження здатності до узагальнення понять. Методика «Узагальнення понять» дозволила проаналізувати, на якому рівні діти виконують операцію узагальнення. Виявилося, що більшість дошкільників робили узагальнення на інтуїтивно-побутовому рівні. Наприклад, шафи, ліжка й стільці вони пов'язували з поняттям «квартира» (30%), а футболки, штани, куртки – із дією «одягають» (20%). У ряді випадків діти давали неправильні або описові відповіді, наприклад: «яблука, груші, мандарини – це смачна їжа» (30%) або «дуби, ялини, берези – ростуть на вулиці» (40%). Такі узагальнення свідчать про недостатнє розуміння суттєвих ознак предметів, поверхнєве сприймання і слабку вербалізацію мислення. Часто діти із ППД не помічали ключових характеристик об'єктів, а розуміння подібності чи відмінності базувалося на зовнішньому вигляді чи побутовому досвіді.

Особливої уваги потребувала методика «Класифікація», спрямована на дослідження здатності дітей групувати об'єкти за спільними ознаками. У результаті було виявлено, що 60% дітей виконали завдання не повністю, а 40%

узагалі не змогли здійснити класифікацію понять. Ці результати свідчать про труднощі в аналітико-синтетичній діяльності, що обумовлено як порушенням когнітивних операцій, так і слабкою мовленнєвою рефлексією.

Окреме місце у структурі дослідження посіла методика «Порівняння», яка дозволяла оцінити здатність дитини із ППД зіставляти предмети за подібністю та відмінністю. Під час виконання завдань більшість дітей відзначалися однобічністю аналізу, вони охочіше вказували на відмінності, ніж на подібність, і часто виділяли несуттєві ознаки. Наприклад, відповіді типу «лисиці – це собаки, бо в них є вуха і хвости», «яблуні – берези, бо зелені і ростуть у лісі», «квіти – дерева, бо їх можна поставити у вазу» засвідчують формальний підхід до порівняння. Діти не виокремлювали суттєвих ознак і не здійснювали логічного узагальнення. У результаті 70% дітей виконали завдання на порівняння не повністю, а 20% виявили повну нездатність до виконання операції зіставлення. Загалом результати дослідження когнітивної діяльності дітей із ППД показують недостатню сформованість класифікації, узагальнення та порівняння.

Отримані результати дослідження рівнів розвитку когнітивних процесів у дітей дошкільного віку із ППД подано на рис. 2.5.

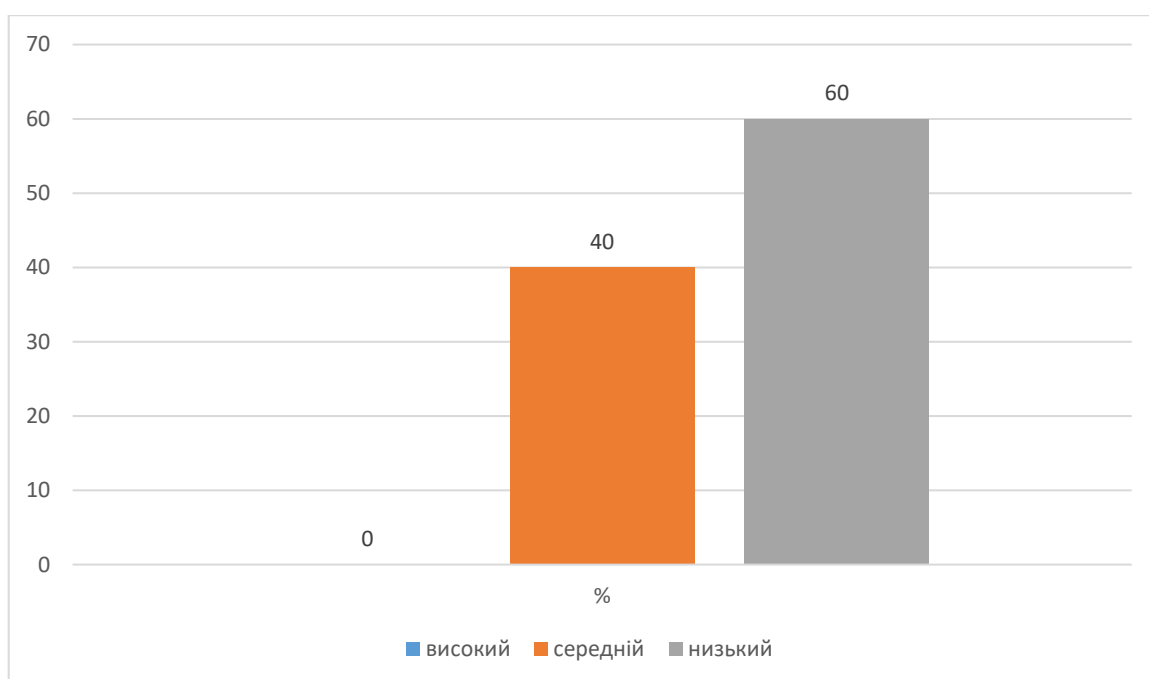

Рис. 2.5. Рівні розвитку когнітивних операцій у дітей дошкільного віку із порушеннями пізнавальної діяльності (%)

Як бачимо, високий рівень розвитку когнітивних операцій у жодного з дітей дошкільного віку із ППД не зафіксовано. Водночас, 40% дітей показали середній рівень сформованості когнітивних операцій, а 60% – низький. Це свідчить про недостатній рівень їх сформованості у більшості дітей із ППД.

Діти, які продемонстрували середній рівень розвитку когнітивних операцій, частково володіли здатністю до аналізу та порівняння, могли виділяти окремі елементи предметів і співставляти їх за певними ознаками, проте переважно акцентували увагу на відмінностях, рідше – на подібностях. Така однобічність у сприйнятті свідчить про недостатнє розуміння ними суттєвих ознак об'єктів. Класифікація предметів здійснювалася не за глибинними, логічно вивіреними критеріями, а на основі наочно сприйманих характеристик. Узагальнення в цій групі дітей часто були поверхневими або побутовими: діти пов'язували об'єкти на основі спільної ситуації або дії, наприклад, «їх можна їсти», «вони ростуть», тощо. У роботі із сюжетними малюнками діти демонстрували часткову здатність до осмислення окремих об'єктів, дій, а також розкривали деякі просторові зв'язки між ними. Проте встановлення логічних, причинно-наслідкових зв'язків між подіями та персонажами слабо виражене.

У дітей із ППД з низьким рівнем розвитку пізнавальної діяльності спостерігалось значне обмеження аналітичних можливостей. Їх аналіз об'єктів був елементарним, фрагментарним, без встановлення зв'язків між елементами. При порівнянні об'єктів діти користувалися неспівставними або випадковими ознаками, переходили з порівняння на простий опис одного з об'єктів. Це свідчить про невміння самостійно обирати критерії для когнітивної діяльності. Узагальнення, як правило, були недиференційованими або повністю відсутніми. Їм було складно осмислити взаємозв'язки між об'єктами або

діями, вони зосереджувалися лише на окремих фрагментах, не формуючи цілісної картини.

У ході проведеного дослідження було встановлено загалом невисокий рівень розвитку пізнавальної сфери у дітей дошкільного віку із порушеннями пізнавальної діяльності. Здобуті результати засвідчили недостатню сформованість основних пізнавальних процесів, таких як увага, сприймання, пам'ять, мислення, когнітивні операції, сенсорний розвиток та дрібна моторика. Значна частина дітей виявляє труднощі в орієнтуванні у просторі, виконанні аналітико-синтетичних дій, класифікації та узагальненні об'єктів, а також у здійсненні цілеспрямованої когнітивної діяльності. Багато дітей із ППД характеризуються переважанням мимовільної уваги, слабкою стійкістю, низькою здатністю до концентрації. Також виявлено переважання репродуктивного типу мислительної діяльності, слабку здатність до абстрагування та формування логічних зв'язків.

Такі результати зумовили використання в корекційно-розвитковій роботі спеціальних інтерактивних ігрових методик, які відповідали особливостям пізнавальної діяльності дітей із порушеннями пізнавальної діяльності. Зокрема, обрані методи були спрямовані на активізацію пізнавальних процесів у доступній, емоційно привабливій та діяльнісній формі. Ігрова діяльність, яка є провідною у дошкільному віці, дозволяє стимулювати пізнавальну активність, розвивати мислення, увагу, уяву, сенсомоторну координацію та мовлення, забезпечуючи при цьому позитивне емоційне залучення дітей до корекційного процесу. Використання ігрових методик також забезпечувало індивідуалізацію підходу до кожної дитини, дозволяючи моделювати проблемні ситуації, створювати умови для самостійного пошуку рішень, формувати здатність до аналізу, порівняння, узагальнення та класифікації. Інтерактивні ігри з предметами, дидактичні ігри, сенсорні вправи, сюжетно-рольові завдання допомагали компенсувати порушення у розвитку пізнавальної сфери в дітей із ППД та сприяли

поступовому переходу від наочно-дійового до наочно-образного й словесно-логічного мислення.

Враховуючи загальний низький рівень розвитку пізнавальної сфери у дітей із порушеннями пізнавальної діяльності, інтерактивні ігрові методики виступали ефективним інструментом корекційного впливу, забезпечуючи підтримку та розвиток інтелектуальних здібностей відповідно до їх можливостей. При цьому використання інтерактивних ігрових методик у корекційно-розвитковій роботі з дітьми із ППД продемонструвало динаміку пізнавального розвитку під час першого і другого діагностичного зрізів (рис. 2.6).

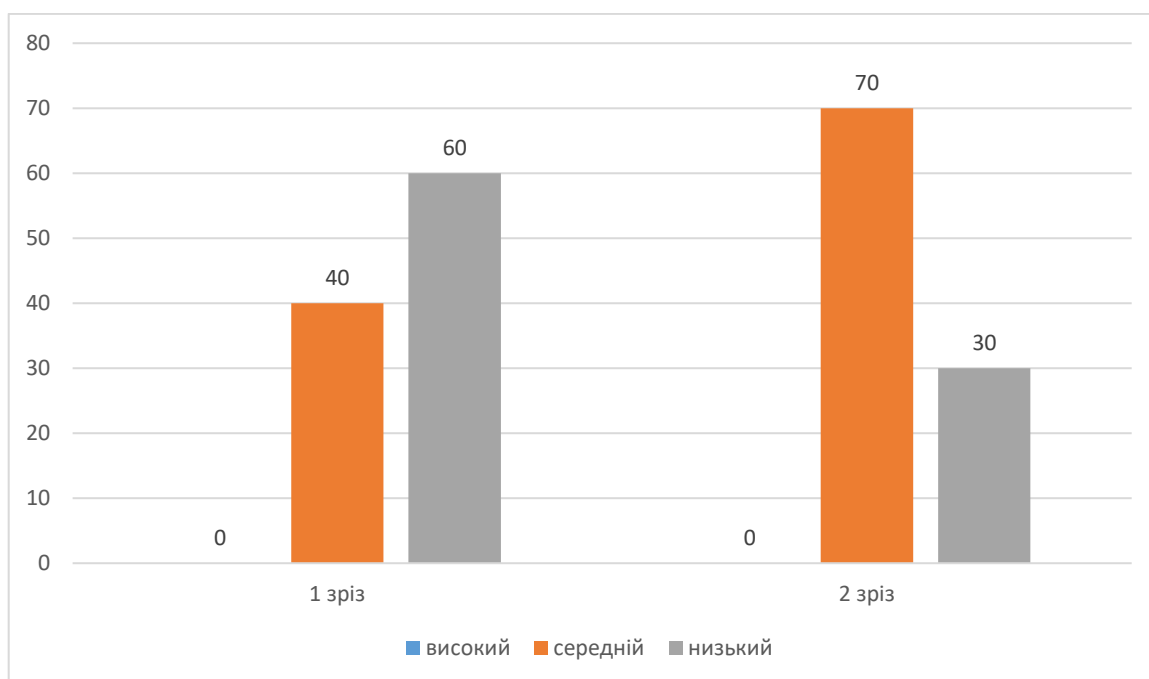

Рис. 2.6. Рівні пізнавального розвитку у дітей дошкільного віку із порушеннями пізнавальної діяльності (1 і 2 зрізи, %)

Як бачимо, високий рівень пізнавального розвитку у жодного з дітей дошкільного віку із ППД не зафіксовано. Водночас, 40% дітей під час першого діагностичного зрізу показали середній рівень пізнавального розвитку, а 60% – низький. Після проведення другого діагностичного зрізу бачимо, що вже 70% дітей показали середній рівень пізнавального розвитку, а лише 30% –

низький. Тому можна стверджувати, що використання інтерактивних ігрових методик у корекційно-розвитковій роботі з дітьми із ППД виявилось ефективним.

Так, використання інтерактивних ігрових методик зумовило те, що діти демонстрували чіткіше розуміння завдань і виконували їх з мінімальною допомогою. Діти із середнім рівнем пізнавального розвитку справлялися з ігровими завданнями на вищому рівні, проявляючи більшу активність, здатність до зосередження та логічне мислення. Вони виконували завдання з певними труднощами, але все ж таки справлялися із завданнями більшості ігор, могли зосереджуватися на завданні, але при цьому потребували більшої допомоги з боку педагога. Хоча такі діти іноді мали труднощі із порівнянням та класифікацією, не завжди правильно виконували завдання на узагальнення, але в основному розуміли принципи ігор. Вони показували адекватну реакцію на завдання, проте інколи виявляли неуважність або плутанину в виконанні завдань. При цьому діти проявляли активність і бажання працювати, хоча іноді їм було важко дотримуватися правил гри. Все це свідчить про позитивні зміни в пізнавальній та емоційно-соціальній сферах дітей із ППД.

Низький рівень ефективності бачимо у дітей, які не змогли виконати завдання без значної допомоги і спостерігали серйозні труднощі у виконанні навіть простих ігрових завдань. Вони не могли правильно класифікувати об'єкти, здійснювати порівняння або узагальнення, часто не розуміли завдання і не могли утримати увагу на ньому, що призводило до значних помилок у виконанні завдань. Такі діти могли проявляти негативізм, фрустрацію чи небажану поведінку, якщо завдання здавались їм надто складними або якщо вони не розуміли, що від них вимагається. Проте навіть діти з низьким рівнем виконання показали певні покращення під час роботи з інтерактивними іграми, хоча цей рівень змін у дітей із ППД був мінімальним.

Як бачимо, методика використання інтерактивних ігрових методик у корекційно-розвитковій роботі з дітьми із ППД виявилася ефективною, оскільки сприяла значному покращенню пізнавальної діяльності. Завдяки

залученню до активних ігор, що включають класифікацію, порівняння, узагальнення та інші логічні операції, діти змогли розвивати свої когнітивні здібності, збільшити увагу до деталей і поліпшити здатність до осмисленого сприйняття інформації. Ці методики дозволили дітям не тільки покращити свою здатність до аналізу й узагальнення, але й розвинути критичне мислення, яке є важливим для загального інтелектуального розвитку. Крім того, інтерактивні ігри створили для дітей природне середовище для навчання, яке мотивує їх до активної участі та сприйняття навчального матеріалу. Завдяки цим методикам, діти стали більш активними в процесі пізнавальної діяльності, що дозволило зменшити рівень стресу і напруги, характерних для традиційних методів навчання. Використання ігор як основного інструменту навчання дозволило індивідуалізувати підхід до кожної дитини, враховувати її індивідуальні потреби та можливості, що, в свою чергу, підвищило ефективність корекційно-розвиткової роботи.

Отже, результати дослідження довели ефективність інтерактивних ігрових методик у корекційно-розвитковій роботі з дітьми дошкільного віку із ППД. Використання ігрових методик дозволило значно покращити рівень розвитку пізнавальної сфери у дітей, сприяючи більш повному та всебічному розвитку їх пізнавальної сфери. Використання таких методик дозволяє досягти значних покращень у розвитку пізнавальних навичок, емоційно-соціальної взаємодії та саморегуляції. Це підкреслює важливість впровадження ігрових інтерактивних методик у корекційно-розвиткову роботу, що дозволяє успішно справлятися з труднощами розвитку дітей з особливими освітніми потребами.

Висновки до другого розділу

1. Серед охарактеризованих організаційно-педагогічних аспектів використання інтерактивних ігрових методик в корекційно-розвитковій роботі з дітьми із ППД виокремлено такі: індивідуалізація навчання, що враховує специфіку кожної дитини і дозволяє підібрати ефективні методики та темпи

засвоєння матеріалу; структурування корекційного процесу, яке допомагає здійснювати поступове введення нових вправ і методик, що забезпечує доступність і зрозумілість для дітей; різноманіття форм організації діяльності, включаючи індивідуальні та колективні форми роботи, що дає можливість дітям проявляти себе в різних ситуаціях і розвивати соціальні навички через інтерактивні ігри; створення стимулюючого середовища, яке мотивує дітей до участі в ігрових заняттях; інтеграція різних методик і технологій, таких як арттерапія, інтерактивні ігри та мультимедійні засоби, дозволяє комплексно працювати з різними аспектами розвитку дітей із ППД.

2. Використання інтерактивних ігор дозволяє створювати сприятливе середовище для розвитку пізнавальних, мовленнєво-комунікативних, соціальних та емоційно-вольових навичок дітей, а також сприяє покращенню їх моторних та когнітивних функцій. Ігри, орієнтовані на різні аспекти розвитку, допомагають дітям із ППД опанувати нові вміння через активну участь та взаємодію з іншими дітьми та педагогами. Сюжетно-рольові, музично-рухові, сенсомоторні інтерактивні, розвивальні, ігри з розвитку мовлення, терапевтичні, соціально-комунікативні та мультимедійні інтерактивні ігри створюють значні дають можливості для індивідуальної та групової роботи, що дозволяє працювати над корекцією труднощів пізнавального розвитку дитини із ППД. Застосування інтерактивних ігор в корекційно-розвитковій роботі дає змогу не лише коригувати психоемоційний стан дитини із ППД, а й сприяти розвитку її самовираження та творчих здібностей.

6. Для дослідження ефективності використання інтерактивних ігрових методик в корекційно-розвитковій роботі з дітьми із ППД використовували діагностичні методики, спрямовані на вивчення їх загального пізнавального розвитку та стану сформованості когнітивних і психічних процесів. Під час першого діагностичного зрізу високий рівень пізнавального розвитку у жодного з дітей дошкільного віку із ППД не зафіксовано. Водночас, 40% дітей показали середній рівень, а 60% – низький. Після проведення другого

діагностичного зрізу 70% дітей показали середній рівень пізнавального розвитку, лише 30% – низький. Тому використання інтерактивних ігрових методик у корекційно-розвитковій роботі з дітьми із ППД виявилось ефективним.

ВИСНОВКИ

Проведене у кваліфікаційній роботі теоретичне обґрунтування та експериментальна перевірка особливостей використання інтерактивних ігрових методик в корекційно-розвитковій роботі з дітьми дошкільного віку із порушеннями пізнавальної діяльності дали змогу зробити такі висновки.

1. Визначено сутність та значення інтерактивних ігрових методик в корекційно-розвитковій роботі з дітьми дошкільного віку. Показано, що ігрові інтерактивні методики в корекційно-розвитковій роботі з дітьми дошкільного віку є ефективним інструментом для розвитку, корекції та соціалізації дітей, особливо тих, які мають порушення пізнавальної діяльності. Вони поєднують активну взаємодію, емоційне залучення та ігрові елементи, що сприяють розвитку когнітивних, мовленнєвих, емоційних та соціальних навичок. Завдяки ігровому й інтерактивному підходу діти із ППД отримують можливість активно вивчати навколишній світ, формувати корисні вміння та стосунки, долати труднощі в безпечному та комфортному середовищі. Це дозволяє створити корекційну програму, що відповідає віковим та індивідуальним потребам кожної дитини, забезпечуючи підтримку в її пізнавальному розвитку.

2. Показано психологічні особливості дітей дошкільного віку із порушеннями пізнавальної діяльності та визначено умови їх врахування в корекційно-розвитковій роботі. Виявлено, що психологічні особливості дітей дошкільного віку із порушеннями пізнавальної діяльності мають значний вплив на їх навчання, соціалізацію та загальний розвиток. Труднощі з пізнавальною активністю, емоційною регуляцією, соціальною адаптацією, порушення мовлення, уваги, моторної координації потребують особливого методичного підходу в корекційно-розвитковій роботі. Успішна корекційна діяльність має враховувати індивідуальні потреби кожної дитини, включаючи адаптовані методи навчання, ігрові форми роботи та емоційну підтримку. Тільки комплексний і чуйний підхід до таких дітей дозволяє створити умови для їхнього гармонійного розвитку, сприяючи не лише покращенню їхніх

знань і навичок, а й поліпшенню соціальних та емоційних аспектів їхнього життя.

3. Розкрито чинники використання інтерактивних ігрових методик в корекційно-розвитковій роботі з дітьми дошкільного віку із порушеннями пізнавальної діяльності. Серед них – індивідуальні особливості психічного розвитку дитини, тип і ступінь ППД, рівень сформованості ігрової діяльності та мотиваційної готовності до навчання через гру. Важливими є здатність дитини до взаємодії з однолітками й дорослими, наявність відповідного матеріально-технічного забезпечення, високий рівень професійної підготовки педагогів, сприятливе психолого-педагогічне середовище та активна участь батьків у корекційному процесі. Окрему роль відіграє сформованість базових навичок самообслуговування та саморегуляції, адже саме вони забезпечують можливість повноцінної участі дитини в інтерактивній грі. Комплексний підхід до врахування зазначених чинників дозволяє максимально адаптувати корекційні методики до потреб кожної дитини із ППД, сприяючи її розвитку.

4. Охарактеризовано організаційно-педагогічні аспекти використання інтерактивних ігрових методик в корекційно-розвитковій роботі з дітьми із порушеннями пізнавальної діяльності, які включають індивідуалізацію навчання, що враховує специфіку рівня розвитку кожної дитини й дозволяє підібрати ефективні методики та темпи засвоєння матеріалу; структурування корекційного процесу, яке допомагає здійснювати поступове введення нових вправ і методик, що забезпечує доступність і зрозумілість для дітей; різноманіття форм організації діяльності, включаючи індивідуальні та колективні форми роботи, що дає можливість дітям проявляти себе в різних ситуаціях і розвивати соціальні навички через інтерактивні ігри; створення стимулюючого середовища, яке мотивує дітей до участі в ігрових заняттях; інтеграція різних методик і технологій, таких як арттерапія, інтерактивні ігри та мультимедійні засоби, дозволяє комплексно працювати з різними аспектами пізнавального розвитку дітей із ППД.

5. Розроблено методичний інструментарій інтерактивних ігрових технологій в корекційно-розвитковій роботі з дітьми дошкільного віку із порушеннями пізнавальної діяльності. Доведено, що використання інтерактивних ігор дозволяє створювати сприятливе середовище для розвитку пізнавальних, мовленнєвих, соціальних та емоційних навичок дітей, а також сприяє покращенню їх моторних та когнітивних функцій. Ігри, орієнтовані на різні аспекти розвитку, допомагають дітям із ППД освоювати нові вміння через активну участь та взаємодію з іншими дітьми та педагогами. Сюжетно-рольові, музично-рухові, сенсомоторні інтерактивні, розвивальні, мовленнєво-комунікативні, терапевтичні, соціально-комунікативні та мультимедійні інтерактивні ігри дають можливості для індивідуальної та групової роботи, що дозволяє працювати над корекцією та подоланням конкретних труднощів. Важливою перевагою ігрових інтерактивних технологій є їх здатність залучати дитину до активної взаємодії, що, в свою чергу, покращує її соціалізацію та адаптацію в колективі. Застосування інтерактивних ігор в корекційно-розвитковій роботі дає змогу не лише коригувати психоемоційний стан дитини із ППД, а й сприяти розвитку її самовираження та творчих здібностей. За допомогою ігор діти можуть виражати свої емоції, працювати над вирішенням конфліктів, навчатися співпрацювати в групі, що є важливим етапом їхнього соціального розвитку.

6. Експериментально доведено ефективність використання інтерактивних ігрових методик в корекційно-розвитковій роботі з дітьми дошкільного віку із порушеннями пізнавальної діяльності. Для дослідження ефективності використання інтерактивних ігрових методик в корекційно-розвитковій роботі з дітьми із ППД використовували діагностичні методики, спрямовані на вивчення їх загального пізнавального розвитку й стану сформованості когнітивних і психічних процесів. Під час першого діагностичного зрізу високий рівень пізнавального розвитку у жодного з дітей дошкільного віку із ППД не зафіксовано. Водночас, 40% дітей показали середній рівень, а 60% – низький. Після проведення другого діагностичного

зрізу 70% дітей показали середній рівень пізнавального розвитку, лише 30% – низький. Тому використання інтерактивних ігрових методик у корекційно-розвитковій роботі з дітьми із ППД виявилось ефективним. Зокрема, діти демонстрували чіткіше розуміння завдань і виконували їх з мінімальною допомогою. Вони справлялися з ігровими інтерактивними завданнями на вищому рівні, проявляючи більшу активність, здатність до зосередження та логічне мислення. При цьому діти із ППД проявляли активність і бажання працювати, хоча іноді було важко дотримуватися правил гри. Завдяки ігровим інтерактивним методикам, діти стали більш активними в процесі пізнавальної діяльності. Використання ігор як основного інструменту навчання дозволило індивідуалізувати підхід до кожної дитини, враховувати її індивідуальні потреби та можливості, що, в свою чергу, підвищило ефективність корекційно-розвиткової роботи. Все це свідчить про позитивні зміни в пізнавальній та емоційно-соціальній сферах дітей із ППД.

Перспективами подальшого дослідження можна визначити підготовку фахівців спеціальної освіти до використання інтерактивних ігрових методик в корекційно-розвитковій роботі з дітьми дошкільного віку із порушеннями пізнавальної діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андрасян А. Л. Музично-дидактичні ігри як засіб активізації пізнавальної діяльності дітей дошкільного віку : дис. ... канд. пед. наук. Одеса, 2014. 226 с.
2. Андрєєва Н. Елементи інтерактивної методики на заняттях у ДНЗ. *Дошкільне виховання*. 2017. №4. С. 21-24.
3. Артемова Л.В. Моральне виховання дошкільників. Київ : Основи, 2004. 116 с.
4. Бордовська Н. В. Сучасні освітні технології : навч. посіб. Черкаси: Брама, 2011. 232 с.
5. Брежнєва О. Формування пізнавальної активності у дошкільнят. *Дошкільне виховання*. 2018. № 2. С. 12-15.
6. Бурова А. Організація ігрової діяльності в дошкільному навчальному закладі. *Дошкільне виховання*. 2017. № 10. С. 8-13.
7. Войлок Є.Ф., Андрухович Ю.В., Л.Ю. Ковальова. Сенсорне виховання дітей з інтелектуальною недостатністю: навч. посіб. Одеса: КАРО, 2005. 304 с.
8. Войтко В. В. Психолого-педагогічний супровід дітей з порушеннями пізнавальної діяльності : методичні рекомендації. Кропивницький : КОШПО ім. В. Сухомлинського, 2017. 48 с.
9. Волинець Ю. О., Лисиця А. Розвиток пізнавальної активності дітей старшого дошкільного віку в процесі експериментальної діяльності. *Тенденції та перспективи розвитку науки і освіти в умовах глобалізації*. 2012. Вип. 46. С. 284-287.
10. Гаврилов О. В. Особливі діти в закладі і соціальному середовищі : навчальний посібник. Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2009. 308 с.
11. Гаврилов О. В., Глоба О. П., Липа В. О. Прикладна корекційна психологія : навч. посіб. Кам'янець-Подільський : Друк-Сервіс, 2014. 591 с.

- 12.Гаврилюк М.В. Розвивати творчу самостійність і пізнавальний інтерес дітей засобами інтерактивного навчання. *Дошкільне виховання*. 2014. №7. С. 30-36.
- 13.Гавриш Н. Інтегровані заняття у дитячому садку. Київ: Редакції газет з дошкільної та початкової освіти, 2013. 128 с.
- 14.Газіна І.О. Розвиток логічного мислення у дітей дошкільного віку. Київ: Абетка, 2010. 126 с.
- 15.Гевадзяк Н. Корекція пізнавальної діяльності дітей із ППД : заняття з елементами тренінгу. *Педагог. Шкільний світ*. 2010. №11. С. 3-14.
- 16.Дегтяренко Т. М. Корекційно-реабілітаційна робота в спеціальних дошкільних закладах для дітей з особливими потребами : навчальний посібник. Суми : Університетська книга, 2008. 302 с.
- 17.Дибіна О. В. Педагогічна діагностика компетентностей дошкільнят: для роботи з дітьми 5-7 років: посібник. Київ, 2008. 273 с.
- 18.Діти із порушеннями пізнавальної діяльності та їх навчання : навч. посіб. Т. Д. Ілляшенко, Н. А. Бастун, Т. В. Сак та ін. Київ : ІЗМН, 2007. 128 с.
- 19.Дуткевич Т. В. Дошкільна психологія: навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2007. 391 с.
- 20.Єрмолова В. М., Іванова Л. І., Дерев'янка В. В. Навчаємо граючись : метод. посіб. Київ: Література, 2012. 208 с.
- 21.Ігри для дітей дошкільного та молодшого шкільного віку : посібник / за ред. С.М. Лупінович. Київ: Актуальна освіта, 2009. 286 с.
- 22.Ілляшенко Т. Порушення пізнавальної діяльності у дітей : причини виникнення та корекція. *Кроки до компетентності та інтеграції в суспільство* / ред. кол. Н. Софій та ін. Київ : Контекст, 2010. 336 с.
- 23.Інтерактивні технології навчання : теорія, досвід: метод. посіб. / авт.-уклад.: О. Пометун, Л. Пироженко. Київ: А.П.Н., 2002. 136 с.
- 24.Калита Ю. Для розвитку пізнавальної сфери. *Дошкільне виховання*. 2015. № 10. С. 29-32.

- 25.Калитка О. Д. Особливості гри в старшому дошкільному віці. *Дошкільне виховання*. 2017. №9. С. 11-12.
- 26.Карасьова К.В., Піроженко Т.О. Світ дитячої гри. Київ : Шкільний світ, 2010. 128 с.
- 27.Кириченко О. Як підвищити розумову працездатність дошкільнят. *Дошкільне виховання*. 2012. № 8. С. 24-25.
- 28.Класифікація психічних і поведінкових розладів: клінічний опис і вказівки по діагностиці. Київ: Сфера, 2005. 308 с.
- 29.Компанець Н.М., Коваль-Бардаш Л.В. Включення дітей з особливими потребами у соціальне середовище: особливості формування комунікації та подолання поведінкових розладів: навч.-метод. посіб. Київ : Інститут спеціальної педагогіки і психології ім. М. Ярмаченка, 2020. 144 с.
- 30.Коновалова Н. Л. Профілактика порушень в розвитку особистості дошкільників. Київ : Освіта, 2010. 232 с.
- 31.Корекційна педагогіка : навчально-методичний комплекс / за ред. Т. В. Вареної. Дніпропетровськ : ДНУ, 2007. 112 с.
- 32.Корекційна психопедагогіка. Олігофренопедагогіка: підручник / за ред. В. Синьова. Київ : НПУ, 2009. Ч. 2 : Навчання і виховання дітей. 224 с.
- 33.Корекційно-розвивальні технології навчання дітей з комплексними порушеннями розвитку : навч.-метод. посіб. / О.В. Чеботарьова, Г.О. Блеч, І.В. Гладченко та ін. Київ: ІСПП, 2020. 147 с.
- 34.Крамаренко С.Г. Інтерактивні техніки навчання як засіб розвитку творчого потенціалу дошкільників. *ДНЗ*. 2012. №5-6. С. 7-10.
- 35.Ладивір С. Пізнавальний розвиток: пошук ефективних шляхів. *Дошкільне виховання*. 2002. № 10. С. 4-6.
- 36.Ладивір С. Супровід розвитку дитини на засадах гуманного підходу. *Практичний психолог : дитячий садок*. 2013. № 8. С. 17-22.
- 37.Лебедева С. Розвиток пізнавальної діяльності дошкільників. *Педагогіка і психологія*. 2010. № 5. С. 20-23.

- 38.Луценко І. Психолого-педагогічний супровід дитини з особливими потребами. *Педагог. Шкільний світ*. 2015. №40. С. 19-27.
- 39.Лучук В. Активізація пізнавальної діяльності. *Розкажіть онуку*. 2009. №17-18. С. 26-29.
- 40.Ляпунова В. А. Підготовка вихователів до формування толерантності у дітей дошкільного віку : монографія. Мелітополь : Вид-во МДПУ ім. Б. Хмельницького, 2016. 364 с.
- 41.Маценко Т. М., Веткова Н. О., Мельникова А. Г., Завірюха Т. С. Іготека вихователя ДНЗ. Система розвивальних ігор для дітей 5-6-ти років. Старша група. Харків: Ранок, 2011. 144 с.
- 42.Мартинчук О. В. Основи корекційної педагогіки: навч.-метод. посіб. Київ: Київський ун-т імені Бориса Грінченка, 2010. 288 с.
- 43.Марусинець М. Розвиток пізнавальної активності: психологічні умови та дидактичні засоби. *Дошкільне виховання*. 2009. №11. С. 7-9.
- 44.Медведєва Т. Розвиток пізнавальної діяльності дітей дошкільного віку. Одеса : Моноліт, 2007. 80 с.
- 45.Методи вивчення психічного розвитку дитини-дошкільника: метод. посіб. / С.Є Кулачківська (наук. ред.), Т.О. Піроженко, Л.Г. Подоляк та ін. Київ: Світич, 2013. 40 с.
- 46.Медведєва С., Михайлова І. Система роботи зі старшими дошкільниками за творами В. Сухомлинського. *Палітра педагога*. 2017. № 3. С. 6-12.
- 47.Миронова С. П., Гаврилов О. В., Матвєєва М. П. Основи корекційної педагогіки: навч.-метод. посіб. Кам'янець-Подільський: КПНУ ім. Івана Огієнка, 2010. 264 с.
- 48.Мухацька Б. Стимулювання пізнавальної активності дітей у дитячому садку: автореф. дис. ... д-ра пед. наук. Київ, 2011. 41 с.
- 49.Нагорна О. Б. Особливості корекційно-виховної роботи з дітьми з особливими освітніми потребами : навч.-метод. посіб. Рівне, 2016. 141 с.

50. Невгамовні чомучки. Психологічні особливості дітей дошкільного віку. 4-5 роки життя / авт.-уклад. О. С. Нурєєва. Харків: Основа, 2008. 253 с.
51. Нісімчук А. С., Падалка О. С., Шпак О. Т. Сучасні педагогічні технології : навчальний посібник. Київ: Просвіта, 2010. 368 с.
52. Павелків Р. В., Цигипало О. П. Психодіагностичний інструментарій в умовах дошкільного закладу : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2013. 296 с.
53. Павелків Р. В., Цигипало О. П. Дитяча психологія: навч. посіб. Київ: Академвидав, 2008. 432 с.
54. Піроженко Т. О., Ладивір С. О. Розвивальні ігри та вправи для дітей третього-четвертого років життя. Тернопіль : Мандрівець, 2014. 64 с.
55. Пістун Р. Інтерактивні технології навчання в сучасній школі. Київ: Освіта, 2005. 202 с.
56. Поніманська Т. І. Дошкільна педагогіка: навч. посіб. Київ: Академвидав, 2004. 456 с.
57. Практикум з психології розумово відсталості дитини : посібник / уклад. А. Д. Виноградова. Київ : Слово, 2003. 188 с.
58. Прохоренко Л. І., Бабяк О. О., Недозим І. В. Бар'єри в навчанні та участі дітей із когнітивними порушеннями : особливості розвитку дітей із ППД, РАС, ГРДУ: методичний вісник. Чернівці: Букрек, 2018. 32 с.
59. Психологічна діагностика : навчальний посібник / за ред. С. Максименка. Київ : Психологія, 2007. 304 с.
60. Психологія дитинства / за ред. С. Максименка. Київ : Психологія, 2010. 368 с.
61. Психолого-педагогічний супровід дітей з порушеннями опорно-рухового апарату та порушеннями пізнавальної діяльності / за ред. Л. С. Вавіної. Київ : АТОПОЛ, 2011. 180 с.
62. Психологу для роботи : діагностичні методики: збірник / [уклад. : М. В. Лемак, В. Ю. Петрище]. Ужгород : Вид. О. Гаркуші, 2011. 616 с.

- 63.Розвиток пізнавальних здібностей в процесі дошкільного виховання / за ред. С. Д. Максименка. Київ : Психологія, 2008. 96 с.
- 64.Розумне виховання сучасних дошкільнят : метод. посіб. / Н. В. Гавриш, О. Г. Брежнєва., І. Р. Кіндрат. Київ: Слово, 2015. 176 с.
- 65.Сак Т.В. Психолого-педагогічні основи управління учбовою діяльністю учнів із порушеннями пізнавальної діяльності у школі інтенсивної педагогічної корекції. Київ : Актуальна освіта, 2005. 246 с.
- 66.Синьов В. М., Матвеєва М. П., Хохліна О. П. Психологія розумово відсталої дитини : підручник. Київ : Знання, 2008. 350 с.
- 67.Смелянська Н. Міні-уроки для «Чомусиків» (для розвитку допитливості, інтересу старших дошкільників). *Дошкільне виховання*. 2012. №9. С. 7-9.
- 68.Спеціальна педагогіка : понятійно-термінологічний словник / за ред. В.І. Бондаря. Луганськ : Альма-матер, 2003. 436 с.
- 69.Спеціальна педагогіка: навч. посіб. / О.В. Мартинчук, І.М. Маруненко, К.В. Луцько та ін. Київ : Ун-т імені Бориса Грінченка, 2017. 364 с.
- 70.Суржанська В. Творчі завдання як засіб формування пізнавальної активності старших дошкільників: дис. ... канд. пед. наук. Київ, 2019. 219 с.
- 71.Тарасюк С. О. Формування соціально-комунікативної активності дітей із порушеннями пізнавальної діяльності в процесі корекційного навчання : автореф. дис. ... канд. психол. наук. Київ, 1999. 20 с.
- 72.Терлецька Л.П. Пізнавальний інтерес як вирішальний чинник діяльнісної активізації особистості. *Наукові записки Національного педагогічного університету ім. М.П. Драгоманова. Серія: Педагогічні та історичні науки*. 2013. Вип. 111. С.172-178.
- 73.Ткачук Т. А. Розвиток пізнавальної активності дітей дошкільного віку у спілкуванні з вихователем: дис. ... канд. психол. наук. Київ, 2020. 223 с.
- 74.Тристапшон Т. Г. Дидактичні та сюжетно-рольові ігри. 5-6 роки життя. Харків: Основа, 2007. 128 с.

75. Ужченко І. Ю. Психологія дітей із порушеннями пізнавальної діяльності : навч.-метод. посіб. Луганськ : ЛНУ ім. Тараса Шевченка, 2011. 125 с.
76. Формуємо у старших дошкільників цілісне світобачення : навчально-методичний посібник / Кононко О. Л., Луценко В. О., Нечай С. П. та ін. Київ: Імекс-ЛТД», 2014. 260 с.
77. Шевцов А.Г. Основи корекційної діяльності : монографія. Київ : Леся, 2009. 483 с.
78. Я зростаю допитливим : старший дошкільний вік. Сфера «Природа» / упоряд. В. Л. Сухар. Харків: Ранок, 2011. 192 с.
79. Яценко А. В. Джерельце творчості. ТРВЗ. Харків: Ранок, 2011. 176 с.

ДОДАТКИ

Додаток А

Інтерактивні ігрові методики в корекційно-розвитковій роботі
з дітьми дошкільного віку із порушеннями пізнавальної діяльності

	Назва	Зміст методу
	Мікрофон	Діти разом з педагогом утворюють коло та, передаючи одне одному імітований або іграшковий мікрофон, висловлюють свої думки на задану тему – запропоновані до розгляду питання чи проблеми. Висловлювання не обговорюються.
	Дебати	Діти разом з педагогом утворюють коло та, передаючи один одному імітований або іграшковий мікрофон, висловлюють свої думки на задану тему, запропоновані до обговорення питання чи проблеми. Висловлювання обговорюються: діти ставлять одне одному запитання, відповідають на них, шукаючи спосіб розв’язання проблеми.
	Удвох	Діти утворюють робочі пари та виконують запропоноване завдання.
	Ланцюжок	Діти утворюють робочі пари, обговорюють завдання та вносять свої пропозиції в імітований ланцюжок скажімо, у таблицю, де представлений хід казки у малюнках або умовних позначках, або самі утворюють «ланцюжок дій», «потяг» тощо.
	Снігова куля	Діти об’єднуються у малі групи і обговорюють проблемне питання, ситуацію або вирішують спільне завдання, домовившись про чітку послідовність дій кожного члена групи.
	Синтез думок	Діти об’єднуються у малі групи, виконують певне завдання, наприклад малюнок на аркуші паперу, та передають його в іншу групу, учасники якої доопрацьовують виконане завдання.
	Коло ідей	Кожний учасник або кожна група виконує однакове завдання обдумує певне питання, а потім вносить свої пропозиції, ідеї тощо.
	Загальний проєкт	Діти об’єднуються у кілька груп. Групи отримують різні завдання, кожне з яких спрямоване на розв’язання певного аспекту однієї проблеми. А потім кожна група представляє свій варіант розв’язання цієї проблеми.
	Асоціативна квітка	Діти об’єднуються у кілька груп. На дошці закріплюють «середину» квітки з зображенням певного

		поняття. Кожна група добирає слова-асоціації, картинки-асоціації до цього поняття.
0	Дерево рішень	Метод роботи, який містить декілька етапів: 1. Обирання проблеми, що не має однозначного розв'язання. Наприклад. «Що потрібно дереву для щастя?»; Розглядання схеми, у якій прямокутник – це «стовбур» (який позначає цю проблему), прямі лінії – «гілки» (шляхи її розв'язання), а кружечки – «листочки» (рішення проблеми). Розв'язання проблеми: діти підгрупами домовляються, обговорюють і малюють, наприклад, метелика, пташку тощо, розміщуючи їх на «дереві рішень» та пояснюють свій вибір.
1	Метод багатока-нальної діяльності	Метод роботи з дітьми, в ході якого обов'язково задіюють різні аналізатори: зір. слух, дотик, смак. нюх. Наприклад, при розгляданні картини доцільно використовувати послідовність: 1) виокремлення об'єктів, зображених на картині; 2) уявлення об'єктів через сприймання різними аналізаторами. Після розглядання всіх об'єктів, зображених на картині, велю поставити дітям творчі завдання: «прослухати» звуки картини через «навушники»; вести віртуальні діалоги від імені зображених персонажів; відчути «аромат» квітів, зображених на картині: «вийти за межі зображеного»; уявно торкнутися картини, визначити, яка її поверхня (тепла, холодна), яка погода (вітряна, дощова. сонячна, спекотна. морозна) тощо. Наприклад, при розгляді картини «Прогулянка в лісі» варто поставити наступні запитання: Як ви думаєте, про що говорять дівчатка? Торкніться до кори дерев, яка вона? Послухайте звуки, як шелестить листя, стрекоче сорока і т.д.
3	Вікторина	Метод – пізнавальна гра, яка складається із мовленнєвих завдань та відповідей на теми з різних галузей знань. Вона розширює пізнавальний та мовленнєвий розвиток дітей. Запитання відбираються з урахуванням віку, програмових вимог та рівня знань дітей.
4	Бесіда-діалог	Метод, спрямований на співучасть дітей з тим, хто виступає. У ході заняття з подачі знань, закріплення матеріалу вихователь ставить супроводжуючі запитання до

		дітей, з метою перевірки розуміння ними поданої інформації.
5	Моделювання проблемних ситуацій	Метод взаємодії дорослого і дітей для вирішення поставленої проблеми. Ситуація моделюється педагогом спеціально.
6	«Що? Де? Коли?»	Активний метод, в ході використання якого переважає співпраця, творче вирішення проблем, взаємний обмін думками, власними знаннями і вміннями тощо.
7	«За і проти»	Метод роботи з дітьми, в ході якого дітям пропонується розв'язати проблему з двох сторін: за і проти. Наприклад, ставиться завдання розповісти, чому подобається зима (аргумент «за») і чому не подобається зима (аргумент «проти»).
8	Передбачення	Метод роботи з дітьми, в ході якого пропонується «передбачити» можливі варіанти вирішення проблеми. Наприклад, запропонувати дітям назвати всі осінні місяці, розповісти про те, що вони очікують від кожного місяця. Пізніше уявити себе на місці одного з місяців та розповісти про свої передбачення: «Я – перший місяць осені – вересень. Я дуже теплий місяць. Мене люблять усі діти, тому що починають ходити в школу...». Наступна дитина продовжує розповідати про цей самий місяць (робота в парах).
9	Показуха	Метод роботи, в ході якого пропонується дітям поділитися на команди, кожна з яких задумує слово і, використовуючи невербальні засоби, представляє це слово іншій команді, яка має його відгадати.
0	«А що було б, коли б...?»	Метод роботи, в ході якого пропонується дітям помірковувати і висловити свої припущення, наприклад: «А що було б, коли б зникли всі дерева на Землі?», «А що було б, коли б хижі тварини у казках стали вегетаріанцями?» тощо.
1	Уявна картина	Метод роботи, в ході якого пропонується дітям стати в коло і кожній дитині по черзі описувати уявну картину (першій дитині дають чистий аркуш паперу з нібито намальованою картиною, потім вона передає аркуш з уявною картиною іншому учаснику гри і той продовжує уявний опис).
2	«Що можна робити..?»	Метод роботи, в ході якого діти вчаться усвідомлювати полі- функціональні властивості предметів. Наприклад: «Уявіть, як ще можна використати олівець? (як указку, диригентську паличку, термометр, жезл тощо).

3	Пере- втілення	Метод роботи, в ході якого пропонується дітям поділитися на команди і уявити себе на місці якогось предмета (книжки, ручки, стола, ляльки тощо) та презентувати себе з точки зору обраної ролі.
4	Казка навпаки	Метод роботи, в ході якого пропонується дітям поділитися на дві команди і скласти свою казку по-іншому, замінюючи поняття на протилежні. Кожна команда отримує завдання: складає свою казку і відгадує казку іншої команди. Приклад: «Жили собі дід та баба. І була у них собака Жучка. І принесла вона кісточку, не просту, а цукрову. Баба варила її, варила та не зварила. Дід варив, варив, та не зварив. Кицька стрибнула, казанок перевернула, кісточку забрала і понесла. Дід сміється, баба сміється, і Жучка весело гавкає: «Принесу я вам ще кісточку, але не цукрову, а просту, щоб швидко зварилася».
5	Колаж	Метод роботи, в ході якого пропонується дітям поділитися на дві команди і домалювати на аркуші паперу свою картину (наприклад, фігуру неправильної форми) всіма підручними матеріалами і розповісти про неї 2-3 реченнями.
6	Реклама	Метод роботи, в ході якого дітям пропонується поділитися на дві команди, кожна з яких обирає будь-який предмет і намагається назвати всі його позитивні якості та функції, що допоможуть привернути до нього увагу інших.

Додаток Б

Діагностичний інструментарій для вивчення пізнавального розвитку дітей дошкільного віку із порушеннями пізнавальної діяльності

Бесіда для вивчення загального пізнавального розвитку дитини

Мета: визначити стан сформованості розуміння мовлення та жестів дитини, а також стан сформованості здібності користуватись ними.

Серія А. Дослідження стану сформованості вербального мовлення.

Виявляється реакція дитини на звернене до неї мовлення, наявність її мовлення та розуміння нею власного мовлення, використання нею фраз, слів (повних, лепетних слів, лепету) та звуків.

Серія Б. Дослідження стану сформованості розуміння жестового мовлення. Фіксується розуміння «природних жестів» (що використовуються в побуті, простих жестів), сформованість вміння виражати за допомогою жестів власних бажань, емоцій, відповідність жестів, які застосовує дитина, її потребам, а також типи жестів (різноманітні чи однотипні). Фіксується стан сформованості дитиною вказівного жесту.

Дитині задається ігрова ситуація, за якою здійснюється спостереження.

Оцінка:

1. Реакція дитини на вербальне мовлення дослідника:

2 бали – розуміння зверненого мовлення, самостійне використання слів та фраз, наявність спонтанного мовлення та самостійного мовлення (слів та фраз);

1 бал – розуміння зверненого мовлення, наявність фразового мовлення, ситуативне використання самостійного мовлення;

0 балів – обмежене розуміння зверненого мовлення, відсутність самостійного використання слів та фраз, відсутність причиново-наслідкових зв'язків у мовленні, відсутність самостійного мовлення.

2. Наявність і розуміння власного мовлення:

2 бали – самостійне використання слів та фраз, використання власного мовлення адекватно ситуації;

1 бал – наявність окремих слів, фраз та жестів, а також використання їх адекватно ситуації;

0 балів – використання окремих слів, звуків та жестів без причинно-наслідкових зв'язків, відсутність окремих слів та жестів.

Стимульний матеріал: книжки або малюнки, які мають великі, чіткі, яскраві ілюстрації. Картинки повинні бути двох видів: предметні, де зображуються тварини або іграшки; сюжетні.

За результатами цієї методики визначається стан сформованості розуміння усного (вербального) мовлення та жестів дитини дошкільного віку, а також стан сформованості здібності користуватись ними.

Серія А. Ситуація ігрова 1. Перевірка рівня розуміння дитиною усного (вербального) мовлення.

Спеціаліст (дослідник) пропонує дитині ту чи іншу книгу (залежно від того, який рівень усного мовлення демонструє дитина в процесі знайомства, гри). Наприклад, якщо в процесі бесіди дитина демонструє розуміння лише назв окремих іграшок, спеціаліст показує їй книжку з зображенням тварин і каже: «Де собачка?» (або «ав-ав»), «Де ведмедик?» і т.п. Дитина повинна показати даних тварин на відповідних картинках. Закривши книгу, спеціаліст запитує: «Мама де?», «А Таня?» (Ім'я дитини), «Тато де?». Якщо дитина справляється з цими завданнями, можна попросити її показати у ведмедика (або собаки) очі, ніс, вуха; показати те ж саме у себе і т.п.

Ігрова ситуація 2. Перевірка розуміння дитиною елементарних доручень. Спеціаліст дає дитині доручення типу: «Дай мені (мамі)», «Поклади», «Іди», «Встань», «Сядь», «Іди до вікна» (до столу, до дверей), «Відкрий книгу» (двері), «Закрий очі» і т.д.

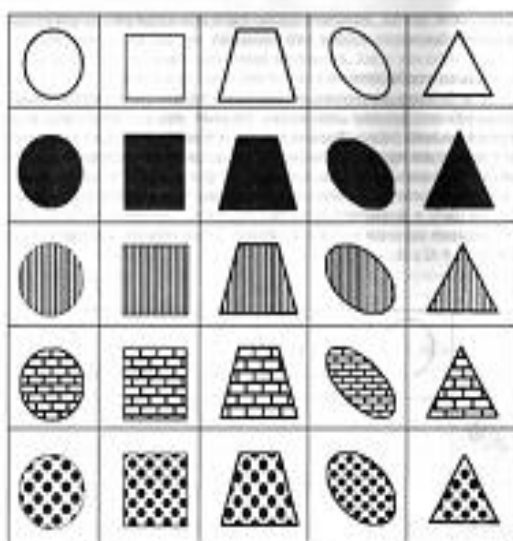
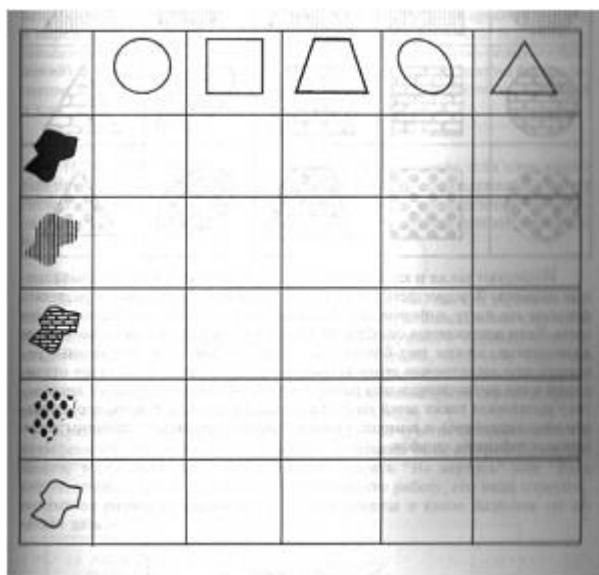
Ігрова ситуація 3. Дослідження стану сформованості фразового мовлення. У дітей, що мають фразову мову, потрібно перевірити розуміння питань, прийменників, розуміння причинно-наслідкових зв'язків (перевіряється за допомогою картинок або розкладених заздалегідь предметів). З цією метою дитині дають доручення і ставлять питання: «Покажи м'яч на стільці», «Покажи ведмедика під деревом», «Де сидить хлопчик?», «Якого кольору куля?», «Скільки тут грибів?», «Чому діти вдягли шуби?», «Навіщо дівчинка взяла скакалки?», «Куди пішли діти?» і т. п.

Ігрова ситуація 4. Перевірка рівня самостійного вживання слів і фраз. Спеціаліст використовує ті ж книги та картинки. Якщо дитина не виявляє ініціативи сама, тобто не починає говорити, спеціаліст спонукає її називати зображені на картинках предмети. Спеціаліст вказує на предмети і ставить запитання: «Що це?», «Хто це?», «Що він (вона) робить?», «Хлопчик впав, сидить, спить?».

Серія Б. Перевірка рівня розуміння природних жестів і користування ними.

Здійснюється в процесі спостереження за дитиною протягом всього обстеження, спеціального обстеження для цієї мети не організовується. Спеціаліст спостерігає за тим, як дитина розуміє природні жести, з якими до нього звертаються (якщо дитина не володіє усною мовою або не розуміє звернене мовлення в ситуаціях серії А).

Стимульний матеріал тесту Когана

Методика діагностики стану сформованості здатності до просторового орієнтування «Кубики Кооса»

Створена в 1923 р. психологом Коосом методика отримала всесвітнє визнання і поширення. Вона спрямована на виявлення конструктивного праксису, здатності до просторового орієнтування, аналізу фігури (за схемою) та її подальшого синтезу (з кубиків). 16 кубиків Кооса мають однаково розмальовані сторони: синю, червону, жовту, білу, біло-червону і жовто-синю. У комплекті є 18 схем з поступово зростаючою складністю. Схеми можуть бути складені з чотирьох, дев'яти або всіх шістнадцяти кубиків. Методика може бути використана для дослідження дітей різного віку залежно від мети дослідження. Вона може бути модифікована в «навчальний експеримент», а також використана як матеріал при дослідженні рівня домагань.

Дитині дають кубики і будь-яку зі схем. Потім просять скласти з кубиків зображену на схемі фігуру. Доцільно починати з пред'явлення більш легких схем. Можна проводити діагностичне «навчання», користуючись певною

схемою і системою дозованих підказок до неї. Можна широко користуватися повторенням завдань, окремих схем: при «навчанні» пред'являється аналогічна схема для самостійного виконання. Хорошим прийомом вбачається повторне виконання тієї ж схеми без зразка, тільки по зоровому уявленню.

Як правило, пред'явлення цього завдання майже у всіх дітей викликає особливе ставлення, зацікавленість, що дає можливість виявляти їх реакції на успіх і неуспіх, і дозволяє використовувати методику в якості матеріалу при дослідженні рівня домагань.

Оцінювання: 2 бали – за виконання з першої спроби, 1 бал – за виконання з другої спроби. Діагностика припиняється, якщо дитина не впоралась із завданням навіть з другої спроби. Оцінки та ліміти часу.

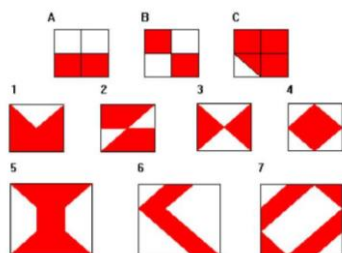
Завд	Бали				
	7	6	5	4	2
A.					4
B.					4
C.					4
1.	1	1	1	21	
2.	1	1	1	21	
3.	1	1	2	26	
4.	1	1	1	21	
5.	1	3	4	66	
6.	1	5	6	81	
7.	1	5	6	91	

ПРОТОКОЛ

методики діагностики стану сформованості здатності
до просторового орієнтування «Кубики Кооса»

ПІБ	Вік
Діагноз	
Стать	Тривалість
	Дата

Стимульний матеріал методики діагностики стану сформованості
здатності до просторового орієнтування «Кубики Кооса»

Інструкція. Орнамент А. Поясніть і покажіть дитині як розфарбовані кубики (всі кубики розфарбовані однаково, різні сторони кубиків розфарбовані по-різному). Візьміть в руку чотири кубика і скажіть: «Я складу

їх разом і у мене вийде узор, дивись, що я роблю». Повільно розкладіть чотири кубика так, як показано на карточці. Потім дайте дитині чотири інших кубика і скажіть: «Зроби так само». Якщо дитина не впоралась із завданням, зверніться до неї: «Подивись знову, як я це роблю». Виконайте повторну демонстрацію, використовуючи кубики дитини. Потім кубики дитини перемішайте, залишивши свій варіант узору. Запропонуйте дитині ще раз спробувати.

Орнамент В. Перед початком роботи переверніть усі кубики. Потім за ширмою (її функцію може виконувати розкрита папка) складіть узор В і покажіть модель дитині. Скажіть: «А тепер зроби так, як тут. Зроби сам». Якщо дитина при першій спробі не впоралась з узором В, переверніть її кубики і скажіть: «Подивись, як я зроблю це». Залиште модель узору В і продублюйте її кубиками дитини. Після демонстрації поверніть кубики дитини у вихідне положення і скажіть: «Спробуй сам».

Орнамент С. Якщо дитина з першої або з другої спроби впоралась із орнаментом В, приберіть кубики, які слугували взірцем, а на їх місце покладіть карточку із зображенням орнаменту С. Скажіть дитині: «Склади кубики так, як намальовано на карточці. Спочатку подивись, як це зроблю я». Складіть повільно орнамент і по закінченню скажіть: «Бачиш, верх кубиків виглядає так само, як на карточці». Поверніть кубики, які використовувались, у вихідне положення і скажіть: «А тепер подивись на карточку і сам зроби узор». Якщо дитина не впоралась із завданням, поверніть кубики у вихідне положення і скажіть: «Подивись як я це роблю». Складіть орнамент знову. Потім поверніть кубики у вихідне положення і скажіть: «Спробуй ще раз. Починай».

Якщо дитина впоралась із орнаментом С (з першої або з другої спроби), продовжуйте тестування, починаючи із завдання № 1 і проводьте його до тих пір, доки не буде дві невдачі поспіль.

№ орна	Бали	Примітки
А		
В		
С		
1		
2		
3		
4		
5		
6		
7		

Методика діагностики уваги «Коректурна проба»

Інструкція: «Зараз ми з тобою пограємо в гру: я покажу тобі картинку, на якій намальовано багато різних знайомих тобі предметів. Коли я скажу слово «починай», ти по рядках цього малюнка почнеш шукати і закреслювати

ті предмети, які я назву. Шукати і закреслювати названі предмети необхідно до тих пір, поки я не скажу слово «стоп». У цей час ти повинен зупинитися і показати мені те зображення предмета, яке ти побачив останнім. Після цього я зазначу на твоєму малюнку місце, де ти зупинився, і знову скажу слово «починай». Після цього ти продовжиш робити те ж саме, тобто шукати і викреслювати з малюнка задані предмети. Так буде кілька разів, поки я не скажу слово «кінець». На цьому виконання завдання завершиться».

У цій методиці дитина працює 2,5 хв., протягом яких п'ять разів поспіль (через кожні 30 секунд) їй говорять слова «стоп» і «починай».

Спеціаліст сам зазначає на малюнку дитини ті місця, де даються відповідні команди.

Обробка і оцінка результатів.

При обробці й оцінці результатів визначається кількість предметів на малюнку, переглянутих дитиною протягом 2,5 хвилин, тобто за весь час виконання завдання, а також окремо за кожен 30 с інтервал. На підставі даних за формулою визначається загальний показник рівня розвиненості у дитини: одночасно двох властивостей уваги – продуктивності і стійкості.

У підсумку кількісної обробки психодіагностичних даних визначаються за наведеною вище формулою шість показників, один – для всього часу роботи над методикою (2,5 хвилини), а решта – для кожного 30-секундного інтервалу. Відповідно, змінна t в методиці набуватиме значення 150 і 30.

За всіма показниками S , отриманими в процесі виконання завдання, будується графік, на основі аналізу якого можна робити висновок про динаміку зміни в часі продуктивності і стійкості уваги дитини. При побудові графіка показники продуктивності і стійкості переводяться (кожен окремо) у бали за десятибальною системою наступним чином:

- 10 балів – показник S у дитини вище, ніж 1,25 бала;
- 8–9 балів – показник S знаходиться в межах від 1,00 до 1,25 бала;
- 6–7 балів – показник S знаходиться в інтервалі від 0,75 до 1,00 бала;
- 4–5 балів – показник S знаходиться в межах від 0,50 до 0,75 бала;
- 2–3 бали – показник S знаходиться в межах від 0,24 до 0,50 бала;
- 0–1 бал – показник S знаходиться в інтервалі від 0,00 до 0,2 бала.

Висновки про рівень розвитку:

- 10 балів – продуктивність уваги дуже висока, стійкість уваги дуже висока;
- 8–9 балів – продуктивність уваги висока, стійкість уваги висока;
- 4–7 балів – продуктивність уваги середня, стійкість уваги середня;
- 2–3 бали – продуктивність уваги низька, стійкість уваги низька;
- 0–1 бал – продуктивність уваги дуже низька, стійкість уваги дуже низька.

ПРОТОКОЛ

методики діагностики уваги «Коректурна проба»

ПІБ Вік

Стать Тривалість Дата

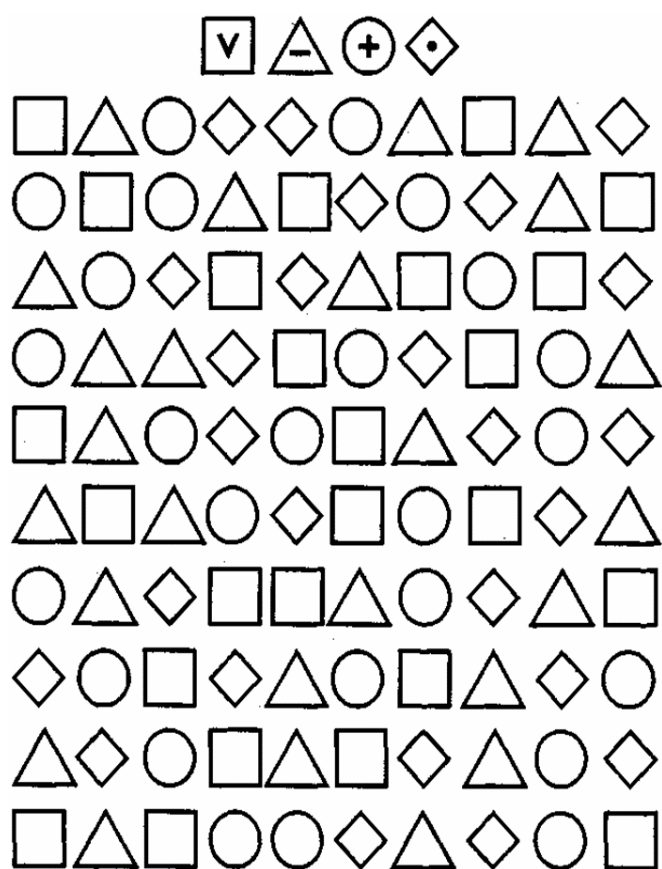
Інструкція: «Зараз ми з тобою пограємо в таку гру: я покажу тобі картинку, на якій намальовано багато різних знайомих тобі предметів. Коли я скажу слово «починай», ти по рядках цього малюнка почнеш шукати і закреслювати ті предмети, які я назву. Шукати і закреслювати названі предмети необхідно до тих пір, доки я не скажу слово «стоп». У цей час ти повинен зупинитися і показати мені те зображення предмета, яке ти побачив останнім. Після цього я зазначу на твоєму малюнку місце, де ти зупинився, і знову скажу слово «починай». Після цього ти продовжиш робити те ж саме, тобто шукати і викреслювати з малюнка задані предмети. Так буде кілька разів, поки я не скажу слово «кінець». На цьому виконання завдання завершиться».

У цій методиці дитина працює 2,5 хвилин, протягом яких п'ять разів поспіль (через кожні 30 секунд) їй говорять слова «стоп» і «починай».

Спеціаліст сам зазначає на малюнку дитини ті місця, де даються відповідні команди.

Фіксуються результати спостереження за дитиною (реакція дитини на завдання, особливості виконання, реакція на допомогу, зауваження і заохочення з боку дорослого, ставлення дитини до результату роботи, здатність самостійно вибрати іграшки і організувати гру, доцільність виконуваних дій з іграшками, стійкість інтересу до ігрової діяльності тощо).

Стимульний матеріал до методики «Коректурна проба»

Додаток В

Використання інтерактивних ігрових методик в корекційно-розвитковій роботі з дітьми дошкільного віку із порушеннями пізнавальної діяльності

Заняття 1 (Вступне)

Мета: створити позитивний настрій в групі, розвивати групову взаємодію, почуття єдності, налаштувати дітей на роботу відповідно до завдань програми, зняти напруження.

1. Організаційний момент.

2. Основні частина.

Вправа «Вітання»

Мета: створити позитивний емоційний настрій у групі.

Діти разом з психологом стають у коло, тримаючись за руки, з посмішкою промовляють: «Вітаю. Бажаю здоров'я та гарного настрою».

Вправа «Нетрадиційне привітання»

Мета: зняти напруження у групі.

Психолог ділить дітей на пари. Вони стають обличчям одне до одного, їм пропонується привітатися ручками, ніжками, колінками, плечима, носиками тощо. Щоразу партнер у парі повинен змінюватися.

Вправа «Цікаво розмовляємо»

Мета: допомогти дітям більше дізнатися про своїх однокласників.

Психолог ділить дітей на пари і пропонує кожній парі поспілкуватися протягом 5 хвилин так, щоб довідатись якомога більше про свого напарника. При потребі психолог допомагає дітям, підказує, які запитання треба ставити. Наприклад: «У тебе є братик чи сестричка, скільки йому (їй) років?», «Чим ти любиш займатися у вільний час?», «Яка твоя улюблена казка?» і т. д. Потім кожна дитина по колу розповідає про свого напарника те, що вона запам'ятала.

Вправа «Що чути?»

Мета: розвиток фантазії.

Психолог пропонує дітям закрити очі і послухати тишу. Через 2-3 хвилини кожна дитина розповідає, що вона почула

3. Підсумок заняття.

Заняття 2

1. Організаційний момент.

2. Основні частина.

Вправа «Складання речень» (за Є.В. Заїкою)

Мета: розвивати наочно-образне та дійове мислення, здібність швидко встановлювати логічні зв'язки між звичайними предметами.

Вибираються навмання три слова, не пов'язані за змістом (наприклад, «озеро», «олівець», «ведмідь»). Необхідно скласти якомога більше речень, включивши всі слова (відмінок можна змінювати). Наприклад: «Ведмідь кинув у озеро олівець», «Хлопчик намалював олівцем ведмедя, що купався в озері».

Вправа «Склади з літер слово»

Мета: розвивати наочно-образне мислення.

Дитині пропонують набір літер, з яких вона має скласти слово.

Вправа «Хто найвищий»

Мета: розвивати дійове мислення.

Жили-були три хлопчики – Микола, Петрик та Іванко. Микола нижчий за Петрика, Петрик нижчий за Іванка. Хто найвищий?

Вправа «Геометричні фігури»

Мета: розвивати наочно-образне та дійове мислення.

Дітям пропонується із сірників скласти різні геометричні фігури:

- 2 трикутники з 5 паличок;
- 2 квадрати з 7 паличок;
- 3 трикутники з 7 паличок.

Вправа «Виділення зайвого слова» (за Є.В. Заїкою)

Мета: розвивати наочно-образне та дійове мислення, здібності до порівняння, формування установки на альтернативність рішення.

Вибираються будь-які 3-5 слів (наприклад, «собака», «помідор», «сонце»). Необхідно знайти одне слово серед заданих, яке відрізняється від інших, об'єднаних якоюсь спільною ознакою («помідор» і «сонце» – круглі, «собака – ні»). Перемагає той, у кого більше варіантів відповідей.

3. Підсумок заняття.

Заняття 3

1. Організаційний момент.

2. Основні частина.

Вправа «Придумай, перелічи»

Мета: розвивати наочно-образне мислення.

Дитині пропонують:

а) придумати слова із заданою літерою:

- ті, що починаються літерою «а»,
- ті, що закінчуються літерою «т»,
- ті, в яких третя літера «с»;

б) перелічити об'єкти заданої ознаки:

- круглої форми,
- червоного кольору тощо;

в) перелічити всі способи використання:

- цегли,
- паперу,
- тарілки тощо.

Вправа «Півень»

Мета: розвивати дійове мислення.

Залетів півень у сусідній двір. Між сусідами виникла суперечка чиє яйце? Що ви думаєте з цього приводу?

Вправа «Пошук аналогів» (за Є.В. Заїкою)

Мета: розвивати наочно-образне та дійове мислення, формувати здібності класифікувати предмети та явища за їх ознаками.

Називається якийсь предмет чи явище (наприклад, «вертоліт»). Необхідно підшукати якомога більше його аналогів, тобто інших предметів, схожих із заданим за різними суттєвими ознаками. Слід також систематизувати ці аналоги за групами відповідно до певної ознаки (наприклад, «птаха», «метелик» - літають: «автобус», «поїзд» - транспортні засоби тощо).

Переможцем стає той, хто назвав найбільшу кількість груп аналогів.

Вправа «В кого волосся темніше?»

Мета: розвиток дійового та логічного мислення.

У Марії волосся світліше, ніж у Софії, і темніше, ніж у Надії. В кого найтемніше волосся?

Вправа «Назви предмет»

Мета: розвиток наочно-образного мислення.

Дітям пропонують картку, на якій зображено багато різних предметів. Вони мають назвати лише предмети, назви яких починаються із заданого звука.

3. Підсумок заняття.

Заняття 4

1. Організаційний момент.

2. Основні частини.

Вправа «Знайди пропущені літери»

Мета: розвивати наочно-образне мислення.

Дітям пропонують три групи слів, у яких пропущені літери. Складність слів зростає від групи до групи:

Г...РА	Д...Р...ВО	Б...Л...ОН
П...ЛЕ	К...М...НЬ	Я...ИН...А

Вправа «Придумати слова»

Мета: розвивати дійове мислення.

Варіант 1. Записати 4-8 слів, кожне з яких починається на «Се...» («Ма...», «Ру...» тощо).

Варіант 2. Записати 4-8 слів, кожне з яких складається з чотирьох літер і починається на «В...» («К...», «Ш...» і т.д.).

Варіант 3. Протягом трьох хвилин записати більше слів із трьох, чотирьох, п'яти тощо літер.

Вправа «Давай подумаємо»

Мета: розвивати наочно-образне та дійове мислення.

1. На столі між ручкою і олівцем лежить лінійка. Чи можна. Не перекладаючи її, зробити так, щоб вона стала крайньою?

2. У хлопчика-мізинчика з казки Шарля Перро було шість братів. Автор казки чомусь не хотів повідомити нам, що у дійсності в цій сім'ї дроворуба у кожного з семи братів було по сім сестер. Скільки ж усього братів і сестер у цій казковій сім'ї?

Вправа «Пошук протилежних предметів» (за Є.В. Заїкою)

Мета: розвивати наочно-образне та дійове мислення, формувати здібності порівнювати предмети між собою, виділяючи спільні і відмінні ознаки.

Називається якийсь предмет (наприклад, «хата»). Необхідно знайти предмети, протилежні за різними ознаками до заданого, і систематизувати їх у групи. Наприклад, «Хлів» (протилежність за розміром і комфортом), «поле» (відкритий і закритий простір) тощо. Перемагають за більшою кількістю груп протилежностей.

Вправа «Про що мова?»

Мета: розвивати наочно-образне та дійове мислення.

Йдуть дві дівчинки. Зупинилися вони біля тину, за яким щось було. Одна питає іншу: «Це чорна?» - «Ні, це червона». – «А чому вона біла?» - «Тому, що ще зелена». Про що вели мову дівчатка?

3. Підсумок заняття.

Заняття 5

1. Організаційний момент.

2. Основні частина.

Вправа «Як звати гномів?»

Мета: розвивати наочно-образне а дійове мислення, вміння встановлювати логічні зв'язки.

Три гномики сиділи в ряд.

Говорить перший: «Я не Гнат».

А другий мовив: «Я не Клим».

«Я, - каже третій, - не Трохим.

Трохим із Климом поруч,

А я від них праворуч».

Задача зовсім не складна.

Вгадайте гномів імена.

Вправа «Добери до прізвищ імена»

Мета: розвивати наочно-образне та дійове мислення.

Василь сказав: «Я не Петренко».

Іван сказав: «Я не Вітренко».

Степан поглянув на Петренка

І каже: «Я не Федоренко».

Тепер задача вам, малята, -

До прізвищ імена дібрати.

Розв'яжіть за допомогою таблиці.

	Петренко	Вітренко	Федоренко
Василь			
Іван			

Степан			
--------	--	--	--

Вправа «Знайди спільну граматичну ознаку»

Мета: розвивати вміння групувати слова за граматичною ознакою.

а) трамвай, машина, автомобіль, дорога, вулиця, світлофор;

б) ножиці, золото, штани, сало, молоко, санчата.

Відповідь: (а) ч.р., ж.р.; б) множ., одн.)

Вправа «Що легше?»

Мета: розвивати логічне мислення.

Маса 5-ти однакових яблук і 3-х однакових груш дорівнює масі 4-х таких яблук і 4-х таких груш. Що легше – яблуко чи груша?

Відповідь: однакові за масою.

Вправа «Скільки звірів і птахів?»

Мета: розвивати наочно-образне та дійове мислення.

Звірі і птахи зібралися на лісову нараду. Усього було 80 ніг(лап) і 40 крил. Скільки звірів і скільки птахів було на нараді?

Відповідь: птахів 20, звірів 10.

3. Підсумок заняття.

Заняття 6

1. Організаційний момент.

2. Основні частина.

Вправа «Скільки хлопчиків і скільки дівчаток?»

Мета: розвивати наочно-образне та дійове мислення.

У дівчинки стільки ж братів, скільки й сестер, а в хлопчика з цієї ж сім'ї братів немає. Скільки в цій сім'ї хлопчиків і скільки дівчаток?

Відповідь: 1 хлопчик і 2 дівчинки.

Вправа « Як закінчився турнір?»

Мета: розвивати наочно-образне та дійове мислення.

Чотири пташки

Грали в шашки.

Хто переміг?

«Звичайно, я!» –

Промовив грак,

«Ти був аж третій», –

Почувся голос солов'я.

Ворона каже:

«Дрізд останній,

А перша я була, ось так!»

А дрізд сказав:

«Ворона друга,

Останнім був сердега грак!

А найприємніше, що я

Зміг обіграти солов'я!»

Всі помилялись чи брехали,

Ні слова правди не сказали.
 То як пройшов турнір, скажи,
 Цю плутанину розв'яжи.
 Розв'яжи за допомогою таблиці.

	1	2	3	4
Грак				
Соловей				
Ворона				
Дрізд				

Вправа «Як звуть батька?»

Мета: розвивати наочно-образне та дійове мислення.

Дідуся звуть Григорій Васильович, його онука – Андрій Віталійович. Як звати батька онука?

Відповідь: Віталій Григорович.

Вправа «Хто який на зріст?»

Мета: розвивати наочно-образне та дійове мислення.

Від Юрка Андрійко нижчий,

За Миколу – трохи вищий.

Юрка Тарасик переріс.

То який у кого зріст?

140 см – зріст... .

120 см – зріст... .

100 см – зріст... .

80 см – зріст... .

Вправа «Скільки всього дітей?»

Мета: розвивати наочно-образне та дійове мислення.

У батьків було три дочки, у кожної з них було по два брати. Скільки всього дітей у цій сім'ї?

Відповідь: п'ятеро.

3. Підсумок заняття.

Заняття 7

Мета: розвивати наочно-образне та дійове мислення, здібність швидко встановлювати логічні зв'язки між звичайними предметами.

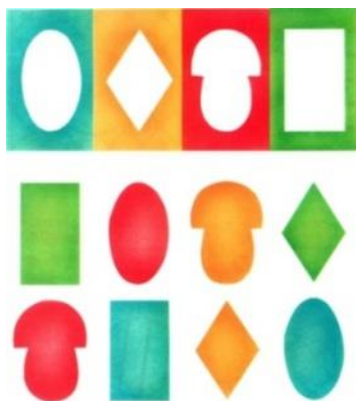
1. Організаційний момент.

2. Основна частина.

Вправа «Цікаві фігурки»

(розвиток просторових уявлень та просторового орієнтування)

Дитині пропонується уважно розглянути малюнок із зображенням отворів та фігурок різного кольору та форми і спробувати закрити отвори цими фігурками так, щоб вони підходили за формою та кольором.

Вправа «Згрупуй предмети»

(розвиток групувати предмети за функціональною ознакою.)

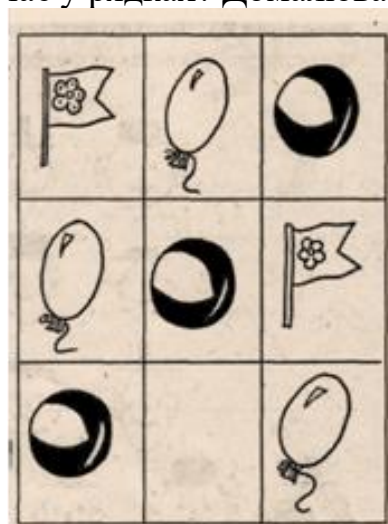
Дітям пропонується розглянути малюнки, подумати і з'єднати лініями пов'язані між собою предмети.

Вправа «Якого предмета не вистачає?»

(розвиток вміння знаходити закономірність розміщення об'єктів)

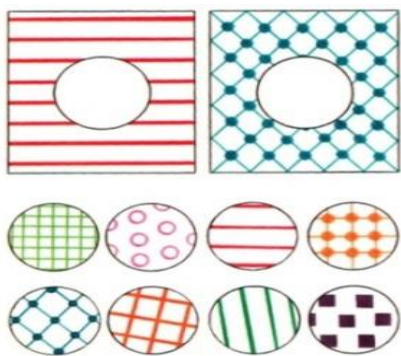
Дітям пропонується уважно розглянути таблицю, сказати, чого не вистачає у рядках? Домалювати.

Ігрова вправа «Залатай килимок»

(розвиток вмінь аналізувати об'єкти сприйняття)

Дитині пропонується уважно розглянути малюнок, та підібрати латочку до кожного килимка, не порушуючи візерунок.

3. Підсумок заняття.

Заняття 8

Мета: розвивати наочно-образне та дійове мислення, здібність швидко встановлювати логічні зв'язки між звичайними предметами.

1. Організаційний момент.
2. Основні частина.

Вправа «Пара – до пари»

(розвиток вміння знаходити суттєвий зв'язок між предметами)

Дітям пропонується розглянути серію малюнків і сказати, що забув намалювати художник? Потрібні предмети необхідно вибрати з нижнього прямокутника.

Вправа «Цікаві фігурки»

(розвиток просторових уявлень та просторового орієнтування)

Дітям пропонується уважно розглянути малюнок із зображенням отворів та фігурок різного кольору та форми і спробувати закрити отвори цими фігурками так, щоб вони підходили за формою та кольором.

Вправа «Згрупуй предмети»

(розвиток групувати предмети за функціональною ознакою.)

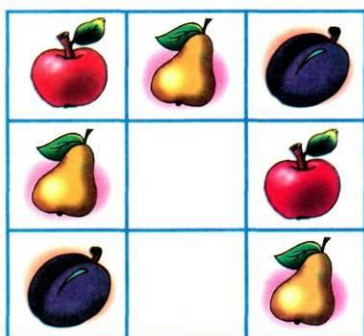
Дітям пропонується розглянути малюнки, подумати і з'єднати лініями пов'язані між собою предмети.

В

(розвиток вміння знаходити закономірність розміщення об'єктів)

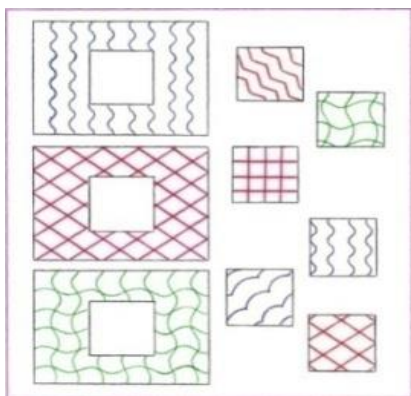
Дітям пропонується уважно розглянути таблицю, сказати, чого не вистачає у рядках? Домалювати. Як одним словом назвати зображені предмети? (Фрукти.)

Вправа «Залатай килимок»

(розвиток вмінь аналізувати об'єкти сприйняття)

Дітям пропонується уважно розглянути малюнок, та підібрати латочку до кожного килимка, не порушуючи візерунок.

3. Підсумок заняття.

Заняття 9

Мета: розвивати наочно-образне та дійове мислення, здібність швидко встановлювати логічні зв'язки між звичайними предметами.

1. Організаційний момент.

2. Основні частина.

Вправа «Ланцюжок слів»

(розвиток уваги, швидкості мислення)

Ведучий починає гру, називаючи будь-яке слово. Дитина має назвати слово, яке починається з того звука, яким закінчилося попереднє. Ланцюжок можна продовжувати безкінечно. Можна також зробити його тематичним.

Вправа «Пара – до пари»

(розвиток вміння знаходити суттєвий зв'язок між предметами)

Дітям пропонується розглянути серію малюнків і сказати, що забув намалювати художник? Потрібні предмети необхідно вибрати з нижнього прямокутника.

Вправа «Знайди відмінності»

(розвиток вміння визначати відмінні ознаки порівнюваних предметів)

Дітям пропонується розглянути два малюнки і знайти 5 відмінностей.

Вправа «Закінчи речення»

(розвиток понятійного мислення)

Діти сідають у коло. Ведучий кидає м'яч та говорить початок речення. Дитина, яка зловила м'яч, має закінчити речення й повернути м'яч ведучому. І так далі. Дитина, яка двічі не змогла закінчити речення, вибуває з кола та уважно стежить за продовженням гри.

Варіанти речень:

Лимон кислий, а цукор...

Собака гавкає, а кіт...

Уночі темно, а вдень...

Трава зелена, а небо...

Узимку холодно, а влітку...

Усі їдять ротом, а слухають...

Уранці ми снідаємо, а вдень...

Пташка літає, а змія...

Човен плаває, а машина...

Ти дивишся очима, а дихаєш...

У людини дві ноги, а у собаки...

Узимку йде сніг, а літом...

Ти читаєш очима, а пишеш...

В Україні говорять українською, а в Англії...

Балерина танцює, а піаніст...

Дрова пиляють, а цвяхи...

Співак співає, а будівельник...

Композитор пише музику, а музикант...

Цікаві задачі

Двоє пішли 3 цвяха знайшли. Троє підуть скільки знайдуть? (0)

Мірошник прийшов на млин. В кожному кутку він побачив по 3 мішки, на кожному мішку по 2 коти.

Питання задачі: чи багато ніг було на млині? (2, інші лапи).

На столі стояло 5 склянок з полуницями. Юрко з'їв одну склянку полуниці. Порожню склянку він поставив на стіл. Скільки склянок лишилося?
(5)

3. Підсумок заняття.

Заняття 10

Мета: розвивати наочно-образне та дійове мислення, здібність швидко встановлювати логічні зв'язки між звичайними предметами.

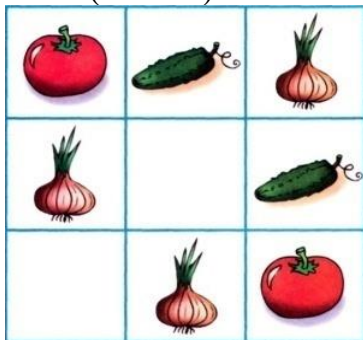
1. Організаційний момент.

2. Основна частина.

Вправа «Якого предмета не вистачає?»

(розвиток вміння знаходити закономірність розміщення об'єктів)

Дітям пропонується уважно розглянути таблицю, сказати, чого не вистачає у рядках? Домалювати. Як одним словом назвати зображені предмети? (Овочі.)

Вправа «Склади речення»

(розвиток фонематичного слуху, уваги, мислення)

У гри беруть участь 3-4 дитини, інші – спостерігають. Для гри знадобляться невеличкі картки з предметними малюнками. Одного з гравців просять на якийсь час вийти за двері. Решта отримують картки з предметним зображенням, але вчитель має так підібрати картинки, щоб їх можна було пов'язати в одне речення. За сигналом ведучого відокремлений гравець заходить до кімнати, а інші гравці хором називають предмети, зображені на їхніх картках. Завдання «відгадника» - зрозуміти та скласти речення. Гра триває кілька разів – так, щоб у ній взяли участь усі діти. Якщо «відгадник» не впорався із завданням одразу, можна повторити. Виграє той, для кого робили менше повторів.

Метелики

Метелики крилаті над квітками літали.

Як їх розмалювати, чи ви б це відгадали?

Даються вам підказки, над ними поміркуйте,

Подумайте, будь-ласка, а потім розмалуйте.

Жоден метелик не літає над квіткою такого кольору, як він сам.

Між червоною і білою квітками – жовта, а синя – скраю.

Жовтих метеликів два, вони не літають поруч.

Над білою квіткою – не жовтий метелик.

Другий метелик – не синій.

Вправа «Багато-один»

(розвиток уваги, швидкості мислення)

Діти сідають у коло. Ведучий, кидаючи м'яч, називає слово в множині. Дитина, повертаючи м'яч, - в однині.

Варіанти слів: коти, граки, ряди, мости, стовпи, сліди, будинки, кроти, коси, очі, шафи, шарфи, слони, сади, кущі, носи, гриби, столи, банти, брати, гноми, годинники, болти, глечики, гривні, зонти.

3. Підсумок заняття.

Заняття 11

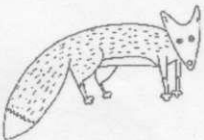
Мета: розвивати наочно-образне та дійове мислення, здібність швидко встановлювати логічні зв'язки між звичайними предметами.

1. Організаційний момент.
2. Основна частина.

Вправа «Хто малював слона?»

Дічинка Марічка
Малює не лисичку.
Не тварин малює Влад.
Він їх не вмів малювати.
Гриби малює не Ілля.

Малює хтось корону короля,
Але не Катерина,
Хоч в неї – й не тварини.
А хто слона з них малював?
Познач, якщо ти відгадав.

				
Марічка				
Влад				
Катерина				
Ілля				

Вправа «М'яч-з'єднувач»

(розвиток уваги, швидкого мислення, мовлення)

Ведучий кидає м'яч комусь із дітей, кажучи при цьому неузгоджені між собою слова, наприклад, «собака, гуляти». Дитина, зловивши м'яч, складає речення з цих слів, можна з додаванням інших, та повертає м'яч ведучому. Повторюється 10-20 разів – залежно від ситуації, кількості учасників гри та настрою дітей.

Варіанти слів: собака, гуляти; телевизор, дивитися; дерево, рости; дівчинка, плакати; дощ, лити; трава зеленіти; сонце, гріти; книга, читати; кішка, дряпати; перукар, стригти; ніж, різати; голова, боліти; будинок, будувати; закрійник, шити; мишка, шарудіти; лікар, лікувати; олівець, стругати; футболісти, грати; фарби, малювати; учень, відповідати; кришталь, розбивати; телефон, дзвонити; м'яч, упустити.

Вправа «Четвертий зайвий»

(розвиток уваги, пам'яті, логічного мислення)

Діти сідають у коло. Ведучий кидає м'яч дитині та називає чотири предмети, три з яких належать до одного загального поняття. Дитина має визначити зайвий предмет, тобто, той, що не підходить до решти, назвати його, пояснивши свій вибір та повернути м'яч ведучому.

Варіанти слів: стіл, стілець, ліжко, чайник; кінь, кішка, собака, щука; Ялинка, береза, дуб, полуниця; огірок, морква, цибуля, заєць; записник, газета, зошит, портфель; кавун, помідор, яблуко, м'яч; вовк, лисиця, ведмідь, кішка; фіалка, ромашка, морква, волошка; лялька, машинка, мозаїка, книга; потяг, літак, самокат, пароплав; горобець, оса, ластівка, орел; лижі, ковзани, човен, санчата; стілець, молоток, рубанок, пила; сніг, мороз, спека, лід; вишня, виноград, картопля, слива; автобус, трамвай, літак, тролейбус; річка, ліс, асфальт, поле; пожежник, космонавт, балерина, міліціонер; парта, дошка, учень, їжак; змія, равлик, метелик, черепаха; пензлі, фарби, чайник, полотно; молоко, чай, лимонад, хліб; капелюх, дах, двері, вікно; нога, рука, голова, черевик.

Вправа «Назви антоніми»

Варіанти слів: великий, піднімати, твердий, молодший, ворог, легко, голосно, сухий, високий, перемога.

3. Підсумок заняття.

Заняття 12

Мета: розвивати наочно-образне та дійове мислення, здібність швидко встановлювати логічні зв'язки між звичайними предметами.

1. Організаційний момент.

2. Основні частини.

Вправа «Вилучи зайве»

Ведучий пропонує ланцюжки слів, із яких потрібно вилучити зайві й залишити тільки ті, що пояснюють схожі предмети.

Потрібно знайти якнайбільше варіантів вилучення зайвого слова, а головне – більше ознак, що об'єднують пари слів, які залишилися. Виграє той, у кого варіантів відповідей більше. Наприклад:

✓ Парта, стілець, трава.

- ✓ Клас, учитель, дорога.
- ✓ Небо, зошит, ручка.
- ✓ Фарби, альбом, пенал.
- ✓ Вікно, міст, стіна.

Вправа «Розв'язування логічних силогізмів»

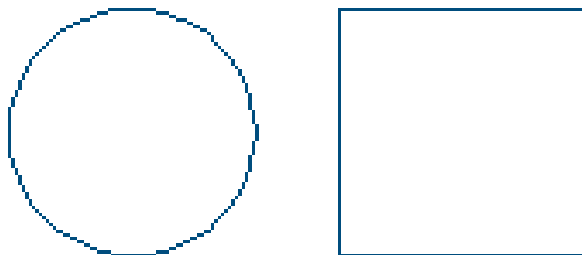
Діти повинні відповісти, чи правильно зроблені висновки.

Наприклад:

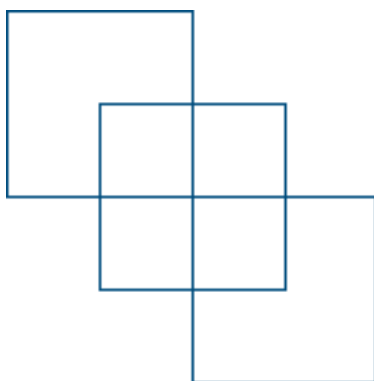
- ☐ Усі коти люблять молоко. Петрик любить молоко. Отже, Петрик – кіт.
- ☐ У всіх людей є вуха. У песика Джека є вуха. Отже, песик Джек – людина.
- ☐ У всіх людей є серце. Миколка – людина. Отже, у нього є серце.
- ☐ Деякі малюки часто плачуть. Юрчик – малюк. Отже, він часто плаче.
- ☐ Усі зимові місяці холодніші за літні. Січень – зимовий місяць. Отже, він холодніший за серпень.

Вправи на розвиток образного мислення.

1. Поділити фігуру на 2 рівні частини прямою або ламаною лінією.

2. З трьох однакових квадратів утворити 7.

Вправа «Знайди зайве слово»

Завдання – знайти зайве слово й пояснити чому воно зайве.

- Щука, карась, окунь, рак.
- Сашко, Миколка, Марія, Тетяна, Єгорова.
- Диван, ліжко, шафа, парта, зошит.
- Вуха, обличчя, ніс, рот, око.
- Молоко, вершки, сир, сало, сметана.
- Сосна, дуб, дерево, береза, яблуня.

Вправа «Навпаки»

Ведучий називає слово, а учні повинні знайти інше, протилежне за значенням. Той, хто правильно добирає слово, отримує фантик. Виграє той, хто набере найбільшу кількість фантиків.

Слова: мир, шум, ранок, день, холод, хоробрість, ворог, хвороба, радість, квалітет, старість, чистота, злість, ввічливість, втрата, брехня, праця, сонце, зима, сміх, відпочинок, верх.

3. Підсумок заняття.

Заняття 13

Мета: розвивати в дітей наочно-образне та дійове мислення.

Обладнання: таблиці Шульте, плакати «Функціональна спроба», ілюстрації 12 зображень предметів, аркуші для відповідей, секундомір, яблуневе дерево, корзинка, стікери, картини дітей.

Хід заняття

I. Організаційний момент

Педагог. Доброго дня! Ми зустрілися з вами на підсумковому занятті. Подаруйте один одному посмішки і мені також. Хай ці посмішки створять чудовий настрій і допоможуть вам досягти успіхів не тільки на сьогоднішньому занятті, а й в подальшому житті.

II. Актуалізація опорних знань

Пригадайте, будь ласка, заняття, які ми з вами вже провели. Які теми ми на них розглядали і які вправи виконували?

III. Повторення вивченого матеріалу

Педагог. Сьогодні до нас на заняття завітала гостя.

Увага. Я є такий момент хвилини,

Коли людина бачити і слухати готова.

Педагог. То хто це? Правильно, увага.

Увага. Шановні діти, спілкуючись із психологом, вашими вихователями, спостерігаючи за вами на заняттях, я прийшла до висновку, що ви уже дуже уважні і спостережливі, хоч і не всі, але нам властиво в собі всі якості розвивати, і меж цьому немає. Тим більше, що можна сконцентрувати себе на чомусь, навіть, якщо не дуже хочеться цього. Можна керувати своєю увагою завжди, бо це пригодиться у вашому подальшому житті.

Педагог. Діти, перед кожним з вас на парті лежать яблучка. Пригадайте хід наших попередніх занять і результати, які ви отримали від них. Напишіть, будь ласка, на яблуках очікування від сьогоднішнього заняття і повісьте їх на яблуньку. Дякую.

Наша гостя на протязі всього заняття буде спостерігати за вами. Як ви будете виконувати завдання, наскільки ви будете активними, а в кінці зробить певні підсумки. Всі картки з виконаними завданнями ви будете здавати їй.

Увага. Найактивніші діти на занятті будуть отримувати оригінальні призи.

А зараз перше ваше завдання.

Перед кожним з вас лежить бланк із зображенням 25 геометричних фігур і загнутим нижнім краєм, на якому розташовані 4 геометричні фігури з

цифрами всередині. Ваше завдання: за 20 секунд запам'ятати форму геометричних фігур і цифру, зображену в ній. Потім, загнувши зразок, у кожну з геометричних фігур вписати відповідну цифру. Ви зрозуміли зміст завдання?

Увага. Молодці! (збирає бланки з відповідями)

Педагог. Я пропоную вам гру. Вона допоможе вашій увазі вміти переключатися. Хто ж найсміливіший для початку?

(Таблиця Шульте)

1. Потрібно знайти і показати всі чорні числа від 1 до 12. Не забувай називати колір. (*Час фіксується*)
2. Потрібно знайти і показати всі червоні числа від 12 до 1. Не забувай називати колір. (*Час фіксується*).
3. А тепер будьте ще уважнішими. Потрібно по черзі називати і показувати чорні і червоні числа. Наприклад: 1 – чорне, 12 – червоне, 2 – чорне, 11 – червоне. (*Час фіксується*).

Увага. Ви дуже гарно працюєте. Я задоволена вами. (*Роздає призи за участь*).

Педагог. Зверніть увагу на ці чудові картини. Їх намалювали ваші друзі, члени гуртка з образотворчого мистецтва. Роздивіться у важно ці роботи і знайдіть розбіжності між ними.

Увага. Молодці! (*Роздає призи*).

Педагог. Працюємо далі. Я пропоную вам послухати слова. Але під час мого читання ви повинні не просто слухати, а намалювати на ваших бланках узор ХОХОХОХОХО. По закінченні читання швидко записуєте всі слова, що запам'ятали.

Слова: буква, метро, сад, банан, пісок, небо, зоопарк, шуба, вода, собака.

Увага. Листівки з відповідями здавайте мені.

Педагог. А зараз послухайте завдання і спробуйте дати відповіді на запитання.

1. Назвіть 5 днів підряд, не вживаючи чисел та назв днів тижня (*Позавчора, вчора, сьогодні, завтра, післязавтра*).
2. Доки заєць біжить в лісі? (*Поки вистачить сил*).
3. П'ять, п'ятнадцять, без двох двадцять, семеро, троє ще й наших двоє. Скільки вкупі? (*50*)

(Увага роздає призи)

Педагог. А зараз давайте трошки відпочинемо.

Релаксація.

Заплющте очі. Сядьте зручно. Уявіть собі берег моря. Робимо глибокий вдих, повільний видих. Шумить морська хвиля, заспокоює і заколисує. Ви сидите на березі моря, близько біля води. Кінцівки ніг торкаються морської хвилячки. Повільно робите вдих і видих. Відчуваєте приємну прохолоду.

З кожним вдихом вода повільно входить у вас через ступні ніг, піднімається вгору по тілу аж до талії. Як приплив. А з кожним видихом повертається вниз, як відплив. І знову приплив – вдих, відплив – видих... вашому тілу приємно, спокійно. Вода очищає кожен куточок вашого тіла. Ви відчуваєте себе берегом моря, ви розчинилися в піску і вас омиває морська

хвиля... Вдих – приплив, видих – відплив. Ви злилися з природою. Ви – частинка природи. Вам добре і приємно відчувати себе природою. За зворотнім рахунком на слово «один» розплющте очі: (*п'ять, чотири, три, два, один*).

Педагог. Продовжуємо нашу роботу. Перед вами аркуш із трьома рядами цифр від 1 до 9. На дошці розміщена таблиця, на якій під кожною з цифр намальований символ. Ваше завдання: за 60 секунд запам'ятати під якою цифрою знаходиться який символ. Потім ці символи відтворити під кожною цифрою на вашому аркуші для відповідей. (*Увага збирає відповіді*)

Педагог. І знову гра «Хто більше запам'ятає предметів?». На дошці прикріплені 12 малюнків з різними предметами. Ви повинні за 10 секунд запам'ятати їх, і записати їхні назви на аркуші для відповідей. Час пішов.

IV. Підсумок заняття

Педагог. Подобається вам працювати, це помітно. Але нажаль наше заняття підходить до кінця. Чи справдилися ваші очікування від нього, чи ні ви скажете зараз самі. Якщо справдилися ви берете своє яблучко і кладете в кошик, а якщо не справдилися – залишаєте на яблуночці.

Увага. Друзі! Ми сьогодні ще більше подружилися. Я вами задоволена. Ви були дуже уважними і спостережливими. Активно і добре виконували завдання. Порахуйте кожний скільки у вас призив. Ось ми і знаємо хто був найуважнішим в усних завданнях. Але були ще й письмові. Ми з психологом перевіримо ваші роботи і скажемо вам результати. Я з вами не прощаюся. Буду присутня на кожному уроці, на кожному занятті а також при виконанні домашніх завдань. Бажаю успіхів. До побачення.

Педагог. Наше заняття закінчене. Дякую за спільну працю.